

Drepturile Copiilor Apărători ai Drepturilor Omului

Ghid de implementare

Copiii trebuie să li se ofere spații în care să acționeze împreună, pentru că un număr mai mare de copii care apără drepturile omului au mai multă putere.

Impactul poate fi mare sau mic, dar noi toți luptăm pentru ceea ce credem!

Copiii sunt Apărători ai Drepturilor Omului!

Școlile trebuie să pună în discuție drepturile omului, să-i învețe pe elevi cum să acționeze sau ce să facă pentru a le proteja.

Cred că toți suntem, în felul nostru, apărători ai drepturilor omului.

Despre Child Rights Connect

Child Rights Connect este o organizație independentă, non-profit, fondată în 1983 ca Grup ad-hoc pentru elaborarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului. Odată ce Convenția a fost adoptată, rețeaua a devenit partenerul strategic-cheie, alături de UNICEF, al Comitetului pentru Drepturile Copilului. Child Rights Connect este una dintre cele mai mari rețele internaționale pentru drepturile copilului. Prin intermediul celor peste 90 de organizații membre, are o acoperire mondială, cu membri din toate regiunile, care ajung la milioane de copii din aproximativ 185 de țări. Prin intermediul Child Rights Connect, apărătorii drepturilor copilului, inclusiv copiii, pot vorbi cu o singură voce globală în fața comunității internaționale și pot avea o influență mai puternică asupra deciziilor politice.

Drepturile copiilor apărători ai drepturilor omului:

Ghid de implementare

QUEEN'S
UNIVERSITY
BELFAST

CENTRE FOR
CHILDREN'S
RIGHTS

*Pentru a primi exemplare ale acestei publicații și informații suplimentare,
vă rugăm să contactați:*

Child Rights Connect

1 rue Richard-Wagner (first floor)
1202 Geneva
Elveția

Telefon: +41(0)22 552 41 32

F : +41(0)22 552 41 39

E : secretariat@childrightsconnect.org

W : www.childrightsconnect.org

Autoare: Prof. Laura Lundy, Universitatea Queens din Belfast

Coordonatoarele proiectului: Ilaria Paolazzi, Agnès Gràcia Corberó

Design și layout: Jennifer Conway

Traducere: Centrul de Informare și Documentare privind

Drepturile Copilului din Moldova / CIDDC

<https://drepturilecopilului.md>

© 2020 Child Rights Connect

Toate drepturile sunt rezervate. Materialele conținute în această publicație pot fi citate, retipărite, reproduse sau traduse în mod liber, cu condiția să fie menționată sursa. Versiunea oficială a acestui ghid a fost produsă de Child Rights Connect în limba engleză.

Cuprins

Mulțumiri	vii
Abrevieri	x
Cuvânt înainte	xi
Prefață	xiii
1. Introducere	1
2. Definiții (art. 1 din CDC și art. 1 din DADO)	7
2.1 Definiția copilului	7
2.2 Definiția unui CADO	8
3. Convenția privind drepturile copilului și Declarația privind apărătorii drepturilor omului: Drepturi relevante pentru CADO	11
3.1 Cele patru principii generale (art. 2, art.3(1), art. 6, art. 12 din CDC și art. 8, 12, 16 din DADO)	11
3.1.1 Nediscriminarea	12
3.1.2 Interesul superior al copilului	17
3.1.3 Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare	18
3.1.4 Dreptul de a se acorda importanța cuvenită opiniilor	20
3.2 Drepturile și obligațiile părinților/îngrijitorilor (art.3(2), 5, 18(1-2) CDC)	28
3.2.1 Dreptul și obligația părinților/îngrijitorilor de a oferi îndrumare	28
3.2.2 Dreptul la grijă și protecție cu îndrumare din partea părinților/îngrijitorilor	31
3.2.3 Responsabilitățile părinților/îngrijitorilor și asistența din partea statului	32
3.2.4 Drepturile părinților/îngrijitorilor: Rezumat al măsurilor de implementare	35
3.3 Dreptul la educație (Art. 29 CDC și Art. 15-16 DADO)	37
3.3.1 Dreptul la educație: rezumatul măsurilor de implementare	42
3.4 Protecția împotriva vătămărilor (art. 19, 36, 37, 37, 39 din CDC și art. 9, 10, 12 din DADO)	43
3.4.1 Protecție împotriva violenței, traumelor, abuzului, neglijenței, maltratării	45
3.4.2 Protecția împotriva exploatării	50
3.4.3 Protecția împotriva torturii și altor forme de tratament inuman și degradant	52
3.4.4 Recuperare și reintegrare	53
3.4.5 Mecanisme și Programe de Protecție	53
3.4.6 Dreptul CADO la protecție: Rezumatul măsurilor de implementare	56

3.5 Drepturile Civile și Politice (Art. 13, 14, 15, 16, 17 CDC și Art. 5, 6, 7, 12, 12(2), 14(a), 16(1-2) DADO)	58
3.5.1 Libertatea de exprimare	61
3.5.2 Libertatea de gândire, conștiință și religie	66
3.5.3 Libertatea de asociere și la întruniri pașnice	68
3.5.4 Dreptul la viață privată și la protecție de atacuri asupra reputației	79
3.5.5 Acces la informații în mass-media	81
3.5.6 Drepturile civile și politice: rezumatul măsurilor pentru implementare	85

4. Justiție prietenoasă copiilor: Monitorizare, redresare, remedii **87**

4.1 Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului	88
4.2 Dreptul la remedii la nivel național	90
4.3 Arestul, detenția, sancțiunile administrative și pedepsele penale	93
4.4 Interacțiunea cu Organizațiile Internaționale	94
4.4.1 Națiunile Unite	94
4.4.2 Comitetul pentru Drepturile Copilului	95
4.4.3 Raportorul Special privind Apărătorii Drepturilor Omului	98
4.4.4 Alte Organizații din cadrul Tratatelor privind Drepturile Omului	99
4.4.5 Procedurile speciale ale Consiliului pentru Drepturile Omului și Evaluarea Periodică Universală	100
4.4.6 Reprezentantul Special al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor și Reprezentantul Special al Secretarului General pentru copii și conflicte armate	102
4.4.7 Alte oportunități ale Națiunilor Unite	102
4.4.8 Mecanismele regionale pentru drepturile omului	103
4.5 Justiție prietenoasă copilului: Sumarul măsurilor de implementare	104

5. Implementarea unei abordări bazate pe drepturi pentru CADO **105**

5.1 Legislație și politici (Art. 3, 9 DADO)	106
5.1.1 Evaluări ale Impactului asupra Drepturilor Copilului	108
5.2 Colectare de date și monitorizare	109
5.3 Sensibilizarea publicului și formarea profesioniștilor	110
5.4 Acces la resurse	112
5.5 Societatea civilă	112

6. Concluzii **114**

7. Referințe	116
---------------------	------------

Mulțumiri

Acest ghid este rezultatul unui proiect de un an care a implicat diverși actori, inclusiv experți internaționali, reprezentanți ai societății civile și Grupul Consultativ al Copiilor pe lângă Child Rights Connect. Acesta din urmă a contribuit la elaborarea versiunii prietenoase copilului a Ghidului de implementare, publicat în 2021.

Ghidul a fost elaborat în colaborare cu un grup consultativ de experți, care a adus proiectului contribuții imense, inclusiv în cadrul unei consultări online, care a avut loc în perioada 1-3 iulie 2020. Child Rights Connect recunoaște sprijinul important și contribuțiile valoroase oferite de următorii experți și următoarele organizații (în ordine alfabetică):

Bruce Adamson, Comisarul pentru Copii și Tineri din Scoția; Forumul African pentru Politica Copilului; Amnesty International și Rețeaua pentru Drepturile Copiilor Amnesty International UK; Esmeralda Arosemenade Troitiño, Comisar la Comisia Interamericană pentru Drepturile Omului; Hazelyn Joy Bitaña, Manager de Program, Coaliția pentru Drepturile Copilului Asia; Marie-Christine Bocoum, Membră a Comitetului African pentru Drepturile și Bunăstarea Copilului; Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova; Divizia pentru Drepturile Copilului și Divizia Organismelor Independente pentru Drepturile Omului ale Consiliului European; Jennifer Croft, Șefă interimară a Departamentului pentru Drepturile Omului, Biroul Națiunilor Unite pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului; Laure Elmaleh, Drepturile Copilului, Organizația Mondială împotriva Torturii; Michel Forst, fost Raportor Special privind situația Apărătorilor Drepturilor Omului; Anne Grandjean, Specialistă în Drepturile Omului în cadrul Diviziei de programe, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii; Thibault Guillet, Ofițer pentru Drepturile Omului, Mandatul pentru Proceduri Speciale privind libertatea de exprimare, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului; Ratna Haveri, Manageră de Programe pentru Drepturile Omului, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii; Christof Heyns, Membru al Comitetului pentru Drepturile Omului; Soo Young Hwang și Angela Kariuki, Unitatea pentru Dreptul Internațional al Mediului, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu; Serviciul Internațional pentru Drepturile Omului; Cecilia Jimenez-Damary, Raportoare Specială a ONU pentru Drepturile Omului în cazul persoanelor strămutate în interiorul țării; Isabelle Kolebinov, ofițer de cercetare și politici, Rețeaua Internațională pentru Drepturile Copilului; Viviana Krsticevic, director executiv, Centrul pentru Justiție și Drept Internațional; Mary Lawlor, Raportoare Specială privind situația apărătorilor drepturilor omului; Najat Maalla Mjid, reprezentant special al secretarului general pentru violența împotriva copiilor, și biroul său; Andrea Márquez Guzmán, Comisión de Derechos Humanos de la Ciudad de México; Benyam Dawit Mezmur, membru al Comitetului pentru Drepturile Copilului; Orest Nowosad, Grupul principal în secțiunea țintă, Secția organismelor tratatelor privind drepturile omului, Oficiul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului și Secretariatul Comitetului pentru Drepturile Copilului; Mikiko Otani, membru al Comitetului pentru Drepturile Copilului; Luis Pedernera,

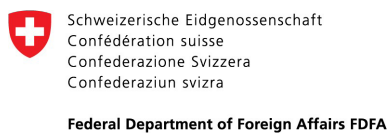
președintele Comisiei pentru drepturile copilului; Plan International; Vasilka Sancin, membră a Comisiei pentru drepturile omului; Salvați Copiii Internațional și Salvați Copiii Suedia; Ann Skelton, membră a Comitetului pentru Drepturile Copilului; Katarina Skoko, Biroul trimisului secretarului general pentru tineret; Fondul pentru Drepturile Omului la nivel mondial; John Tobin, profesor la Facultatea de Drept din Melbourne, Universitatea din Melbourne; Clément Nyaletsossi Voule, Raportor Special privind dreptul la libertatea de întrunire pașnică și de asociere; Stefan Wellauer, Ofițer asociat pentru drepturile omului, mandatul raportorului special privind dreptul la libertatea de întrunire pașnică și de asociere; Adriana Zarraluqui, Ofițer pentru drepturile omului, mandatul pentru proceduri speciale privind apărătorii drepturilor omului, Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului.

Child Rights Connect își exprimă în special recunoștința față de autoarea principală a ghidului, profesoara Laura Lundy, codirectoare a Centrului pentru Drepturile Copilului de la Queen's University Belfast, parteneră de lungă durată și de încredere.

Mulțumiri speciale se îndreaptă către angajatele Child Rights Connect, Ilaria Paolazzi și Agnes Gracia, care au facilitat conceptualizarea, dezvoltarea și publicarea ghidului, precum și către Emma Grindulis și Olivia Solari, care au contribuit în mod substanțial, inclusiv prin facilitarea consultării online. Mulțumim Emmei și lui Michelle Templeton pentru susținerea Consiliului Consultativ al Copiilor pe lângă Child Rights Connect.

Mulțumiri călduroase și stagiatorilor Evie Heard și Child Rights Connect, Celia Limpo și Emanuela Abe, care au sprijinit prin cercetări și au contribuit la organizarea consultării online.

În cele din urmă, Child Rights Connect dorește să-și exprime recunoștința față de următorii donatori pentru că au făcut posibilă publicarea Ghidului:

Versiunea în limba română a acestui Ghid a fost elaborată și publicată datorită sprijinului financiar din partea Primăriei orașului Geneva (Ville de Genève).

Abrevieri

CADO	Copii Apărători ai Drepturilor Omului
CDC	Convenția cu privire la Drepturile Copilului
CRIA	Evaluarea impactului asupra drepturilor copilului
CDPD	Convenția privind drepturile persoanelor cu nevoi speciale
ADO	Apărător al Drepturilor Omului
PIDCP	Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice
INDO	Instituția Națională pentru Drepturile Omului
OHCHR	Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului
OPIC	Protocol facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului referitor la o procedură de comunicare
OSCE/ODIHR	Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa
RSSGVAC	Reprezentantul special al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor
RSSG SAC	Reprezentantul special al Secretarului General pentru copii și conflictele armate
Comitetul	Comitetul pentru Drepturile Copilului
Declarația sau DADO	Declarația Organizației Națiunilor Unite privind dreptul și responsabilitatea persoanelor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale universal recunoscute
Raportorul special	Raportor special privind situația apărătorilor drepturilor omului
ONU	Organizația Națiunilor Unite

Cuvânt înainte

În septembrie 2018, Comitetul pentru Drepturile Copilului a organizat Ziua Discuțiilor Generale pe tema „Protecția și împuternicirea copiilor apărători ai drepturilor omului”, care a avut loc la Palatul Națiunilor din Geneva. Anul respectiv a coincis cu cea de-a 20-a aniversare a Declarației Organizației Națiunilor Unite privind apărătorii drepturilor omului. Până la acea dată, aproape că nu s-au găsit înregistrări care să includă copiii în această categorie.

Pentru pregătirea Zilei Discuțiilor Generale, am lucrat în acord reciproc cu raportorul special pentru situația apărătorilor drepturilor omului, domnul Michel Forst, Child Rights Connect, și cu copii din diferite regiuni ale lumii, pregătiți să participe la acest eveniment. A fost prima dată când am auzit de apărători ai drepturilor omului. De atunci, copiii care luptă pentru drepturile lor au fost – pentru Comitet – apărători ai drepturilor omului. Astfel, acest lucru a reparat o lacună istorică, o lacună în care persoanele sub 18 ani care apărau și promovau drepturile omului nu erau considerate apărători ai drepturilor omului și, prin urmare, nu au primit protecția pe care acest rol o solicită.

Ziua Discuțiilor Generale și acțiunile întreprinse ulterior s-au caracterizat prin colaborări între diferiți actori, cum ar fi agențiile Națiunilor Unite, organizațiile neguvernamentale, cadre universitare, copii și însuși Raportorul pentru Drepturile Copilului al Comisiei Interamericane pentru Drepturile Omului. Acest fapt neobișnuit - chiar și în momentele în care se vorbește mult despre coordonare - este un indicator al atenției pe care subiectul o atrage.

Acest ghid, care colectează reflecțiile și este rezultatul unui proces colectiv al unei pluralități de actori, reprezintă o contribuție fundamentală pentru vremurile viitoare. În acest ghid, veți găsi recomandări și principii orientative pentru a realiza protecția și promovarea copiilor apărători ai drepturilor omului.

În diferite regiuni ale lumii, copiii se implică activ și cu dăruire în problemele timpurilor actuale, de la manifestarea împotriva guvernelor autoritare care restrâng drepturile și libertățile, până la atragerea atenției asupra urgenței privind criza climatică, pe care adulții o provoacă și care deja afectează viața

copiilor. Prin urmare, trebuie să fim atenți și pregătiți, astfel încât răspunsurile pe care le dăm solicitărilor copiilor să răspundă așteptărilor lor.

Energia, creativitatea, bucuria și angajamentul de care dau dovadă copiii apărători ai drepturilor copilului în lupta lor necesită acțiuni urgente care să îi recunoască ca atare și care să creeze condiții pentru ca, atunci când întreprind activități în calitate de apărători ai drepturilor omului, să fie împuterniciți și protejați în îndeplinirea rolului respectiv. Ei sunt protagoniști în lupta pentru drepturile lor, iar noi – adulții și instituțiile – trebuie să-i respectăm, să-i însoțim și să-i împuternicim.

Luis Pedernera,
Președintele
Comitetului pentru Drepturile Copilului

Prefață

Primul apărător al drepturilor omului pe care l-am întâlnit vreodată a fost un băiat pe nume Iqbal Masih, care m-a impresionat enorm. A fost vândut unei fabrici de covoare. Era nevoie de degete mici pentru a țese covoare, iar părinții lui Iqbal datorau proprietarului fabricii echivalentul a 6 USD. Iqbal a evadat când avea 10 ani, după ce a auzit că munca forțată a fost declarată ilegală de Curtea Supremă din Pakistan. El a fost ajutat de o organizație care lucra împotriva muncii forțate și a mers la școală și a devenit un apărător pentru copiii sclavi, spunându-și propria poveste și relatând oroarea prin care el și alți copii au trecut. A început să fie amenințat cu moartea de către oameni din industria covoarelor pakistaneze, iar la vârsta de 12 ani a fost împușcat mortal. În scurta sa viață, el a ajutat la eliberarea altor 3000 de copii.

Nu există nicio îndoială că acei copii care sunt apărători ai drepturilor omului (copii apărători ai drepturilor omului), precum Iqbal, merită o mai mare recunoaștere din partea tuturor, a statelor, a comunității internaționale, a societății civile, a adulților apărători ai drepturilor omului, precum și din partea familiilor acestor copii. Atât timp cât un copil, fie băiat sau fată, protejează și promovează în mod pașnic drepturile omului și libertățile fundamentale universal recunoscute, el sau ea este un apărător/o apărătoare al drepturilor omului. Este timpul ca copiii apărători ai drepturilor omului să treacă de la periferia acestei activități spre centrul ei și să nu existe nicio îndoială că acțiunile, munca lor sunt - și au fost de mulți ani - esențiale în apărarea drepturilor omului.

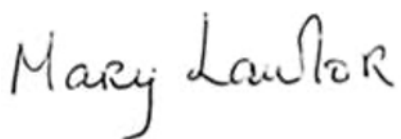
Colaborarea cu copiii apărători ai drepturilor omului ar putea fi un domeniu de activitate mai nou pentru unii dintre noi. Pentru alții, copiii care sunt apărători ai drepturilor omului ar fi putut primi o atenție insuficientă din partea organizațiilor, a instituțiilor sau a mișcărilor noastre, adesea dintr-o perspectivă adultă.

Acest Ghid de implementare privind Drepturile copiilor apărători ai drepturilor omului, elaborat de Child Rights Connect, este un instrument important cu potențialul de a contribui la implementarea la nivel național a Declarației ONU privind Apărătorii Drepturilor Omului, în armonie cu Convenția ONU cu privire

la Drepturile Copilului. Acest lucru trebuie să fie făcut în colaborare cu copiii înșiși.

Ghidul oferă, de asemenea, orientări clare statelor, societății civile și mecanismelor ONU, despre cum să recunoaștem, să protejăm și să împuternicim mai bine copiii apărători ai drepturilor omului și cum să le creăm un mediu de siguranță în care copiii își desfășoară activitatea în domeniul drepturilor omului. Copiii înșiși vor putea, de asemenea, să utilizeze versiunea prietenoasă copilului a ghidului, pentru a înțelege mai bine drepturile omului în calitate de apărători și pentru a apăra drepturile celorlalți, împreună cu toate autoritățile și cu toți actorii relevanți.

Ghidul ne va ajuta pe toți, inclusiv pe mine în mandatul meu, să ne intensificăm angajamentul față de copiii apărători ai drepturilor omului și să sprijinim mai bine activitatea acestora. În calitate de raportor special pentru situația apărătorilor drepturilor omului, mă angajez să mă concentrez asupra cazurilor copiilor care sunt expuși riscului pentru activitatea lor în domeniul drepturilor omului în beneficiul altora.

Mary Lawlor,

Raportor special privind situația apărătorilor drepturilor omului

1. Introducere

„Copiii acționează deja în calitate de apărători ai drepturilor omului. Doar că adulții nu au acordat atenție activităților lor, experiențelor lor, rolurilor, contribuțiilor, vocilor, nevoilor și dificultăților lor.”

Mikiko Otani, membru al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului ¹

Copiii sunt titulari ai drepturilor omului, semnaleză încălcări ale drepturilor omului și sunt apărători ai drepturilor omului. Copiii din fiecare țară și din fiecare regiune apără drepturile copilului și drepturile omului în general. Copiii care acționează în calitate de apărători ai drepturilor omului modelează înțelegerea drepturilor omului în întreaga lume. Recunoscând această contribuție și dificultățile unice cu care se pot confrunta copiii, Ziua Discuțiilor Generale a Comitetului pentru Drepturile Copilului (Comitetul) din 2018 (DGD2018) s-a concentrat pe protejarea drepturilor copiilor apărători ai drepturilor omului (CADO).² DGD2018, precum și consultarea globală cu copiii, care a stat la baza acesteia³ au oferit informații despre numeroasele moduri în care copiii acționează în apărarea drepturilor omului în întreaga lume, contestând normele și practicile existente și insistând să fie ascultați. De asemenea, au fost identificate multe dintre obstacolele distinctive pe care copiii le întâmpină atunci când acționează în calitate de apărători ai drepturilor omului.

Au apărut o serie de dificultăți ale CADO, care includ: lipsa accesului la informații, inclusiv cu privire la drepturile CADO; atitudinea adulților de a nu lua în serios CADO; abuzurile fizice și verbale, amenințări în mediile online și offline; piedici din partea familiilor lor, precum și din partea persoanelor în etate, a școlii sau a poliției; lipsa accesului la informații sau lipsa informațiilor cu privire la mijloacele de sprijin sau remedii eficiente. În timp ce unele dintre aceste probleme sunt întâlnite de către adulții apărători ai drepturilor omului, copiii au un set distinct de drepturi ale omului, prevăzute în special în Convenția cu privire la Drepturile Copilului (CDC)⁴ și în protocoalele opționale⁵, la aceasta, multe dintre acestea fiind relevante sau direct referitoare la copii atunci când copiii acționează în calitate de apărători ai drepturilor omului.

Declarația Organizației Națiunilor Unite privind dreptul și responsabilitatea persoanelor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale universal recunoscute – abreviată frecvent Declarația privind apărătorii drepturilor omului (Declarația sau DADO)⁶ – și comentariile asociate⁷ se aplică tuturor, inclusiv copiilor. Declarația nu creează noi drepturi, ci exprimă drepturile existente în legea internațională, într-un mod care facilitează aplicarea acestor drepturi în practica și situația apărătorilor drepturilor omului.

CDC, împreună cu dispozițiile specifice pentru copii din cadrul altor instrumente, cum ar fi Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD)⁸, sunt, prin urmare, esențiale pentru transpunerea declarației în legi, politici și practici naționale care sunt adecvate și eficiente pentru copii. În mod similar, Declarația și cadrul juridic pe care aceasta îl aduce reprezintă un instrument unic care poate îmbunătăți punerea în aplicare a CDC la nivel național, în special în ceea ce privește dreptul CADO de a fi ascultați și drepturile civile și politice ale acestora. Deși au existat încercări preliminare de a include drepturile copiilor în cadrul legal pentru protecția și împuternicirea apărătorilor drepturilor omului la nivel național, persistă lacune semnificative în cazul apărătorilor drepturilor omului, cât și în afara acestora.

Acest Ghid de implementare își propune să completeze comentariile și recomandările existente cu privire la drepturile omului, prin formularea drepturilor copiilor și identificarea a **ceea ce este specific drepturilor copiilor**. Acesta oferă îndrumări cu privire la ceea ce ar trebui să facă statele și alte părți pentru a se asigura că copiii care își exercită dreptul de a apăra drepturile omului nu numai că sunt recunoscuți, ci sunt împuterniciți să facă acest lucru și o pot face fără a se confrunța cu încălcări ale propriilor drepturi și fără restricții nejustificate sau disproporționate. În acest sens, se bazează pe recomandările DGD2018⁹ și pe experiențele și opiniile copiilor cu privire la ceea ce îi împuternicește să acționeze în calitate de ADO (care sunt reprezentate în citatele copiilor)¹⁰. Ghidul reprezintă contribuția unui grup consultativ de experți internaționali.¹¹ Versiunea prietenoasă a acestui ghid a fost elaborată de către Grupul Consultativ al Copiilor pe lângă Child Rights Connect.

Ce este diferit la CADO?

Copiii, în calitate de ființe umane, se bucură de drepturile omului, inclusiv de drepturile civile și politice, de care se bucură adulții. Mai mult, CDC creează o versiune personalizată a acestora, care recunoaște problemele și oportunitățile distincte pe care copiii le pot întâmpina în exercitarea drepturilor lor și contextul distinct în care aceștia își exercită drepturile. Acestea sunt după cum urmează:

- Există o **rezistență continuă față de ideea că copiii pot sau ar trebui să aibă drepturi** separate de adulții care îi îngrijesc și o rezistență față de ideea că copiii pot sau ar trebui să apere drepturile omului și să se opună autorității adulților.
- Există un **scepticism generalizat cu privire la capacitatea și abilitatea percepută a copiilor** de a înțelege și de a revendica drepturile omului.
- CADO s-ar putea să nu se identifice în calitate de apărători ai drepturilor omului sau ar putea să nu dețină suficiente cunoștințe despre drepturile lor de a acționa în calitate de apărători ai drepturilor omului.
- Pentru a atenua lipsa de influență a copiilor în procesul de luare a deciziilor, CDC conține o serie de prevederi menite să le ofere copiilor putere de decizie, **inclusiv drepturi specifice copiilor (articolul 12 din CDC (adaptat în articolul 7 din CDPD)) de a li se solicita opinia și de a li se lua în considerare în mod corespunzător.**
- Copiii beneficiază de o **protecție sporită împotriva abuzurilor și a vătămarilor, ca recunoaștere a** faptului că pot fi mai slabi din punct de vedere fizic, mai dependenți, mai puțin maturi, mai puțin puternici și mai vulnerabili la abuzuri, rele tratamente și tortură.
- **CADO s-ar putea să nu înțeleagă pe deplin riscurile cu care se pot confrunta**, inclusiv cele care îi pun în pericol, și ar trebui să li se ofere oportunități de a se informa cu privire la riscuri și la modalitățile de a se proteja în calitate de ADO.

- **CADO se confruntă cu stigmatizare și ostilitate, inclusiv cu violență, atunci când apără drepturile omului, doar pentru că sunt copii și sunt percepuți de unii ca încălcând tradițiile sociale și culturale, care se așteaptă ca ei, copiii, să fie pasivi și să lase această activitate și pledoarie pe seama adulților. Reacțiile adverse se intensifică în cazul în care copilul are un gen diferit, nevoi speciale, rasă și etnie diferite, religie diferită, vorbește o limbă diferită, are o origine socială diferită.**
- Deseori, **CADO sunt țintele violenței, comisă în mod intenționat, pentru a descuraja alți CADO sau ADO.**
- **Părinții/îngrijitorii sunt, de asemenea, atât titulari de drepturi, cât și titulari de obligații în temeiul CDC, iar drepturile lor în raport cu copiii lor (de exemplu, de a sfătui și de a îndruma copilul în funcție de capacitățile în evoluție ale acestuia) trebuie, de asemenea, respectate.**
- CADO au crescut într-o lume în care mediul digital și mediul nondigital coexistă și **utilizează mediul digital mai mult și/sau în moduri diferite de cele ale adulților, ceea ce poate fi incomod pentru adulți.**
- **Mediul digital oferă oportunități de a căuta, primi și transmite informații din domeniul public în moduri care, altfel, nu ar fi disponibile pentru copii, însă, atunci când îl folosesc, CADO se pot confrunța cu riscuri și probleme specifice în ceea ce privește accesul și siguranța.**
- Cei mai mulți copii care acționează în calitate de **ADO sunt de vârstă școlară, iar școlile oferă un context unic pentru apărarea drepturilor omului de către copii.** Școlile pot oferi o oportunitate de a promova înțelegerea drepturilor de către copii; însă, în alte cazuri, școlile acționează ca o barieră în calea activității CADO și, în unele cazuri, constituie punctul central al încălcării, revendicării și apărării drepturilor omului.
- Punerea în practică a drepturilor **CADO implică dificultăți suplimentare din cauza statutului copiilor în societate, a lipsei copiilor de putere politică, a lipsei dreptului de vot și a dependenței față de adulți.**

- Este posibil ca copiii să **nu cunoască sau să nu aibă acces la mecanisme de participare, suport, responsabilitate și/sau reabilitare, despăgubire.**

Astfel, în timp ce copiii se bucură, la prima vedere, de aceleași drepturi ale omului sau de o extindere corespunzătoare a drepturilor omului de care se bucură ceilalți ADO, aceste drepturi sunt exercitate într-un context social distinct. Una dintre consecințele acestui fapt este că statele și alți titulari de obligații (inclusiv părinții și școlile) pot trece cu vederea faptul că copiii sunt ADO sau pot restricționa implicarea lor ca urmare a normelor sociale predominante. În plus, copiii înșiși pot să nu se considere ei drept ADO sau pot crește în contexte sociale în care nu știu că a acționa ca ADO este o opțiune, nu mai vorbim de un drept, pentru ei. Acest lucru este valabil în special pentru fete, copii cu nevoi speciale și copii aflați în situații vulnerabile.

Declarația trebuie să fie citită, înțeleasă și pusă în aplicare:

- (a) unui set personalizat de drepturi ale omului pentru copii;
- (b) unui context unic pentru exercitarea acestor drepturi (adică în contextul dezvoltării lor continue, al relației cu familiile lor și al poziției lor în școlile și comunitățile lor);
- (c) recunoașterii dificultăților specifice legate de punerea în aplicare a unui cadru bazat pe drepturile omului pentru copii.

De asemenea, Declarația trebuie să fie înțeleasă în contextul experiențelor trăite de către CADO și cu contribuția acestora.

Prezentul ghid de implementare:

- Clarifică definiția de copil apărător al drepturilor omului.
- Analizează articolele din CDC care sunt cele mai relevante pentru CADO în raport cu Declarația, bazându-se pe experiențele trăite de CADO.
- Oferă îndrumări cu privire la modul în care ar trebui să fie pus în aplicare un cadru privind drepturile omului pentru CADO.

De la început, este nevoie a remarca faptul că CDC este o formulare a protecției drepturilor omului pentru copii, cum ar fi cele prevăzute în Pactul Internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP) și alte tratate internaționale privind drepturile omului, și că nu diminuează și nu poate diminua aceste protecții sau protecții sporite din dreptul intern. Articolul 41 din CDC prevede că „nicio dispoziție din prezenta Convenție nu aduce atingere dispozițiilor care sunt mai favorabile realizării drepturilor copilului și care pot fi cuprinse în dreptul intern sau în dreptul internațional în vigoare pentru statul respectiv”.

2. Definiții (art. 1 din CDC și art. 1 din DADO)

2.1 Definiția copilului

CDC

Articolul 1

În sensul prezentei Convenții, prin copil se înțelege orice ființă umană care nu a împlinit vârsta de optsprezece ani, cu excepția cazului în care, în conformitate cu legea aplicabilă copilului, majoratul este stabilit sub această vârstă.

Articolul 1 din CDC „definește pur și simplu și exclusiv cine este un copil în sensul Convenției și, prin urmare, determină cine are dreptul la drepturile enumerate în alte părți ale acesteia”.¹² Persoanele cu vârsta sub 18 ani nu folosesc întotdeauna termenii „copil” sau „copii” pentru a se descrie (de exemplu, ar fi rar ca un tânăr de 16 ani să se refere la el însuși ca la un „copil”), dar, cu toate acestea, protecțiile se aplică.

CDC adoptă vârsta de 18 ani ca punct final pragmatic al copilăriei, recunoscând în același timp că, în unele contexte, vârsta majoratului se obține mai devreme. Mai mult, chiar și în contextele naționale în care majoratul se obține mai devreme, Comitetul îndeamnă statele să revizuiască legislația pentru a se asigura că copiii se bucură de protecția oferită de CDC până la vârsta de 18 ani.¹³ Carta Africană privind Drepturile și Bunăstarea Copilului prevede că „prin copil se înțelege orice ființă umană cu vârsta sub 18 ani”¹⁴, și, prin urmare, nu limitează protecția sa în statele în care majoratul este atins mai devreme.

2.2 Definiția unui CADO

DADO

Articolul 1

Orice persoană are dreptul, în mod individual și în asocieră cu alte persoane, de a promova și de a se mobiliza pentru protecția și realizarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale la nivel național și internațional.

Declarația nu conține o definiție a unui ADO, deși articolul 1 stabilește domeniul de aplicare al activității care este acoperit. De asemenea, aceasta se extinde asupra „oricui”, clarificarea faptului că nu există o vârstă minimă pentru a acționa pentru protecția, promovarea și realizarea drepturilor omului. Copiii din întreaga lume acționează în calitate de ADO, deși nu folosesc întotdeauna acest termen pentru a se descrie pe ei înșiși și nu sunt întotdeauna văzuți sau descriși ca ADO de către adulți. O parte din această situație este legată de modul în care copiii înțeleg ce este și ce face un ADO. Aceasta se bazează adesea pe presupunerile și limbajul adulților, astfel încât unele activități legate de drepturile omului sunt clasificate drept forme de „angajament civic” sau sunt folosiți de preferință termeni precum activist „pentru copii” (spre deosebire de activist „pentru drepturile omului”) sau activități precum împuternicirea copiilor/tinerilor. Copiii ar trebui să fie liberi să aleagă cum să se numească. Cu toate acestea, indiferent de acest lucru, ei ar trebui să se bucure de drepturile omului, atât în calitate de copii, cât și în calitate de ADO.

Îmi imaginez apărătorii drepturilor omului ca pe un rol foarte intens, care mărșăluiește/protestează, lucrează la Națiunile Unite. Cu toate acestea, atunci când te gândești mai bine, poți apăra, de asemenea, drepturile omului prin acțiuni mici, iar apoi îți dai seama că ești cu adevărat unul [un apărător].

America Latină și Caraibe

Oficiul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului (OHCHR) definește apărătorii drepturilor omului ca fiind cei care „individual sau împreună cu alții, acționează pentru a promova sau proteja drepturile omului”¹⁵

Bazându-se pe DGD2018, ghidul utilizează următoarea definiție aplicată a CADO:

„Copiii care întreprind acțiuni pentru a promova, proteja și respecta drepturile omului, inclusiv drepturile copilului, sunt apărători ai drepturilor omului, chiar dacă nu se consideră pe ei înșiși ca atare sau chiar dacă nu sunt considerați și numiți ca atare de către alții.”¹⁶

Această definiție aplicată abordează:

- a. concepția greșită conform căreia CADO se ocupă doar de drepturile copiilor;
- b. realitatea că mulți CADO nu folosesc acest termen și/sau există o rezistență din partea adulților de a recunoaște că copiii pot fi ADO.

CADO acționează într-o gamă largă de probleme legate de drepturile omului.

Unele dintre acestea sunt legate de propriile drepturi și de cele ale altor copii (de exemplu, copiii care își revendică dreptul la educație pot avea consecințe importante asupra propriilor lor drepturi și asupra drepturilor altor copii), iar altele se concentrează asupra drepturilor omului care afectează pe toată lumea (cum ar fi dreptul la un mediu sănătos și dreptul la un nivel de trai decent, fără sărăcie).

OHCHR afirmă că ADO sunt identificați „în primul rând prin ceea ce fac”, iar termenul poate fi cel mai bine explicat prin descrierea acțiunilor lor. Acțiunile care sunt identificate ca exemple de activitate în domeniul drepturilor omului sunt următoarele: acțiuni locale, naționale, regionale și internaționale; colectarea și diseminarea de informații privind încălcările; sprijinirea victimelor încălcărilor drepturilor omului; acțiuni pentru a asigura răspunderea pentru aceste încălcări și pentru a pune capăt impunității; sprijinirea unei mai bune

guvernări și a politicii guvernamentale; contribuția la punerea în aplicare a tratatelor privind drepturile omului; educația și formarea în domeniul drepturilor omului.¹⁷

Exemple de CADO sunt:

- Un copil, membru al unui Parlament al Copiilor, care desfășoară activități de advocacy pentru a se asigura că guvernul țării sale își respectă obligațiile internaționale privind drepturile omului;
- Un copil care sensibilizează colegii săi cu privire la drepturile copilului;
- Un copil care caută dreptate pentru încălcarea drepturilor sale pentru a promova reforme în interes public;
- Un copil care participă la o adunare pașnică pentru a protesta împotriva nedreptăților și pentru a apăra drepturile omului;
- Un copil care monitorizează punerea în aplicare a CDC și prezintă un raport alternativ Comitetului.

Deși există copii din întreaga lume care se încadrează în definiția de mai sus a unui CADO, realitatea pentru majoritatea copiilor este diferită: nu numai că nu vor ști despre drepturile omului și/sau despre ce înseamnă/implică acestea, dar trăiesc în societăți în care, în general, este inacceptabil să aibă o opinie, darămite să militeze pentru drepturile omului. În multe societăți și contexte, este de neconceput pentru copii să se opună autorității adulților. Dificultățile se pot agrava și mai mult în regimurile autoritare – pe lângă barierele sociale și culturale adăugându-se barierele politice. În pofida acestei realități, obligațiile statelor în materie de drepturi ale omului rămân, iar orientările care urmează se adresează tuturor statelor, deși recunosc contextele sociale, politice și economice foarte diferite în care trebuie să se realizeze drepturile CADO, actuale sau viitoare.

3. Convenția privind drepturile copilului și Declarația privind apărătorii drepturilor omului: Drepturi relevante pentru CADO

3.1 Cele patru principii generale (art. 2, art.3(1), art. 6, art. 12 din CDC și art. 8, 12, 16 din DADO)

Comitetul a identificat patru dintre articolele Convenției ca fiind „principii generale”.¹⁸ Acestea sunt:

- **Articolul 2:** Nediscriminare
- **Articolul 3(1):** Interesul superior al copilului ca element primordial
- **Articolul 6:** Viața, supraviețuirea și dezvoltarea
- **Articolul 12:** Dreptul copilului de a i se acorda importanța cuvenită opiniilor sale.

Toate cele patru sunt recunoscute ca având o aplicare transversală – ceea ce înseamnă că sunt implicate în toate celelalte drepturi ale CDC. Împreună cu articolul 5 (dreptul și obligația părinților/îngrijitorilor de a oferi îndrumare cu privire la exercitarea drepturilor copilului, în funcție de evoluția capacităților acestuia), acestea au fost identificate ca fiind nucleul unei „abordări bazate pe drepturile copilului”.¹⁹

O abordare bazată pe drepturile copilului face distincția între realizarea drepturilor copiilor ADO și cele ale adulților: în toate cazurile, copiii nu numai că trebuie să fie protejați împotriva discriminării, dar și interesul lor superior trebuie să fie o considerație primordială; opiniile lor trebuie să fie solicitate și să li se acorde importanța cuvenită; dreptul lor la viață, la supraviețuire și la dezvoltare trebuie să fie protejat; iar părinții/îngrijitorii lor au obligația și dreptul de a-i îndruma cu privire la exercitarea drepturilor lor.

3.1.1 Nediscriminarea

CDC

Articolul 2

(1) Statele părți vor respecta și vor asigura drepturile prevăzute de prezenta Convenție fiecărui copil aflat sub jurisdicția lor, fără nici un fel de discriminare, indiferent de originea națională, etnică sau socială, averea, nevoile speciale, nașterea sau orice alt statut al părintelui/îngrijitorului sau tutorelui legal al acestuia.

(2) Statele părți iau toate măsurile adecvate pentru a se asigura că copilul este protejat împotriva oricărei forme de discriminare sau pedeapsă pe baza statutului, activităților, opiniilor exprimate sau convingerilor părinților, îngrijitorilor, tutorilor legali sau membrilor familiei copilului.

DADO

Articolul 12 alineatul (2)

Statele iau toate măsurile necesare pentru a asigura protecția, de către autoritățile competente, a oricărei persoane, în mod individual sau în asociere cu alte persoane, împotriva oricărei violențe, amenințări, represalii, discriminări defavorabile de facto sau de iure, presiuni sau orice alte acțiuni arbitrare ca urmare a exercitării legitime a drepturilor menționate în prezenta declarație.

Multe dintre problemele asupra cărora își concentrează activitățile CADO sunt direct legate de reclamațiile privind discriminarea. De asemenea, este imperativ ca copiii să nu fie ei înșiși discriminați atunci când acționează pentru a apăra dreptul la tratament egal (sau orice alte drepturi) pentru ei înșiși sau alții. Art. 2(1) nu este un drept de sine stătător (este un drept de a nu fi discriminat în exercitarea altor drepturi), dar este un drept imediat și nu face obiectul unei realizări progresive.

Copiii raportează multe cazuri de discriminare, interzisă de articolul 2, atunci când își exercită drepturile de ADO.

Acestea nu sunt garantate când genul tău nu este respectat, când înfățișarea/felul tău de a fi e diferit și devii subiect de glumă. Nu sunt garantate când a fi tu însuși înseamnă că faci ceva greșit.

America Latină și Caraibe

Copiii ar trebui să se bucure de șanse egale de a acționa în calitate de ADO. Aceștia nu ar trebui să se confrunte cu diferențe de tratament nejustificabile, fie că este vorba de adulți, fie că este vorba de copii între ei și/sau față de ei înșiși în calitate de ADO. Cu toate acestea, există anumite grupuri de copii care se pot confrunta cu forme particulare și intersectoriale de discriminare atunci când acționează ca ADO. În timp ce articolul 2 din CDC le oferă copiilor protecție împotriva discriminării în exercitarea drepturilor lor, copiii se bucură și de alte protecții împotriva discriminării, de exemplu, în baza genului sau a rasei lor sau a faptului că au nevoi speciale, așa cum prevede CDPD, precum și Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor și Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială. Discriminarea are în mod regulat un impact asupra fetelor, inclusiv asupra celor însărcinate sau a părinților, a copiilor cu dizabilități, a celor din diverse medii etnice, a copiilor care sunt refugiați sau apatrizi și a celor care manifestă neconformitate de gen sau care se identifică a fi LGBTIQ+, și multe altele. În timp ce au fost identificate dificultăți similare pentru persoanele adulte ADO care se află în aceeași poziție, **copiii se confruntă cu probleme multiple, care se intersectează atunci când acționează în calitate de ADO, vârsta copilăriei lor în sine accentuează discriminarea cu care, din alte motive, se pot confrunta** (această discriminare poate fi, de asemenea, determinată de diferite criterii). De exemplu, dificultățile multiple cu care se confruntă femeile apărătoare ale drepturilor omului au

fost documentate pe larg și se intensifică în cazul fetelor, manifestându-se în grade diferite sau în forme diferite la vârste diferite. Copiii mai mari se pot confrunta cu discriminarea pe criteriu de limite privind puterea lor de luare a deciziilor în calitate de copii, precum și se pot confrunta cu discriminarea care li se întâmplă mai frecvent persoanelor adulte, cum ar fi violența în bază de gen și limitarea drepturilor sexuale și reproductive, a drepturilor la sănătate și/sau lipsa accesului la servicii de sănătate.

De exemplu, o fetiță dintr-o comunitate indigenă sau cu nevoi speciale ar putea fi discriminată pe baza etniei, vârstei, sexului și capacității sale.²⁰ Aceeași situație li se întâmplă și copiilor din comunitățile indigene, care pot întâmpina dificultăți în a acționa în calitate de ADO, deoarece folosesc o limbă diferită sau pot întâmpina probleme din cauza discriminării și inegalității cu care se confruntă în general, iar acest lucru se poate agrava din cauza vârstei lor.

Copiii cu dizabilități au o protecție specifică în temeiul articolului 7 CDPD, care prevede că aceștia ar trebui să se bucure de toate drepturile omului și libertățile fundamentale „în condiții de egalitate cu ceilalți copii”. Acest lucru nu se limitează la drepturile din cadrul CDC sau CDPD.²¹ Aceste procese ar trebui să ia în considerare împuternicirea și sprijinul acordat copiilor cu dizabilități, precum și accesibilitatea și adaptările corespunzătoare (articolul 2 din CDPD) pentru a elimina orice obstacol care împiedică participarea.

Orientarea sexuală și identitatea de gen nu sunt menționate în mod explicit în articolul 2(1) din CDC, dar Comitetul a declarat că: „Statele ar trebui, de asemenea, să ia măsuri eficiente pentru a-i proteja pe toți adolescenții lesbiene, homosexuali, bisexuali, transgen și intersex de toate formele de violență, discriminare și hărțuire, prin sensibilizarea opiniei publice și punerea în aplicare a măsurilor de siguranță și de sprijin”.²²

Articolul 2 nu include în mod specific vârsta ca fiind una dintre categoriile protejate. Cu toate acestea, în multe cazuri, copiii sunt supuși unor restricții care nu se aplică adulților și care nu au legătură cu multe alte situații (cum ar fi situațiile de asediu, război etc. sau în cazul legilor privind comportamentul antisocial) pot avea un impact negativ asupra capacității CADO de a stabili relații și de a utiliza spațiul public.²³

Infrațiuni legate de statut și discriminare în baza vârstei

Rețeaua de Informații privind Drepturile Copilului a publicat un raport privind utilizarea infrațiunilor legate de statut la nivel mondial. Infrațiunile legate de statut incriminează acțiuni doar pentru anumite grupuri de persoane, cel mai adesea religie, sexualitate sau vârstă. Ordonanțele privind ora de închidere, legile privind absenteismul și infrațiunile de vagabondaj pot penaliza copiii doar pentru că se află în public, în timp ce legile privind „nesupunerea” pot transforma activități care ar fi perfect legale pentru un adult într-o infracțiune penală. Raportul oferă îndrumări utile cu privire la utilizarea acestor infracțiuni și solicită abrogarea lor pe motiv că acestea încalcă drepturile omului, inclusiv dreptul acestora de a nu fi discriminați în baza vârstei.

https://archive.crin.org/sites/default/files/crin_status_offences_global_report_0.pdf

De asemenea, CADO raportează că se confruntă cu stigmatizarea și abuzul ca rezultat direct al activităților lor, uneori doar pentru că sunt copii:

Apoi a mai ieșit cineva din primărie, a început să strige și să întrebe: Tu câți ani ai? E normal ca minorii să întrebe/să ceară ceva de la autorități?

Europa de Est

Sunt oameni care ne numesc scandalagii sau infractori pentru că luptăm pentru aspecte importante de care poate beneficia întreaga societate.

America Latină și Caraibe

Potrivit articolului 12 din Declarație, copiii nu ar trebui să fie discriminați ca urmare a exercitării dreptului lor de a acționa ca ADO. O modalitate de a realiza acest lucru este includerea vârstei ca o categorie protejată în legislația care protejează drepturile omului. Propunerea de lege model pentru recunoașterea și protecția apărătorilor drepturilor omului face referire la vârstă:

Modelul de lege pentru recunoașterea și protecția ADO ²⁴

„Prezenta lege se aplică tuturor apărătorilor drepturilor omului aflați sub jurisdicția, teritoriul sau controlul [numele țării] fără nicio distincție legată sex, rasă, culoare, limbă, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, naționale, etnice. sau origine socială, naționalitate, vârstă, poziție economică, proprietate, stare civilă, naștere, dizabilitate, orientare sexuală, identitate de gen, caracteristici sexuale sau alt statut.”

<https://www.ishr.ch/news/model-law>

Un aspect al articolului 2 din CDC care este unic în cadrul instrumentelor privind drepturile omului se referă la copiii ai căror părinți acționează în calitate de ADO. **Copiii pot fi vizați în mod specific ca o modalitate de a-i descuraja pe părinții acestora să acționeze în calitate de ADO.**

Articolul 2 alineatul (2) prevede că statele trebuie să se asigure că copilul este protejat împotriva oricărei forme de discriminare sau pedeapsă în baza activităților, opiniilor sau a convingerilor părinților, îngrijitorilor, tutorilor legali sau ale membrilor familiei sale. Astfel, copiii, care pot sau nu pot să acționeze ca ADO alături de părinții lor, au dreptul la protecție împotriva discriminării în baza convingerilor, activităților și opiniilor părinților și îngrijitorilor lor. Această protecție este o dispoziție de sine stătătoare.

3.1.2 Interesul superior al copilului

CDC

Articolul 3(1)

În toate acțiunile referitoare la copii, fie că sunt întreprinse de instituții de asistență socială publice sau private, instanțe de judecată, autorități administrative sau organe legislative, interesul superior al copilului trebuie să fie o preocupare primară.

Articolul 3(1) este unic pentru copii în dreptul internațional al drepturilor omului: împreună cu articolul 12, s-a sugerat că „impune lumii adulte să își reevalueze continuu activitățile prin reflectarea asupra modului în care acestea ar putea fi resimțite de către copii”.²⁵ Acesta se aplică de fiecare dată când se ia o decizie pentru un copil sau pentru copii și de fiecare dată când se ia o decizie care ar putea avea un impact asupra copiilor și există în parte ca recunoaștere a faptului că, adesea, copiii nu au putere, inclusiv politică, în deciziile care îi afectează în mod individual și ca grup. Este important pentru CADO, deoarece le oferă o **platformă pe care să insiste ca guvernele și alte entități să includă o atenție specială copiilor în acțiunile lor referitoare la copii**. Pe de altă parte, principiul interesului superior al copilului este, **de asemenea, folosit sau abuzat de către adulți (cum ar fi părinții, profesorii, ofițerii de poliție) pentru a restricționa ceea ce un CADO individual poate sau nu poate face** (de exemplu, obținerea sau schimbul de informații, vorbirea în public, asocierea la un grup, participarea la o campanie sau la un protest), deci este important ca cei care iau astfel de decizii să o facă cu o înțelegere deplină a elementelor incluse în „interesul superior al copilului” și a modului în care ar trebui aplicat acest principiu.

Comitetul a descris articolul 3(1) ca fiind „un drept substanțial, un principiu juridic interpretativ și o normă de procedură”.²⁶ De asemenea, a oferit orientări detaliate cu privire la ceea ce ar trebui luat în considerare pentru a determina ce este în interesul superior al copilului. Printre acestea se numără: opiniile proprii ale copilului; alte drepturi ale omului; opiniile părinților și ale altor persoane; considerente sociale și culturale; și dovezile empirice disponibile.²⁷

Este crucial de subliniat că, pentru CADO, **„interesele superioare” nu pot fi echivalate doar cu „bunătatea” sau protecția împotriva vătămării.** Acesta este un aspect important al interesului superior al copilului, dar nu este singurul: drepturile civile și politice ale acestuia (de a i se acorda importanța cuvenită opiniilor, libertatea de exprimare, inclusiv dreptul de a căuta, primi și transmite informații), asocierea și viața privată trebuie, de asemenea, luate în considerare în orice analiză. Acest lucru este important întotdeauna, dar este deosebit de important în cazul CADO, deoarece principiul interesului superior este uneori folosit pentru a justifica legi, politici și decizii care restricționează în mod nejustificat exercitarea de către copii a celorlalte drepturi ale acestora, pe motiv că activitatea lor îi poate pune, de exemplu, în pericol sau poate avea un impact negativ asupra educației lor. Acestea sunt considerente importante în determinarea a ceea ce este în interesul superior al unui copil, dar nu sunt singurele.

3.1.3 Dreptul la viață, supraviețuire și dezvoltare

CDC

Articolul 6

(1) Statele părți recunosc că fiecare copil are dreptul inerent la viață.

(2) Statele părți asigură, în cea mai mare măsură posibilă, supraviețuirea și dezvoltarea copilului.

Articolul 6 extinde dreptul la viață, recunoscut pe scară largă, pentru a include, în mod unic pentru copii, un drept însoțitor la supraviețuire și dezvoltare. Articolul 12(2) din Declarație contribuie la interpretarea acestui aspect pentru CADO prin accentul pus pe protecția „oricărei persoane, în mod individual și în asociere cu alte persoane, împotriva oricărei violențe, amenințări, represalii, discriminări defavorabile de facto sau de iure, presiuni sau oricărei alte acțiuni arbitrare ca urmare a exercitării legitime a drepturilor menționate în prezenta Declarație”.²⁸

Comitetul pentru Drepturile Omului a declarat că: „Obligația de a proteja dreptul la viață impune statelor să ia măsuri speciale de protecție față de persoanele

aflate în situații de vulnerabilitate, a căror viață a fost pusă în pericol din cauza unor amenințări specifice sau a unor modele preexistente de violență. Printre acestea se numără ADO, **funcționari care luptă împotriva corupției și a crimei organizate, lucrători umanitari, jurnaliști, personalități publice proeminente, martori ai infracțiunilor și victime ale violenței domestice și de gen și ale traficului de persoane.**²⁹ Comitetul pentru Drepturile Copilului a dat, de asemenea, o interpretare holistică a termenului „dezvoltare”, care cuprinde nu numai dezvoltarea fizică și intelectuală, ci și cea morală și socială.³⁰ Conform acestei definiții, acesta va include capacitatea copilului de a înțelege și de a revendica drepturile omului.

În mod clar, statele au obligația de a respecta dreptul la viață și nu trebuie să pună în pericol, să rănească sau săucidă copii ca răspunsurile lor la activitatea CADO. De asemenea, acestea trebuie să facă tot ceea ce este rezonabil pentru a proteja copiii de acțiunile sau abaterile actorilor nestatali care le pun viața în pericol.³¹ Acest lucru ar putea, de exemplu, să impună statelor să ia măsuri preventive rezonabile pentru a proteja copiii de amenințările la adresa vieții lor, inclusiv în mediul online.³²

De asemenea, copiii pot avea nevoie de o protecție suplimentară atunci când, de exemplu, sunt organizate proteste care ar putea deveni violente. Responsabilitatea de a proteja copiii în timpul protestelor pașnice nu poate cădea în întregime în sarcina părinților.³³ Raportorul Special privind Situația Apărătorilor Drepturilor Omului (Raportorul Special) a afirmat că este inacceptabil ca „o întrunire pașnică amenințată cu violența să fie interzisă, în loc să i se asigure protecție în conformitate cu responsabilitatea statelor”.³⁴ Aplicând această afirmație în cazul CADO, **răspunsul implicit la îngrijorarea că un protest pașnic ar putea deveni violent nu ar trebui să fie oprirea participării copiilor, ci să se facă tot ceea ce este rezonabil pentru a elimina amenințarea la adresa vieții, supraviețuirii sau dezvoltării copiilor** (a se vedea secțiunea 3.5.3).

În cele din urmă, trebuie să se recunoască faptul că statele nu pot face decât ceea ce este rezonabil și că copiii „pot totuși să întreprindă acțiuni sau să facă abateri prin care să-și compromită propria bucurie de a-și exercita aceste

drepturi”, în ciuda eforturilor statului de a le asigura viața, supraviețuirea și dezvoltarea.³⁵

3.1.4 Dreptul de a se acorda importanța cuvenită opiniilor

CDC

Articolul 12

(1) Statele părți asigură copilului care este capabil să își formeze propria opinie dreptul de a-și exprima liber opinia în toate aspectele care îl privesc, opiniile copilului fiind luate în considerare în mod corespunzător, în funcție de vârsta și gradul său de maturitate.

(2) În acest scop, copilului i se oferă, în special, posibilitatea de a fi ascultat în cadrul oricărei proceduri judiciare și administrative care îl afectează, fie direct, fie prin intermediul unui reprezentant sau al unui organism adecvat, într-un mod compatibil cu normele procedurale din dreptul intern.

Articolul 12 este un drept unic, care obligă pe cei care iau decizii cu privire la copii să le ceară părerea și să le acorde importanța cuvenită în funcție de vârsta și gradul lor de maturitate. Acesta este extrem de important pentru activitatea CADO, deoarece „abordează statutul juridic și social al copiilor, care, pe de o parte, nu au autonomia deplină a adulților, dar, pe de altă parte, sunt subiecți de drepturi”.³⁶ Articolul 12(1) se referă la toate aspectele care privesc copilul, în timp ce articolul 12(2) se aplică în mod specific procedurilor judiciare și administrative care afectează copilul; copiii care contestă încălcarea drepturilor lor în instanțe și tribunale trebuie să aibă posibilitatea de a li se asculta și de a li se lua în considerare punctul de vedere. Articolul 12(2) este analizat în continuare în secțiunea 4.

Dreptul copilului de a fi ascultat în temeiul articolului 12(1) este un drept al fiecărui copil în parte și al grupurilor de copii.³⁷ Acesta se va aplica copiilor apărători ai drepturilor omului în mod individual atunci când aceștia își afirmă propriile drepturi în contextul în care se ia o decizie cu privire la ei (de

exemplu, atunci când contestă deciziile privind propria educație sau îngrijire). Articolul 12(1) se aplică, de asemenea, atunci când CADO sunt afectați ca grup sau lucrând în grup. Obligația de a „asigura” înseamnă că guvernele ar trebui să creeze în mod activ oportunități pentru ca opiniile copiilor să fie solicitate cu privire la problemele care îi afectează, inclusiv în ceea ce privește legislația și politicile.

Articolul 12 are legături clare cu articolul 8 din Declarație și este consolidat de acesta:

DADO

Articolul 8

(1) Orice persoană are dreptul, în mod individual și în asocieră cu alte persoane, de a avea acces efectiv, fără discriminare, la participarea în guvernarea țării sale și la conducerea afacerilor publice.

(2) Aceasta include, printre altele, dreptul, individual și în asocieră cu alte persoane, de a prezenta instituțiilor și agențiilor guvernamentale și organizațiilor care se ocupă de afaceri publice, critici și propuneri pentru îmbunătățirea funcționării acestora și de a atrage atenția asupra oricărui aspect al activității lor care ar putea împiedica sau îngreuna promovarea, protecția și respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Unul dintre factorii care îi diferențiază pe copii în ceea ce privește aplicarea articolului 8 din Declarație este faptul că, în general, copiii nu pot participa în cadrul Guvernului în modul în care o fac adulții, votând sau candidând în calitate de reprezentanți la alegerile locale. Comitetul a încurajat statele să reducă vârsta de vot, astfel încât copiii să poată fi auziți în cadrul proceselor politice democratice.³⁸ Cu toate acestea, indiferent de vârsta minimă de vot, guvernele ar trebui să creeze oportunități pentru implicarea tuturor copiilor în procesul de luare a deciziilor publice, cum ar fi parlamentele locale, regionale și naționale ale copiilor și tinerilor, summiturile etc., și ar trebui să consulte în mod proactiv copiii atunci când elaborează politici, utilizând materiale și

metode accesibile. Una dintre recomandările din DGD2018 este că: „Statele ar trebui să se asigure că parlamentele copiilor și orice alt mecanism de participare a copiilor beneficiază de un mandat clar și semnificativ și de resurse umane, tehnice și financiare adecvate și sunt accesibile pentru toți copiii, fără nicio discriminare”.³⁹

Articolul 12 se aplică tuturor copiilor și statele trebuie să depună eforturi pentru a se asigura că grupurile de copii care sunt adesea marginalizate, tăcute și ignorate sunt incluse. DGD2018 a recomandat următoarele: „Statele ar trebui să se asigure că copiii apărători ai drepturilor omului aflați în situații vulnerabile, inclusiv copiii cu dizabilități, copiii în situații umanitare, copiii aflați în îngrijire alternativă, copiii care trăiesc în sărăcie, copiii aparținând minorităților, copiii indigeni, sunt, de asemenea, capabili să își exprime liber opinia și să beneficieze de sprijin conform genului și vârstei lor, pentru a facilita participarea lor activă în toate chestiunile care îi privesc”.⁴⁰ Raportorul Special privind persoanele deplasate în interiorul țării a subliniat importanța acestui aspect pentru realizarea celorlalte drepturi ale omului ale copiilor marginalizați, observând că „participarea lor îi ajută să recâștige controlul asupra propriei vieți, contribuie la reabilitarea lor, le dezvoltă abilitățile organizatorice și le întărește sentimentul de unitate”.⁴¹

În toate cazurile, fie că sunt individuale sau colective, și în toate deciziile, există obligația de a acorda „importanța cuvenită” opiniilor copiilor, în funcție de vârstă și de gradul lor de maturitate. Această obligație este separată de dreptul părinților/îngrijitorilor de a oferi îndrumare copilului în exercitarea drepturilor sale, în conformitate cu evoluția capacității copilului, în temeiul articolului 5 din CDC. Deși s-a sugerat că sintagma „importanța cuvenită” în funcție de „vârstă și gradul de maturitate” din cadrul articolului 12 diminuează dreptul copiilor la libertatea de exprimare, aceasta este o interpretare greșită. O interpretare care conferă putere de decizie recunoaște că aceasta este o obligație suplimentară pentru state, care ar trebui să ia în considerare și să ia în serios opiniile copiilor atunci când acestea se referă la aspectele care îi afectează pe copii. Acest drept există ca o recunoaștere a faptului că este mai puțin probabil ca copiii să se afle în poziția de a influența aceste decizii și că abilitatea de a influența deciziile luate cu privire la propria persoană se află în centrul unei abordări bazate

pe drepturile omului - subliniind demnitatea, egalitatea și respectul pentru valoarea umană. **Dreptul copiilor de a fi implicați în procesul de luare a deciziilor publice necesită un răspuns distinct și suplimentar din partea statelor, ca recunoaștere a dezavantajului:** statele au obligația specifică de a solicita opiniile copiilor și de a le lua în serios (acordându-le importanța cuvenită în funcție de vârstă și de gradul de maturitate). De asemenea, statele au obligația de a se asigura că copiii cu dizabilități se bucură de dreptul de a fi ascultați „în condiții de egalitate cu ceilalți copii” și să primească „asistență corespunzătoare dizabilității și vârstei” pentru a-și realiza drepturile [articolul 7 alineatul (3) din CDPD].

Chiar și atunci când sunt solicitate opiniile copiilor, CADO raportează că acestea nu sunt luate în serios. Mulți copii au identificat că principalul obstacol în calea realizării dreptului lor de a fi ascultați a fost atitudinea negativă a adulților.

Societatea în care trăim își bate joc de noi atunci când încercăm să ne facem auzită vocea în legătură cu o anumită problemă, ne tratează ca pe niște oameni incapabili să ne asumăm responsabilitatea, și nu ca pe niște oameni capabili să se gândească serios la aceste.

Asia -Pacific

În cazul grevelor sau al mișcărilor care se opun guvernării politice, adulții sunt mai predispuși să le spună că sunt „needucați” și că sunt copii care „nu știu nimic”.

Europa de Vest și altele

Adulții decid pentru noi și ei cred că opiniile noastre sunt mai puțin demne decât ale lor, doar pentru că suntem mai tineri. Adulții joacă un rol negativ atunci când vor să aibă „ultimul cuvânt” fără să se gândească că s-ar putea să greșească.

America Latină și regiunea Caraibe

Din păcate, uneori este dificil să luptăm pentru drepturile noastre la vârsta noastră, deoarece adulții nu ne iau neapărat în serios. Adesea, adulții neagă opiniile noastre din cauza vârstei noastre, pentru că suntem copii. Cu toate acestea, ne dorim aceleași drepturi ca și restul populației. Vrem să fim capabili să judecăm ce este greșit în lume și să acționăm pentru a face schimbări.

Europa de Vest și altele

Comitetul a recomandat programe de formare pentru profesioniști și campanii de sensibilizare a publicului pentru a promova respectul față de opiniile copiilor.⁴³

Instrumentul de evaluare a participării copiilor al Consiliului Europei⁴²

Consiliul Europei promovează participarea copiilor, inclusiv „activismul copiilor”, printr-o abordare triplă, care include evaluarea sistemelor și mecanismelor existente, promovarea de orientări și instrumente și sprijinul acordat pentru dezvoltarea de cursuri de formare relevante pentru profesioniști.

Instrumentul de evaluare a participării copiilor oferă 10 indicatori de bază care permit statelor:

- să efectueze o evaluare de referință a implementării actuale;
- să contribuie la identificarea măsurilor necesare pentru ca statele să se conformeze în continuare;
- măsurarea progreselor în timp.

<https://www.coe.int/en/web/children/child-participation-assessment-tool>

De asemenea, CADO se declară îngrijorați de faptul că, chiar și atunci când li se solicită opiniile, nu știu în ce măsură acestea au fost luate în considerare, dacă au fost luate în considerare. Feedbackul este esențial și ar trebui să fie prompt, accesibil copiilor și suficient de detaliat pentru ca aceștia să înțeleagă modul în care opiniile lor au fost luate în considerare.⁴⁴

În timp ce articolul 12 este extrem de important în contextul activității CADO, acesta se aplică numai problemelor și proceselor decizionale care afectează copiii. CADO pot face solicitări privind drepturile omului în cazul în care nu se ia nicio decizie (ținând cont de faptul că o omisiune poate fi o formă de luare a deciziilor) și/sau pot face revendicări privind drepturi care nu afectează numai sau deloc copiii.

Cu toate acestea, **articolul 8 din Declarație oferă sprijin pentru o interpretare a articolului 12, care recunoaște că o implicare a copilului în acțiunile publice este o chestiune care îl privește pe copil și, prin urmare, se aplică articolul 12.** În plus, asigurarea faptului că copiii sunt ascultați în viața lor de zi cu zi le permite să dobândească abilitățile și încrederea necesare pentru a participa la alte aspecte ale vieții lor, inclusiv la luarea deciziilor publice. Prin urmare, statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că opiniile copiilor sunt solicitate și luate în serios în toate aspectele care îi privesc.

Articolul 12 și relația sa cu participarea la acțiunile publice

Articolul 12 din CDC reprezintă temeiul juridic pentru ceea ce Comitetul a definit ca fiind participarea copilului. În Comentariul său general nr.12,⁴⁵ Comitetul a declarat că, deși conceptul de participare a copiilor nu apare în textul articolului 12, termenul este utilizat pe scară largă pentru a descrie punerea în aplicare a acestuia prin procese continue, care includ schimbul de informații și dialogul dintre copii și adulți cu privire la elaborarea de politici, programe și măsuri în toate contextele relevante ale vieții copiilor. În Comentariul general nr. 12, Comitetul explică, de asemenea, că articolul 12, ca principiu general, prevede că statele ar trebui să se asigure că interpretarea și punerea

în aplicare a tuturor celorlalte drepturi încorporate în CDC sunt ghidate de acesta, în special drepturile civile și politice ale copiilor (art. 13-17).

Articolul 8 din Declarație nu numai că întărește intersecția dintre articolul 12 și articolele 13-17 din CDC - care este adesea subestimată - dar clarifică și legăturile dintre aceste articole și articolul 25 din PIDCP, care constituie baza juridică pentru drepturile de participare politică și publică ale tuturor persoanelor, inclusiv ale copiilor. Orientările OHCHR pentru State privind punerea efectivă în aplicare a dreptului de a participa la acțiunile publice afirmă în mod clar că, atunci când procesele decizionale pot avea un impact asupra copiilor, statele ar trebui să se asigure că dreptul copiilor de a-și exprima liber opiniile și de a fi ascultați este garantat, inclusiv prin instituirea unor mecanisme prietenoase copiilor, adaptate vârstei, sensibile la gen, incluzive și sigure pentru implicarea semnificativă a acestora.⁴⁶ Se poate spune că toate procesele decizionale pot avea un impact, direct sau indirect, asupra copiilor, după cum a recunoscut Comisia Europeană: „Există foarte puține, dacă există, politici sau programe neutre pentru copii: majoritatea au un impact direct sau indirect, pozitiv sau negativ, asupra copiilor. În plus, majoritatea sectoarelor, dacă nu toate, sunt interconectate și interdependente”.⁴⁷

Prin urmare, este important să înțelegem că **Declarația sprijină consolidarea participării copiilor** și clarifică faptul că statele ar trebui să solicite opiniile CADO și să le ia în serios în probleme de interes public care nu afectează direct copilul. Pe de altă parte, participarea copiilor este fundamentală pentru împuternicirea CADO, deoarece necesită ca adulții să facă eforturi suplimentare pentru a implica copiii și a le solicita opiniile. Procesele de participare a copiilor nu numai că reprezintă oportunități cheie pentru copiii care acționează deja ca apărători de a influența procesul decizional, dar sunt, de asemenea, experiențe de împuternicire care îi pot determina pe copii să înceapă să acționeze ca apărători.

Strategia Națională privind Participarea Copiilor și Tinerilor din Irlanda

Multe țări au elaborat sau elaborează în prezent strategii naționale privind participarea copiilor și a tinerilor. Cea a Irlandei este una dintre cele mai cuprinzătoare.

Caracteristicile cheie includ:

- acțiuni convenite pentru toate instituțiile publice relevante, care sunt revizuite și monitorizate anual;
- un sistem stabilit de adunări locale și naționale ale tinerilor;
- un centru de participare care oferă cursuri de formare pentru instituțiile publice și organizează consultări cu privire la legislație și politici.

<https://www.gov.ie/en/publication/9128db-national-strategy-on-children-and-young-peoples-participation-in-dec/>

3.2 Drepturile și obligațiile părinților/îngrijitorilor (art.3(2), 5, 18(1-2) CDC)

Interconectarea dintre drepturile părinților/îngrijitorilor și drepturile copilului este una dintre diferențele cheie care face ca drepturile CADO să fie distincte de cele ale adulților ADO. Pur și simplu nu există un echivalent pentru alți ADO - fapt care subliniază și mai mult importanța utilizării CDC pentru punerea în aplicare a Declarației. **Exercitarea drepturilor lor de către ADO trebuie să țină cont de drepturile și obligațiile părinților în raport cu copiii lor.** CADO raportează că unii părinți/îngrijitori vor dori să protejeze copiii de orice pericol și ar restricționa activitatea CADO din acest motiv. Părinții/îngrijitorii ar fi, de asemenea, îngrijorați de impactul acțiunilor ADO asupra educației copilului. Statele au, de asemenea, un rol important, asigurându-se că CADO acționează în condiții de siguranță și în moduri care să nu fie în detrimentul educației acestora. De asemenea, acestea pot promova o atitudine pozitivă față de copiii care acționează ca ADO și pot sprijini și informa părinții/îngrijitorii, astfel încât aceștia să poată împuternici în continuare CADO.

DC conține trei dispoziții care se referă la părinți/îngrijitori și care prezintă o relevanță deosebită pentru CADO [articolul 5, articolul 3(2) și articolul 18(1)-(2)]. Acestea sunt discutate individual mai jos, urmate de o discuție privind modul în care ar putea fi puse în practică în mod colectiv.

3.2.1 Dreptul și obligația părinților/îngrijitorilor de a oferi îndrumare

CDC

Articolul 5

Statele părți vor respecta responsabilitățile, drepturile și obligațiile părinților sau, după caz, ale membrilor familiei extinse sau ale comunității, astfel cum sunt prevăzute de obiceiurile locale, tutori legali sau alte persoane responsabile din punct de vedere legal pentru copil, să asigure, într-o manieră consecventă cu capacitățile copilului, îndrumarea corespunzătoare în exercitarea de către copil a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție.

Articolul 5 joacă un rol în întreaga Convenție⁴⁸ și este extrem de important în acest context, având în vedere influența pe care familiile o vor avea asupra modului în care un copil acționează sau nu ca un ADO. Dispoziția recunoaște rolul distinct și important al părinților/îngrijitorilor și al comunităților în viața copiilor și reflectă realitatea că părinții vor juca un rol în asistarea copiilor în realizarea drepturilor lor pe măsură ce capacitățile lor evoluează.⁴⁹

Articolul 5 este unic, deoarece îi **face pe părinți și îngrijitori titulari de drepturi (și purtători de obligații) într-o convenție concepută pentru un alt grup**. Acesta se extinde asupra părinților/îngrijitorilor și „altor persoane responsabile din punct de vedere juridic pentru copil”. Aceasta ar putea include, de exemplu, liderii comunității sau bătrânii unui trib. Aceștia sunt împuterniciți să ofere copiilor îndrumare în exercitarea tuturor celorlalte drepturi ale acestora. Acest lucru include toate drepturile civile și politice ale copilului, precum și dreptul copilului de a fi protejat împotriva oricărui pericol. Părinții au, de asemenea, datoria de a oferi îndrumare - ceea ce înseamnă că și copiii au dreptul de a primi îndrumare. Această datorie ar trebui să fie recunoscută în dreptul național.

Obligația legală a părinților/îngrijitorilor pentru deciziile majore care afectează un copil

Legea 38 din 2005 privind copiii din Africa de Sud, secțiunea 31: „Înainte ca o persoană care deține responsabilități și drepturi părintești în ceea ce privește un copil să ia orice decizie prevăzută la paragraful (b) care implică copilul, acea persoană trebuie să țină seama în mod corespunzător de orice opinii și dorințe exprimate de către copil, ținând cont de vârsta, maturitatea și dezvoltarea copilului.

<https://www.justice.gov.za/legislation/acts/2005-038%20childrensact.pdf>

Dreptul/obligația de a oferi îndrumare trebuie să fie exercitată în conformitate cu „capacitățile în evoluție” ale copiilor. Această expresie a fost preluată din

articolul 5 și este folosită din ce în ce mai des ca abordare interpretativă în întreaga Convenție, dar ea se aplică în primul rând dreptului și obligației de a oferi copiilor orientare. Acest lucru se aplică pe tot parcursul vieții unui copil: nu există o vârstă minimă la care un copil poate acționa în calitate de CADO, iar mulți copii încep să se implice în probleme legate de drepturile omului încă din școala primară. Cu toate acestea, articolul 5 recunoaște că nivelul de îndrumare din partea **părinților/îngrijitorilor va scădea pe măsură ce copiii se maturizează**.⁵⁰ Comitetul a recunoscut că, odată ce copiii au capacitatea de a se bucura de drepturi și de a-și revendica drepturile în mod independent, nu mai au nevoie să se bazeze pe dreptul la îndrumare parentală în temeiul articolului 5. O întrebare esențială este care sunt limitele și când, dacă este cazul, părinții sau îngrijitorii pot interzice copiilor lor să acționeze în calitate de CADO sau pot limita activitățile la care aceștia participă. CADO recunosc nevoia de sprijin și îndrumare din partea părinților și a adulților din comunitățile lor.

Apărătorul drepturilor omului are nevoie de resurse financiare, dar și de convingere, inspirație, voință și dragoste. Un aspect cheie este sprijinul și înțelegerea oamenilor din jur, un apărător nu poate lucra singur. Deoarece apărătorul este un copil, trebuie să lucreze cu ceilalți și să învețe de la alții. Are nevoie de îndrumare și sprijin.

America Latină și Caraibe

Alții au comentat faptul că părinții au dorit ca copiii lor să urmeze o educație mai degrabă decât orice formă de activism sau au fost îngrijorați de siguranța copiilor lor.

Părinții sunt predispuși să-și lase copiii acasă și își doresc mai mult ca ei să învețe, decât să participe la grupuri conduse de copii care au scopul de a-și face vocea auzită în legătură cu încălcarea drepturilor copilului.

Europa de Est

Cu toate acestea, mulți copii au fost de acord că sprijinul din partea adulților ar trebui să constea mai degrabă în a facilita decât în a împiedica copiii să acționeze în calitate de CADO.

Este nevoie de o mai mare îndrumare cu privire la ceea ce li se cere statelor să respecte, să protejeze și să îndeplinească drepturile copilului de a primi îndrumare parentală în funcție de capacitățile în evoluție ale copilului.⁵¹ Statele nu ar trebui să interfereze în mod arbitrar cu drepturile, responsabilitățile și obligațiile părinților/îngrijitorilor. Cu toate acestea, în practică poate apărea o dificultate în cazul în care un părinte/îngrijitor îi interzice copilului să acționeze în calitate de CADO. Aceste preocupări ar putea varia în funcție de vârsta copilului și de nivelul de pericol perceput. De exemplu, părinții ar putea fi reticenți în a permite unui copil să acționeze în calitate de CADO chiar și în cazul în care copilul este suficient de matur pentru a lua singur o decizie, dacă există o îngrijorare cu privire la repercusiunile activității (de exemplu, un adolescent dorește să inițieze o campanie online care îl poate expune la abuzuri online). CADO acceptă faptul că gradul de implicare a părinților poate fi legat de nivelul de risc implicat în activitate sau de considerente culturale, religioase sau politice, dar au subliniat că acest lucru trebuie evaluat ținând cont de opiniile copilului în acest sens. În toate cazurile, obligația statelor este aceea de a permite CADO să își exercite drepturile în condiții de siguranță și de a informa și sprijini părinții/îngrijitorii, astfel încât aceștia să poată consilia și îndruma copiii în mod corespunzător.

3.2.2 Dreptul la grijă și protecție cu îndrumare din partea părinților/îngrijitorilor

CDC

Articolul 3(2)

Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirea necesară pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților, ale tutorilor legali sau ale altor persoane responsabile din punct de vedere juridic pentru el sau ea și, în acest scop, iau toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.

Articolul 3(2) prevede o obligație fermă a statelor de a asigura protecția și îngrijirea necesare pentru bunăstarea copilului. Acest articol primește puțină atenție, în mare parte deoarece alte articole din CDC îl abordează în mod colectiv, iar unele [cum ar fi articolul 19 și articolul 18(2)] „imită” conținutul acestuia.⁵² Este important în acest caz, deoarece subliniază obligația statelor de a "deferi" drepturile și obligațiile părinților și ale tutorilor.⁵³ Cu toate acestea, această diferență nu este absolută.⁵⁴ Există o serie de moduri în care statele ar putea fi nevoite să intervină pentru a proteja drepturile copiilor la bunăstare. Se poate întâmpla ca părinții să împiedice un copil să acționeze în calitate de CADO sau să îl constrângă pe copil să acționeze în calitate de CADO în circumstanțe în care acest lucru ar putea afecta negativ bunăstarea copilului - de exemplu, încurajarea copilului să vorbească în public atunci când acest lucru este susceptibil să îl expună la un risc semnificativ sau să participe la un protest care ar putea fi violent.

3.2.3 Responsabilitățile părinților/îngrijitorilor și asistența din partea statului

CDC

Articolul 18

(1) Statele părți depun toate eforturile pentru a asigura recunoașterea principiului conform căruia ambii părinți au responsabilități comune în ceea ce privește creșterea și dezvoltarea copilului. Părinții sau, după caz, îngrijitorii/ tutorii legali, au responsabilitatea principală pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Interesul superior al copilului va fi preocuparea lor fundamentală.

(2) În scopul garantării și promovării drepturilor enunțate în prezenta Convenție, statele părți acordă asistență adecvată părinților și reprezentanților legali în îndeplinirea responsabilităților lor în materie de creștere a copiilor și asigură dezvoltarea de instituții, facilități și servicii pentru îngrijirea copiilor.

O mare parte a articolului 18 se concentrează pe încurajarea responsabilității comune pentru creșterea copiilor și pe sprijinul pe care statele ar trebui să îl ofere în acest sens. Cu toate acestea, a doua parte a articolului 18(1) prevede că părinții/îngrijitorii „au responsabilitatea principală pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Interesul superior al copilului va fi preocuparea lor fundamentală”. Acest lucru este extrem de relevant în contextul CADO, citindu-l alături de articolul 5 și alături de articolul 3(2) în special.

Copiii au raportat că părinții/îngrijitorii îi descurajează adesea sau nu le dau permisiunea de a se implica în activități de ADO, deoarece sunt îngrijorați de siguranța lor sau de impactul acestor activități asupra educației lor.

Părinții, de obicei, nu ne încurajează. Ni se cere să stăm departe de situațiile de violență.

Asia-Pacific

Barierele cu care mă confrunt ca apărător al drepturilor omului la nivel local sunt cauzate de părinții mei, deoarece ei nu îmi permit să îmi apăr drepturile pentru că aceasta mi-ar face rău.

Asia-Pacific

Unii copii au recunoscut că părinții lor erau preocupați de siguranța și de interesele copiilor și au acceptat acest lucru. Alții au vorbit despre sprijinul și încurajarea pe care le-au primit din partea familiilor lor, uneori după ce a trebuit să le convingă că activitatea de CADO era potrivită, cu sprijinul altor CADO.

Asta ne ajută să ne simțim susținuți de către profesori, școală, colegi, familii. Să simțim că ei cred în cuvântul nostru. Că ne oferă spațiu de participare. Că adulții ne respectă deciziile. Că ne învață cum să ne apărăm drepturile.

America Latină și regiunea Caraibelor

Da, există dificultăți cu care se confruntă copiii, cum ar fi refuzul familiilor lor de a participa la orice întrunire; mai ales prietenul meu de la școală avea dorința de a participa și de a vedea ce se întâmplă în piață, dar familia lui a refuzat și, astfel, el nu a putut să participe. Am descris ce se întâmpla în piață și l-am încurajat pe prietenul meu să meargă, căci nu este ceva de care să se teamă; ulterior, a reușit să-și convingă tatăl și a venit în piață.

Asia-Pacific

În timp ce articolul 18 este adesea discutat în contextul responsabilității părinților de a contribui la realizarea drepturilor sociale și economice ale copiilor lor, acesta se aplică, de asemenea, drepturilor civile și politice și include „încurajarea valorilor compatibile cu drepturile omului”.⁵⁵ Acest lucru se aliază cu articolul 16 din Declarație, care subliniază rolul pe care persoanele trebuie să îl aibă în sensibilizarea publicului cu privire la drepturile omului. Cu toate acestea, a existat o discuție foarte limitată cu privire la faptul că responsabilitatea părinților și a îngrijitorilor se aplică și drepturilor civile și politice, cum ar fi drepturile la libertatea de exprimare, de întrunire pașnică și de asociere. **Statele ar trebui să se asigure că familia CADO și comunitatea au o înțelegere și o apreciere a tuturor drepturilor copilului și că aceștia pot avea acces, de asemenea, la informații și sprijin, cum ar fi asistența juridică și intervențiile psihosociale.**

În cele din urmă, vor exista cazuri în care părinții/îngrijitorii vor interzice copilului să participe la o activitate de ADO. În majoritatea cazurilor, statele nu vor fi conștiente de această încălcare și, în cazul în care sunt conștiente, consideră că este mai dăunător sau pur și simplu mai puțin eficient sau recomandabil să intervină în viața familiei, cu excepția cazului în care statele consideră că copilul este expus unui risc de vătămare semnificativă. Cu toate acestea, statul ar trebui să ofere servicii specifice pentru CADO și pentru părinții/îngrijitorii acestora, care să permită rezolvarea conflictelor prin acord și în moduri care să le dea putere atât părinților/îngrijitorilor, cât și copilului. În plus, CADO trebuie să aibă acces la reabilitare și despăgubiri, atunci când restricțiile le încalcă drepturile.

3.2.4 Drepturile părinților/ îngrijitorilor: Rezumat al măsurilor de implementare

Unii părinți/îngrijitori vor acționa ei înșiși în calitate de ADO și activitatea lor va avea un impact asupra opiniilor și acțiunilor copiilor lor. Copiii ale căror familii acționează în calitate de ADO ar trebui să aibă dreptul la protecție împotriva discriminării sau a prejudiciilor care ar putea fi o consecință a acțiunilor lor (a se vedea secțiunea 3.1.1). Părinții/îngrijitorii ar trebui să își consilieze copiii fără a-i manipula în scopurile proprii (a se vedea secțiunea 3.4.2). Cu toate acestea, în cazul în care părinții/ îngrijitorii nu sunt ei înșiși implicați în activitatea de ADO, statul are obligația de a-i împuternici să își sprijine copiii în realizarea drepturilor lor. Cu toate acestea, realitatea este că mulți părinți și îngrijitori iau decizii în fiecare zi, fără a lua în considerare propriile drepturi sau pe cele ale copiilor lor sau, într-adevăr, fără a avea cunoștințe sau fără să conștientizeze obligațiile care le revin în această privință. Statul are un rol important în această privință, prin educarea părinților cu privire la drepturile copiilor, inclusiv drepturile lor civile și politice, încă din copilăria timpurie. Statele ar trebui, de asemenea, să promoveze o imagine pozitivă a CADO, abordând orice preocupări religioase și culturale, precum și stereotipurile de gen și de altă natură. De asemenea, statele pot lua măsuri pentru a diminua îngrijorările părinților/îngrijitorilor cu privire la siguranța copiilor lor atunci când aceștia acționează în calitate de CADO (a se vedea secțiunea 3.4.5), îndeplinindu-și obligațiile de protecție a copiilor. Și, în cele din urmă, statele pot oferi școlilor

și profesorilor îndrumări cu privire la protejarea drepturilor CADO, inclusiv a dreptului CADO la educație, îndrumări care pot răspunde preocupărilor pe care părinții/îngrijitorii le-ar putea avea în această privință. Dacă statele acționează pentru a informa și a sprijini familiile CADO și pentru a crea un mediu în care CADO pot acționa în siguranță, acestea vor permite părinților/îngrijitorilor să își îndeplinească obligațiile care le revin în temeiul articolului 5 din CDC și să își împuternicească copiii să acționeze în calitate de ADO.

Statele ar trebui să includă în legislația națională relevantă dreptul și obligația părinților/îngrijitorilor de a oferi îndrumare copiilor în exercitarea drepturilor lor.

Statele ar trebui să educe părinții cu privire la drepturile omului și la drepturile copiilor, inclusiv drepturile civile și politice ale acestora, permițându-le să adopte abordări în cunoștință de cauză atunci când le oferă sprijin și îndrumare copiilor lor.

Statele ar trebui să împuternicească părinții/îngrijitorii să sprijine copiii care acționează în calitate de CADO, asigurându-se că aceștia vor fi protejați și că educația lor nu va fi afectată în mod negativ.

Statele ar trebui să prevadă mecanisme prin care copiii să poată solicita servicii și sprijin în cazurile în care există un conflict între părinți și copii în ceea ce privește exercitarea drepturilor lor.

Statele ar trebui să ofere oportunități accesibile pentru CADO de a solicita reabilitare și despăgubiri atunci când drepturile lor au fost restricționate de către părinți/îngrijitori.

3.3 Dreptul la educație (Art. 29 CDC și Art. 15-16 DADO)

CDC

Articolul 29(1)

Statele părți convin că educația copilului trebuie să fie orientată spre:

- a. Dezvoltarea personalității, a talentelor și a abilităților mintale și fizice ale copilului până la potențialul maxim;
- b. Dezvoltarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Organizației Națiunilor Unite;
- c. Dezvoltarea respectului față de părinții copilului, față de identitatea culturală, limba și valorile proprii, față de valorile naționale ale țării în care trăiește copilul, față de țara din care este originar și față de civilizațiile diferite de a sa;
- d. Pregătirea copilului pentru o viață responsabilă într-o societate liberă, în spiritul înțelegerii, al păcii, al toleranței, al egalității între sexe și al prieteniei între toate popoarele, grupurile etnice, naționale și religioase și persoanele de origine indigenă;
- e. Dezvoltarea respectului pentru mediul natural.

DADO

Articolul 7

Orice persoană are dreptul, individual și în asocieră cu ceilalți, să dezvolte și să discute noi idei și principii privind drepturile omului și să susțină acceptarea lor.

Articolul 15

Statul are responsabilitatea de a promova și de a facilita predarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale la toate nivelurile de învățământ și de a se asigura că toți responsabilii de formarea avocaților, ofițerilor, personalului armatei și funcționarilor publici

includ elemente de predare a drepturilor omului în programul lor de formare.

Articolul 16

Persoanele fizice, organizațiile neguvernamentale și instituțiile relevante au un rol important în a contribui la sensibilizarea publicului cu privire la aspectele legate de toate drepturile omului și libertățile fundamentale, prin activități precum educația, formarea și cercetarea în aceste domenii, pentru a consolida în continuare, printre altele, înțelegerea, toleranța, pacea și relațiile de prietenie între națiuni și între toate grupurile rasiale și religioase, ținând cont de diferitele contexte ale societăților și comunităților în care își desfășoară activitatea.

Cunoașterea drepturilor omului este o condiție prealabilă fundamentală pentru punerea în aplicare a drepturilor omului și este crucială pentru toți ADO. Articolul 29(1)(b) cere statelor să se asigure că educația este orientată spre „dezvoltarea respectului pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și pentru principiile consacrate în Carta Organizației Națiunilor Unite”.⁵⁶ Termenul „drepturile omului” include în mod clar „drepturile copilului” și, citit împreună cu articolul 42 din CDC, există o obligație a statelor de a se asigura că educația copiilor ar trebui să promoveze cunoașterea și respectarea drepturilor prevăzute în Convenția însăși.⁵⁷

Asigurarea faptului că educația în domeniul drepturilor omului face parte în mod obligatoriu din programele de bază ale școlilor și ale altor instituții de învățământ este una dintre cele mai eficiente modalități de a garanta că copiii și, în cele din urmă, toți titularii drepturilor omului, sunt conștienți de drepturile lor și sunt capabili să le revendice în numele lor și al altora, inclusiv acționând în calitate de ADO. Cu toate acestea, în aproape toate observațiile sale finale, Comitetul își exprimă îngrijorarea cu privire la lipsa educației despre drepturile omului și, în special, la drepturile copilului. Multe state nu oferă niciun fel de educație în domeniul drepturilor omului, iar statele care o includ în programa școlară națională nu includ întotdeauna un accent specific pe drepturile copilului.⁵⁸

CADO au identificat lipsa de educație în domeniul drepturilor omului ca fiind una dintre cele mai importante probleme în activitatea lor. Mulți copii au indicat că nu au primit o educație adecvată cu privire la drepturile lor și că acest lucru a împiedicat capacitatea lor de a acționa în calitate de ADO. În plus, CADO, la fel ca și alții, subliniază valoarea educațională semnificativă a activității de ADO: aceasta, în general, poate fi mai degrabă o formă valoroasă de educație cu privire la drepturile omului, decât o barieră în calea exercitării acestora.

Școala ar trebui să ne învețe pacea, nu violența. Ura din partea profesorilor care sunt xenofobi, homofobi alimentează această ură în școli.

Africa

Școlile ar trebui să integreze drepturile în consiliul școlar și în vocea elevilor, să ofere educație pentru drepturile omului pentru toți tinerii – chiar dacă nu sunt la școală. Școlile ar trebui să le ofere informații despre cum să acționeze și să susțină drepturile. Africa

Europa de Vest

Școlile ar trebui să analizeze împreună cu elevii experiențele lor cu privire la adunările pașnice și să sprijine împărtășirea de experiențe și învățare reciprocă în școală.

Europa de Est

Toată lumea ar putea face ceva pentru a se asigura că drepturile omului sunt protejate, dar aproape nimeni nu o face. În școli, de exemplu, ar trebui să se vorbească mai mult despre drepturile omului și despre cum să te asiguri că le poți exercita.

America Latină și regiunea Caraibelor

Punerea în aplicare efectivă a articolului 29(1) din CDC și a articolului 15 din Declarație la nivel național ar asigura faptul că **educația în domeniul drepturilor omului este obligatorie în cadrul programelor naționale de învățământ la toate nivelurile** și că aceasta include o atenție specială acordată drepturilor copilului. În timp ce școlile sunt locul evident în care copiii pot învăța despre drepturile lor, mulți copii nu merg deloc la școală sau nu merg în școli administrate de guvern. Statele au în continuare obligația de a se **asigura că copiii care nu merg la școală primesc educație în domeniul drepturilor omului**. Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (INDO) și Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului (a se vedea secțiunea 4.1) pot avea o contribuție semnificativă în acest sens.

O educație eficientă în domeniul drepturilor omului trebuie să meargă dincolo de informațiile despre conținutul tratatelor și, în conformitate cu Declarația Națiunilor Unite privind Educația și Formarea în domeniul Drepturilor Omului, să se asigure că copiii primesc educație nu doar despre, ci și prin și pentru drepturile omului.⁵⁹ Comitetul a subliniat, de asemenea, că „Copiii ar trebui să învețe despre drepturile omului și prin faptul că văd cum sunt puse în practică standardele drepturilor omului, fie acasă, la școală sau în cadrul comunității”.⁶⁰ Aceasta înseamnă, de asemenea, că **copiii nu ar trebui să învețe doar ce drepturi au, ci și cum să le revendice și cum să își apere propriile drepturi și drepturile celorlalți**. De exemplu, protestele elevilor au fost recunoscute ca având „o valoare educațională ridicată, deoarece se numără printre primele experiențe de participare publică și de apărare a drepturilor omului ale elevilor”⁶¹ **Activitatea de ADO poate contribui la exercitarea dreptului la educație al copiilor, în loc să le afecteze**. De asemenea, copiilor ar trebui să li se ofere oportunități de a-și dezvolta competențele de care vor avea nevoie pentru a-și exercita drepturile în mod eficient. Raportorul Special privind libertatea de exprimare a subliniat importanța „programelor educaționale participative care încurajează gândirea critică, capacitatea de exprimare și o cultură a păcii”.⁶²

Comitetul a subliniat că educația în domeniul drepturilor omului nu va fi posibilă „decât dacă cei care trebuie să transmită, să promoveze, să predea și, în măsura posibilului, să exemplifice valorile au fost ei înșiși convinși de

importanța lor”.⁶³ Cultura școlară, adesea stabilită de directorii de școli și de organele de conducere, ar trebui să respecte drepturile omului pentru toți, inclusiv dreptul profesorilor și al elevilor de a acționa în calitate de ADO. **Programele de formare inițială și continuă care promovează practica bazată pe drepturile copilului sunt esențiale** pentru cadrele didactice, managerii educaționali și alte persoane implicate în educația copiilor în contexte formale și informale. Acest lucru este valabil atât pentru metodele de predare utilizate, cât și pentru alte abordări și politici, cum ar fi cele privind disciplina, îngrijirea pastorală și protecția copilului.

În contextul CADO, este deosebit de important ca școlile și educatorii să nu încalce drepturile civile și politice ale copiilor atunci când aceștia acționează ca ADO. Acest lucru include respectarea, protecția și realizarea drepturilor copiilor la libertatea de exprimare, de întrunire și de protest. Școlile au fost în centrul litigiilor interne în această privință, instanțele naționale recunoscând, de exemplu, că copiii nu-și pierd drepturile atunci când intră pe poarta școlii.⁶⁴ Pentru a se asigura că educatorii nu acționează în moduri care încalcă aceste drepturi, va fi nevoie de **legi și politici naționale în domeniul educației care să ofere instrucțiuni școlilor și altora cu privire la modul în care să respecte drepturile omului atunci când copiii acționează în calitate de ADO**. În plus, în practică, una dintre dificultăți este că școlile pun accent pe rezultate educaționale/performanță academică și orice activitate pe care acestea o percep a fi în detrimentul rezultatelor vor fi interzise sau descurajate. În plus, presiunea exercitată asupra copiilor pentru a obține rezultate școlare limitează timpul pe care copiii îl au la dispoziție pentru activitățile de CADO.

3.3.1 Dreptul la educație: rezumatul măsurilor de implementare

Statele ar trebui să se asigure că toți copiii, indiferent dacă sunt sau nu sunt la școală, primesc educație în domeniul drepturilor omului.

Programele școlare și naționale ar trebui să includă educația obligatorie în domeniul drepturilor omului și aceasta ar trebui să includă materiale despre drepturile copiilor de a acționa în calitate de CADO.

Educația pentru drepturile omului ar trebui să includă posibilitatea copiilor să își revendice drepturile, să înțeleagă statul de drept și să învețe cum să caute reabilitare și despăgubire pentru încălcarea drepturilor omului în școală și în alte medii.

Programele de formare pentru profesori și alți profesioniști din educație ar trebui să includă formare obligatorie privind drepturile copilului, care se adresează în mod specific drepturilor copiilor de a acționa în calitate de CADO.

Școlile și alți furnizori de educație ar trebui să se asigure că drepturile omului ale copiilor sunt respectate în mediul de învățare. Aceasta ar trebui să includă: oportunități de participare semnificativă; rezolvarea conflictului; și politici antibullying.

Școlile și alte instituții de educație ar trebui să implice copiii în dezvoltarea și implementarea politicilor școlare/ organizaționale, care le pot permite sau care pot funcționa ca o barieră în calea capacității lor de a acționa în calitate de CADO.

INDO-urile ar trebui să ofere copiilor informații accesibile despre drepturile lor și despre cum pot acționa în calitate de CADO.

3.4 Protecția împotriva vătămarilor (art. 19, 36, 37, 37, 39 din CDC și art. 9, 10, 12 din DADO)

CADO care acționează pentru drepturile lor și ale altora se **confruntă adesea cu violența și stigmatizarea doar pentru că sunt copii** și vor fi percepuți de unii ca încălcând tradițiile sociale și culturale prin care se așteaptă ca ei să fie tăcuți. Copiii sunt, de asemenea, **mai vulnerabili la vătămări din cauza statutului** lor fizic, a lipsei de putere și a faptului că sunt încă în curs de dezvoltare. Riscul de vătămare crește pentru anumite grupuri de copii, cum ar fi fetele, copiii cu nevoi speciale, copiii care trăiesc pe străzi, copiii aflați în zone de conflicte armate și copiii din situații umanitare, copiii din minoritățile etnice și copiii indigeni. Copiii, inclusiv CADO, pot **deveni ținta violenței ca modalitate de a-i descuraja pe alții**, în special pe familiile lor, să acționeze în calitate de ADO. Aceste prejudicii pot crește pe măsură ce activitatea lor devine mai vizibilă sau are mai mult succes. **Copiii sunt afectați de forme distincte de vătămare**, cum ar fi utilizarea pedepselor fizice sau privarea de hrană și libertate. **O măsură care poate prezenta un risc mic pentru adulți (de exemplu, controlul mulțimii în cadrul unui protest) poate fi mai periculoasă atunci când este utilizată asupra copiilor.** În plus, contextul copiilor, în special **viața lor școlară, oferă un cadru distinct pentru alte tipuri de prejudicii**, cum ar fi bullying din partea semenilor și pedepsele aplicate de către profesori. În cele din urmă, **părinții au un rol distinct în protejarea copiilor împotriva vătămarilor, inclusiv a violenței, acasă și în alte locuri.**

Nevoia de a găsi un echilibru între dreptul copilului de a fi protejat împotriva oricărui prejudiciu și drepturile civile și politice ale copilului este unul dintre aspectele distinctive și cele mai dificile ale CADO. Cu toate acestea, este important să se recunoască faptul că aceste drepturi sunt interdependente. Pentru ca copiii să fie în siguranță, ei trebuie să aibă acces la informații, să fie ascultați și luați în serios. Drepturile civile și politice nu pun în sine copiii în pericol: dacă sunt realizate pe deplin, copiii ar trebui să își poată exercita drepturile civile și politice fără un impact negativ asupra dreptului lor la protecție. Împuternicirea copiilor este esențială pentru a le asigura protecția atunci când aceștia acționează în calitate de CADO. Este important ca orice măsuri adoptate pentru a proteja copiii să nu funcționeze în detrimentul

exercitării drepturilor civile și politice ale copilului: consolidarea mecanismelor de protecție nu poate fi în detrimentul asigurării unui mediu propice pentru ca un CADO sau mai mulți CADO să acționeze.

CDC oferă copiilor drepturi sporite la protecție, recunoscând faptul că „copilul, din cauza imaturității sale fizice și mintale, are nevoie de protecție și îngrijire specială”.⁶⁵ Cu toate acestea, o serie de alte articole sunt importante aici, inclusiv articolul 3(1) (principiul interesului superior), articolul 6 (viață, supraviețuire și dezvoltare), articolul 12(1) (dreptul de a fi ascultat) și articolele 13 și 17 (informare). CDC are o serie de protecții speciale pentru unii copii, inclusiv, dar fără a se limita la cei cu dizabilități, copiii aflați în îngrijire alternativă, copiii aflați în detenție și cei implicați în conflicte armate. Copiii au, de asemenea, drepturi specifice de a fi protejați împotriva tuturor formelor de exploatare, inclusiv exploatarea sexuală și economică, traficul de persoane, iar aceste drepturi (în special articolele 32-36) sunt analizate mai jos. Și, în cele din urmă, articolul 37 reafirmă dreptul de lungă durată al copiilor de a fi protejați împotriva torturii, tratamentelor inumane și degradante și pedepsei capitale, în timp ce articolul 39 este un drept unic pentru copii și solicită statelor să promoveze reabilitarea copiilor care au fost victimele unor vătămări.

CADO raportează că au primit amenințări și abuzuri fizice și emoționale ca urmare a activităților lor în domeniul drepturilor omului. În cadrul consultării DGD2018, 70 % dintre copii au raportat că au fost supuși violenței sau abuzurilor atunci când au acționat în calitate de CADO.⁶⁶ Această teamă este intensificată și mai mult de faptul că, **atunci când copiii raportează o încălcare a drepturilor**

omului sau apelează la un adult pentru ajutor, este posibil să nu fie luați în serios. Autoritățile locale, în special forțele de poliție, rareori primesc o formare

corespunzătoare pentru a putea trata copiii cu o abordare bazată pe drepturile copilului.⁶⁷ În conformitate cu articolul 9 din Declarație, copiii ar trebui să aibă posibilitatea de a obține despăgubiri și căi de remediere eficiente atunci când drepturile lor în calitate de apărători sunt încălcate (a se vedea secțiunea 4).

Când aperi drepturile omului, riști să fi atacat de cineva.

Europa de Est

3.4.1 Protecție împotriva violenței, traumelor, abuzului, neglijenței, maltratării

CDC

Articolul 19

(1) Statele părți trebuie să ia toate măsurile legislative, administrative, sociale și educaționale necesare pentru a proteja copilul de toate formele de violență fizică sau psihoemoțională, vătămare sau abuz, neglijență sau tratament neglijent, maltratare sau exploatare, inclusiv abuz sexual, în timp ce se află în grija părinților/îngrijitorilor sau a oricărei altei persoane care are grijă de copil.

(2) Astfel de măsuri de protecție ar trebui să includă, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să ofere sprijinul necesar copilului și celor care au grijă de copil, precum și pentru alte forme de prevenire și identificare, raportare, referire, investigare, soluționare și urmărire a cazurilor de maltratare a copiilor, descrise mai sus, și vor cuprinde, în mod corespunzător, proceduri de intervenție judiciară.

DADO

Articolul 12(2) Statele vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura protecția fiecărei persoane de către autoritățile competente, individual și în asociere cu alții, împotriva oricăror violențe, amenințări, represalii, discriminări negative de facto sau de jure, presiuni sau orice alte acțiuni arbitrare ca urmare a exercitării legitime a drepturilor menționate în prezenta Declarație.

Articolul 9(1) În exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv promovarea și protecția drepturilor omului menționate în prezenta declarație, orice persoană are dreptul, individual și în asociere cu ceilalți, de a beneficia de o cale de remediere eficientă și să fie protejată în cazurile de încălcare a acestor drepturi.

Articolul 9(5) Statele efectuează o anchetă promptă și imparțială sau se asigură că are loc o anchetă ori de câte ori există motive întemeiate de a crede că a avut loc o încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe orice teritoriu aflat sub jurisdicția proprie.

Articolul 19 definește copiii ca fiind mai **degrabă titulari de drepturi decât victime care au nevoie de asistență**; pune un **accent** semnificativ **pe prevenire, precum și pe protecție**; și obligă statele „să adopte măsuri de sprijin care să prevină apariția violenței și a abuzurilor, prin **abordarea factorilor externi care contribuie la riscul de vătămare**”.⁶⁸ Este de remarcat obligația dată de expresia „va lua”, care nu lasă „nicio marjă de manevră la discreția statelor”.⁶⁹ **Lipsa de resurse nu poate justifica faptul că un stat nu ia niciuna sau suficiente măsuri necesare pentru a proteja copiii de vătămări.**⁷⁰ Semnificația dispoziției pentru punerea în aplicare a Declarației este că CADO **se bucură de o protecție mai mare împotriva unei varietăți mari de vătămări decât adulții ADO.**

Comitetul a adoptat o definiție amplă a „violenței”, care include toate formele de vătămare și abuz fizic și psihoemoțional⁷¹ și subliniază că termenul de violență „nu trebuie interpretat în niciun fel pentru a minimiza impactul și necesitatea de a aborda formele de vătămare nonfizice și/sau neintenționate (cum ar fi, printre altele, neglijarea și maltratarea psihologică)”.⁷² Conceptul de „securitate holistică”,⁷³ utilizat pe scară largă pentru ADO, îmbunătățește înțelegerea realizării articolului 19 pentru CADO, având în vedere accentul pus pe experiența subiectivă și participarea ADO.

„SECURITATEA HOLISTICĂ” (tehnologie tactică)⁷⁴

Referirea la „nevoile diferite ale corpurilor și minților noastre” cuprinde experiențele diverse ale copiilor.

„Modul în care ne definim bunăstarea în contextul activismului este subiectiv și profund personal. Este influențat de nevoile diferite ale corpurilor și minților noastre, de dificultățile cu care ne confruntăm, de convingerile noastre (religioase, spirituale sau laice), de identitățile noastre de gen, de interese și de relații. În calitate de activiști și apărători ai drepturilor omului, este nevoie să ne definim securitatea pentru noi înșine și să construim solidaritatea și sprijinul reciproc în grupurile, organizațiile și mișcările noastre.”

<https://holistic-security.tacticaltech.org/support-for-hrds.html>

Articolul 19 cuprinde multe dintre experiențele cu care se confruntă ADO ca urmare și în timpul activității lor. Una dintre preocupările majore identificate de către CADO este aceea a represaliilor pentru activitatea lor. Acestea pot veni din partea familiei, a colegilor, a profesorilor, a liderilor religioși, a statului și a membrilor publicului. Aceasta include agresiuni fizice și verbale, precum și trolling online, stigmatizare și presiune psihologică. Prejudiciul nu trebuie să fie intenționat: „aspectul critic este dacă **impactul asupra copilului, evaluat obiectiv sau subiectiv**, este de așa natură încât să se încadreze în sfera de aplicare a termenilor articolului 19.⁷⁵ În plus, un copil nu ar trebui să fie nevoit să dovedească faptul că prejudiciul pe care îl suferă este o consecință a activității în calitate de CADO: protecția se aplică indiferent de intențiile celor care provoacă prejudiciul.

Dreptul se extinde asupra tuturor copiilor (sintagma „în grija părinților, a tutorilor/reprezentanților legali etc.” fiind considerată în mare măsură redundantă) și trebuie să fie pus în aplicare fără discriminare (articolul 2).⁷⁶

Pe această bază, **nu există niciun argument pentru a avea mai puțină protecție sau mai puține măsuri preventive pentru copiii care sunt, de exemplu, mai mari.**

A fost recunoscut pe scară largă faptul că fetele se confruntă cu mai multe dificultăți atunci când acționează în calitate de CADO, deoarece acest lucru reprezintă o provocare pentru „normele socio-culturale acceptate, tradițiile, percepțiile și stereotipurile” cu privire la rolul și statutul femeilor în societate și că acest lucru poate duce, în anumite contexte, la dușmănie sau lipsă de sprijin din partea populației generale, precum și din partea autorităților.⁷⁷ Aceste dificultăți au un impact disproporționat asupra fetelor care se confruntă cu frică, amenințări, violență și stigmatizare nu doar pentru că sunt copii, ci și pentru că sunt fete. În al doilea rând, natura violenței și a amenințărilor cu care se confruntă fetele este adesea diferită de cea a altor copii. Fetele au mai multe riscuri să se confrunte cu hărțuirea și violența sexuală, situații care, adesea, le reduc la tăcere și descurajează alte fete să vorbească. În al treilea rând, multe fete pledează pentru soluționarea problemelor legate de egalitatea de gen, ceea ce este adesea perceput ca fiind controversat și asta le poate expune mai multor riscuri.

Alți copii pot suferi, de asemenea, prejudicii suplimentare sau distincte atunci când acționează pentru a-și apăra propriile drepturi. Printre aceștia se numără copiii care muncesc; copiii care se identifică ca fiind nonconformiști cu genul și/sau LGBTIQ+; copiii indigeni; copiii aparținând minorităților etnice, religioase și lingvistice; copiii cu nevoi speciale; copiii care sunt traficați sau exploatați sexual sau economic; copiii strămutați; copiii aflați în contexte fragile și în situații de conflict armat; copiii aflați în detenție și în instituții; copiii care trăiesc pe străzi; copiii care trăiesc în sărăcie. CADO raportează, de asemenea, dificultăți ale copiilor care locuiesc în zone rurale sau îndepărtate.⁷⁸ Dreptul de a fi protejat împotriva vătămării se aplică atât acțiunilor statelor, cât și acțiunilor actorilor nestatali. În mod clar, statele nu ar trebui să le cauzeze copiilor prejudicii atunci când aceștia, de exemplu, se implică sau sunt implicați în proteste. Ghidul OHCHR privind activitatea polițienească reiterează drepturile suplimentare pe care le au copiii și prevede: „Copiii sunt tratați într-un mod care promovează sentimentul demnității și al valorii lor,

care facilitează reintegrarea lor în societate, care reflectă interesul superior al copilului și care ia în considerare nevoile unei persoane de vârsta respectivă”.⁷⁹

În plus, statele trebuie să facă tot ce le stă în putință pentru a proteja copiii de acțiuni cum ar fi amenințările și abuzurile din partea actorilor nestatali, inclusiv represaliile din partea familiei, a profesorilor, a semenilor, a liderilor religioși sau a membrilor comunității sau a publicului larg, online și offline. În practică, acest lucru poate necesita dezvoltarea unei schimbări fundamentale de atitudine față de copiii care își apără drepturile lor și ale altora și include campanii de sensibilizare a publicului. Comitetul a afirmat că „măsurile educaționale ar trebui să abordeze atitudinile, tradițiile, obiceiurile și practicile comportamentale care tolerează și promovează violența împotriva copiilor”.⁸⁰ Oferirea de recomandări și ghiduri pentru mass-media este, de asemenea, importantă, având în vedere că **unii CADO vor atrage o atenție semnificativă din partea mass-media, una care ar putea fi negativă, stigmatizată și abuzivă**. Comitetul a avertizat că stereotipurile „deschid calea unor politici de stat bazate pe o abordare punitivă, care poate include violența ca reacție la abateri presupuse sau reale ale copiilor și tinerilor”.⁸¹

Statele ar trebui să ia toate măsurile rezonabile pentru a se asigura că prestatorii de servicii online iau măsuri pentru a garanta că toți CADO sunt în siguranță online. Acest lucru se aliniază la principiul 5 din Principiile privind Drepturile Copilului și Afacerile, care solicită companiilor să „se asigure că produsele și serviciile oferă protecție”.⁸²

În timp ce statele ar trebui să facă tot ceea ce este rezonabil pentru a proteja persoanele adulte care se plasează în situații potențial dăunătoare, adulții sunt, în general, liberi să facă o alegere autonomă (deși statul are, în ambele cazuri, obligația de a lua măsuri pentru a-i proteja). În cazul în care copiii doresc să întreprindă acțiuni care le pot cauza prejudicii, există o obligație imediată a statelor de a-i proteja. Poziția implicită nu ar trebui să fie aceea de a interzice activitatea copiilor, ci de a face tot ceea ce este rezonabil pentru a le garanta siguranța și de a împiedica copilul să acționeze numai în cazul în care consecințele prejudiciului sunt semnificative și nu este posibil să îl protejeze. Trebuie să se acorde atenție prejudiciilor care ar putea rezulta din refuzul aplicat copiilor de a se bucura de drepturile lor civile și politice. **De asemenea,**

CADO ar trebui să fie informați și abilitați să evalueze riscurile și să ia decizii cu privire la propria lor siguranță: împuternicirea lor este crucială pentru a le asigura protecție împotriva vătămării.

Un alt factor care pare a fi caracteristic pentru CADO este abuzul, în special bullyingul și cyberbullyingul, pe care aceștia îl pot întâmpina din partea colegilor lor atunci când se angajează în activități de ADO. Mulți copii au raportat că au fost victime ale violenței și bullyingului din partea altor copii din școlile lor. Școlile au obligația clară de a preveni bullyingul sub orice formă sau din orice motiv în rândul copiilor. Faptul că copiii se confruntă cu acest lucru pentru că apără drepturile omului întărește cerința unei educații cuprinzătoare în domeniul drepturilor omului (discutată în secțiunea 3.4). În plus, Comitetul a afirmat că „deși copiii sunt actanții, rolul adulților responsabili de acești copii este crucial în toate încercările de a reacționa în mod corespunzător și de a preveni astfel de violențe, asigurându-se că măsurile nu intensifică violența prin adoptarea unei abordări punitive și prin utilizarea violenței împotriva violenței”.⁸³

3.4.2 Protecția împotriva exploatării

CDC

Articolul 36

Statele părți protejează copilul împotriva oricărei altei forme de exploatare care aduce prejudiciu oricărui aspect al bunăstării sale.

DADO

Articolul 10

Nimeni nu poate participa, prin acțiune sau prin inacțiune, atunci când este necesar, la încălcarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și nimeni nu poate fi supus pedepselor sau acțiunilor adverse de orice fel pentru că refuză să facă acest lucru.

CDC conține o serie de „măsuri speciale de protecție” care au ca scop să ofere copiilor protecție suplimentară împotriva exploatării economice (articolul 32), a drogurilor (articolul 33), a abuzului sexual și exploatării și a abuzului (articolul 34), a răpirii, vânzării și traficului (articolul 35) și a tuturor celorlalte forme de exploatare (articolul 36). Citirea acestora alături de articolul 10 din Declarație întărește faptul că nimeni nu ar trebui să încalce drepturile omului ale copiilor. De asemenea, nimeni nu ar trebui să fie pedepsit pentru că refuză să valorifice CADO.

Articolele 32-36 recunosc faptul că copiii pot fi mai expuși riscului de a fi victime ale acestor forme de exploatare sau pot suferi consecințe mai grave ca urmare a acestora sau ambele. Principiile drepturilor omului pe care acestea le oferă pot fi în centrul activității CADO și, de asemenea, aceștia pot acționa în calitate de CADO deoarece ei înșiși au suferit o încălcare a acestor drepturi ale omului. Citirea acestor articole împreună cu articolele 12, 13 și 15 întărește faptul că copiii au dreptul de a acționa ca ADO în aceste chestiuni, deoarece sunt chestiuni care îi afectează. În mod esențial, **„copiii înșiși ar trebui să fie implicați în mod activ în procesul de identificare a practicilor de exploatare și de elaborare a măsurilor de combatere a acestei exploatări”**.⁸⁴

Articolul 36 poate fi deosebit de relevant pentru CADO, dat fiind faptul că este o dispoziție generală și, prin urmare, poate include forme de exploatare care sunt direct legate de activitățile lor. Exploatarea este definită în linii mari, după cum urmează: „una sau mai multe persoane (de obicei, dar nu neapărat un adult) profită de un copil, încurajându-l sau constrângându-l, prin orice mijloace, să întreprindă o activitate care îi oferă un beneficiu acelei persoane și/sau altor persoane”.⁸⁵ Acest beneficiu nu va fi proporțional cu beneficiul pentru copil (dacă există).

Acest lucru are implicații pentru activitatea CADO din mai multe puncte de vedere. În primul rând, aceștia au dreptul de a fi protejați de adulți, companii, organizații și alți copii care doresc să profite de copiii pentru a-și promova propriile mesaje. O acuzație frecventă adusă copiilor apărători ai drepturilor omului este că adulții îi manipulează în scopurile lor. Deși acest lucru este deseori folosit pentru a submina CADO, nu trebuie exclusă posibilitatea ca acest lucru să se întâmple, iar statele ar trebui să garanteze că adulții și

alte persoane asigură **participarea la activitatea CADO este informată și voluntară și că toți CADO care lucrează cu organizații ale societății civile și cu alți copii nu se confruntă cu manipulări care echivalează cu exploatarea** sau cu încălcări ale drepturilor lor la libertatea de conștiință și la libertatea de exprimare. Cu toate acestea, caracterul voluntar al participării este un continuum și s-a sugerat că aceasta „variază de la activitate instigată de regim la activitate voluntară”. Se poate întâmpla ca în multe proiecte de mobilizare pe scară largă, deși copiii nu au inițiat ei înșiși proiectul, ei pot fi bine informați despre acesta, simt că stăpânesc cu adevărat subiectul și chiar au anumite reflecții critice cu privire la cauză”.⁸⁶ Un alt mod în care CADO ar putea fi exploatați este din punct de vedere economic, mai ales având în vedere că unii CADO au profiluri publice și/sau de socializare foarte importante. CADO au reușit să se folosească de acest interes pentru a-și extinde raza de acțiune și au dreptul la protecție împotriva exploatării economice și de altă natură de către mass-media și întreprinderi atunci când fac acest lucru.

3.4.3 Protecția împotriva torturii și altor forme de tratament inuman și degradant

CDC

Articolul 37

Statele părți se asigură că:

- (a) Niciun copil nu va fi supus torturii sau altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.

Această parte a articolului 37 reia interdicția absolută și de lungă durată a torturii și a altor rele tratamente. Deși textul este același ca și în alte tratate, inclusiv în PIDCP și în Convenția Împotriva Torturii, ceea ce constituie tortură sau tratament crud, degradant și inuman pentru copii nu este întotdeauna același lucru ca în cazul adulților. Acest articol are nevoie de o interpretare „centrată pe copil”: anumite forme de violență, cum ar fi violența domestică, hărțuirea în școală și abuzul sexual, pot intra în domeniul de aplicare al articolului 37 atunci când sunt experimentate de copii.⁸⁷ Deși protecția împotriva acestor forme de violență este acoperită de alte drepturi din CDC, recunoașterea faptului că acestea intră sub incidența articolului 37 crește presiunea asupra statelor de a lua măsuri de remediere.⁸⁸

3.4.4 Recuperare și reintegrare

CDC

Articolul 39

Statele părți vor lua toate măsurile corespunzătoare pentru a promova recuperarea fizică, psihologică și reintegrarea socială a copilului victimă: de orice forme de neglijare, exploatare sau abuz; tortură sau orice altă formă de pedeapsă, tratament inuman, degradant; sau în conflicte armate. Această recuperare și reintegrare are loc într-un mediu care favorizează sănătatea, autocunoașterea, respectul și demnitatea copilului.

Articolul 39 este o prevedere unică ce „își asumă dublul rol de a oferi ajutor imediat copiilor și de a atenua efectele continue ale prejudiciului pe care l-au suferit.”⁸⁹ Înseamnă că CADO care s-au confruntat cu încălcări ale articolului 19 sau ale articolului 37 ar trebui să aibă acces la sprijin adecvat (consiliere, reabilitare, fizioterapie etc.) și că orice sprijin oferit ar trebui să promoveze „sănătatea, respectul de sine și demnitatea copilului.” Copiii pot suferi răni și traume fizice și psiho-emoționale ca urmare a activității lor de CADO și această dispoziție le recunoaște dreptul la sprijin, inclusiv la asistență medicală (articolul 24, CDC), pentru a-i ajuta să se recupereze după aceasta. S-a sugerat, de asemenea, că sprijinul pentru „copii victime” ar trebui să se extindă până la vârsta adultă, dacă vătămarea a fost experimentată în copilărie.⁹⁰

3.4.5 Mecanisme și Programe de Protecție

Având în vedere riscul semnificativ la care sunt expuși CADO și consecințele acestui risc, pe lângă nivelul mai mare de protecție oferit de CDC, este esențial ca statele să monitorizeze și să promoveze punerea în aplicare a drepturilor CADO și să ofere CADO un sprijin adecvat. Una dintre cele mai importante modalități prin care statele pot asigura protecția CADO este de a le oferi copiilor informațiile și sprijinul de care au nevoie pentru a identifica și evalua riscurile potențiale ale oricărei activități planificate, astfel încât aceștia să poată alege în cunoștință de cauză dacă să întreprindă sau nu acea activitate, să-și adapteze planurile sau să aleagă o altă opțiune.

CADO ar trebui să cunoască și să aibă acces la mecanisme multiple, sigure și adaptate copiilor pentru a raporta represaliile, violențele și abuzurile, pentru a cere despăgubiri pentru încălcări și pentru a primi sprijin și îngrijire în urma abuzurilor fizice și psiho-emoționale. Acest lucru poate necesita adaptarea proceselor și practicilor din cadrul acestor mecanisme pentru a se asigura că toate interacțiunile cu copiii se desfășoară într-o manieră sensibilă la nevoile copilului, într-un mediu sigur care să răspundă nevoilor specifice ale copilului, în funcție de abilitățile, vârsta, maturitatea intelectuală și capacitățile în evoluție ale acestuia. Statele ar trebui să se asigure că sunt respectate principiile consimțământului în cunoștință de cauză, ale intimității și confidențialității.

Mecanismele de protecție pentru ADO au mai multe forme, inclusiv: cele specifice ADO, INDO, instituții specifice pentru copii, cum ar fi Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului (a se vedea secțiunea 4.1), programe și servicii, cum ar fi liniile telefonice de asistență pentru copii, programe de relocalizare și alte răspunsuri practice pentru ADO aflați în pericol. Oricare ar fi mecanismul și indiferent dacă este local, național sau internațional, acesta ar trebui să dispună de o finanțare adecvată și să fie accesibil copiilor și familiilor acestora; informații cu privire la aceste mecanisme ar trebui să fie puse la dispoziția copiilor într-o limbă și într-un format pe care aceștia să le poată înțelege; ar trebui să se ofere servicii de sprijin pentru a-i ajuta pe copii să depună plângeri; ar trebui să existe politici și proceduri de protecție eficiente și corespunzătoare; și ar trebui să se țină cont de drepturile copiilor, inclusiv de dreptul copiilor de a fi ascultați, de a li se respecta interesul lor superior ca un aspect primordial și de a nu fi separați de părinții/îngrijitorii lor etc. Acesta din urmă este deosebit de important în cazul în care CADO sunt în pericol sau dacă sunt ținute în detenție, trebuie să fie mutați într-un loc sigur. **Drepturile copilului ar trebui să fie integrate în toate formele de mecanisme de protecție și în programele de sprijinire a ADO.**

Mecanismul responsabil de asigurarea protecției ar trebui să aibă, de asemenea, un rol preventiv în ceea ce privește responsabilizarea ADO și reducerea la minimum a potențialelor riscuri. Acest lucru ar trebui să includă:

înțelegerea cauzelor profunde ale încălcărilor în raport cu contextul specific în care acționează CADO și în raport cu dificultățile specifice cu care se confruntă aceștia; sprijinirea elaborării de politici care să abordeze cauzele încălcărilor drepturilor CADO, în colaborare cu copiii; contribuția la crearea unor medii favorabile pentru CADO, abilitarea CADO cu privire la modul de evaluare a riscurilor și de protejare a acestora; denunțarea și investigarea proactivă a amenințărilor și încălcărilor drepturilor omului.

Abordare diferențiată în cadrul mecanismelor de protecție

Hotărârile Curții Constituționale din Columbia au oferit temeiul juridic pentru aplicarea unei abordări diferențiate în analiza problemelor, inclusiv evaluarea riscurilor, care implică drepturile copiilor și adolescenților. Programul de protecție al Columbiei include o abordare diferențiată pentru populațiile afectate în mod special de strămutarea internă, precum și pentru patru grupuri identificate ca fiind într-o situație de risc deosebit. Această abordare diferențiată a apărut prin

Decretul 4912 din 2011, care stabilește că pentru evaluarea riscurilor și pentru recomandarea și adoptarea măsurilor de protecție, trebuie să se țină seama de caracteristicile și vulnerabilitățile specifice de vârstă, etnie, orientare sexuală și de originea urbană sau rurală a persoanelor protejate. Alte decizii ulterioare au adăugat obligația de a garanta o abordare diferențiată a drepturilor copiilor și adolescenților.⁹¹

3.4.6 Dreptul CADO la protecție: Rezumatul măsurilor de implementare

Statele ar trebui să se asigure că toți CADO au acces la mecanisme multiple, sigure și prietenoase copilului pentru a raporta represaliile, violența și abuzurile, pentru a solicita despăgubiri pentru încălcări și pentru a primi sprijin și îngrijire în caz de abuz fizic și psiho-emoțional.

Statele ar trebui să se asigure că toți CADO pot avea acces la informații care să le permită să evalueze riscurile și că opiniile lor sunt solicitate și luate în serios în orice decizie luată cu privire la protecția lor împotriva vătămarilor.

Statele ar trebui să se asigure că, în cazul în care CADO sunt amenințați cu violența sau au fost supuși violenței, acuzațiile sunt investigate prompt și temeinic, iar CADO au acces la mijloace imediate de a solicita despăgubiri pentru încălcări și au acces la o cale de remediere eficientă.

Statele ar trebui să se asigure că ofițerii de poliție și cei care lucrează în domeniul educației, al protecției copilului, al asistenței medicale și al sistemului judiciar ar trebui să beneficieze de formare cu privire la drepturile copilului și la nevoile CADO în special.

Statele ar trebui să se asigure că școlile și alte instituții de educație elaborează și pun în aplicare, printr-un proces de consultare a opiniilor copiilor, strategii eficiente care abordează bullyingul și alte forme de abuz cu care se pot confrunta CADO, ca urmare a activităților lor, din partea personalului școlar/educațional și a altor copii, atât în mediul online, cât și în mediul offline.

Statele ar trebui să se asigure că toți CADO sunt protejați de toate formele de exploatare, inclusiv de către familiile lor, societatea civilă, afaceri și mass-media.

Statele ar trebui să desfășoare campanii de sensibilizare a publicului care să promoveze înțelegerea drepturilor CADO.

Organizațiile societății civile ar trebui să elaboreze și să pună în aplicare proceduri de protecție a copiilor care să garanteze că CADO primesc informații care să le permită să ia decizii în cunoștință de cauză, că acționează în mod voluntar și că sunt în siguranță.

3.5 Drepturile Civile și Politice (Art. 13, 14, 15, 16, 17 CDC și Art. 5, 6, 7, 12, 12(2), 14(a), 16(1-2) DADO)

Din punct de vedere istoric, exercitarea drepturilor civile și politice ale copiilor a fost trecută cu vederea. Acest lucru se întâmplă în ciuda faptului că, în calitate de ființe umane, copiii au dreptul de a se bucura de toate drepturile civile și politice în temeiul PIDCP, iar CDC afirmă aceste drepturi pentru copii. Cu toate acestea, recente eforturi de advocacy ale copiilor în legătură cu schimbările climatice au creat o dezbatere cu privire la domeniul de aplicare a drepturilor civile și politice ale copiilor, cu privire la natura obligațiilor statelor față de aceste drepturi și cu privire la circumstanțele în care acestea pot fi restricționate.

În ceea ce privește domeniul de aplicare a acestor drepturi, este important să recunoaștem că doar pentru că copiii sunt încă tineri și pot fi încă la școală, acest lucru nu înseamnă că ei nu își pot exercita drepturile civile și politice. Circumstanțele și modalitățile în care își exercită aceste drepturi sunt diferite de cele ale adulților, totuși ei au dreptul de a face acest lucru.

Un stat are obligația de a analiza mai întâi dacă poate lua măsuri pentru a se asigura că un CADO poate acționa în condiții de siguranță. Astfel, de exemplu, statele trebuie să se asigure că copiii dispun de mijloacele și mediile adecvate în care ei își pot exercita drepturile civile și politice într-un mod sigur, indiferent dacă acest lucru se întâmplă la școală, într-un spațiu public sau într-un alt context.

În practică, **copiii se confruntă cu mai multe restricții privind exercitarea drepturilor lor civile și politice pentru că sunt copii**, deseori fără o bază legală și dovezi clare. Drepturile civile și politice ale copiilor sunt supuse restricțiilor permise stabilite de CDC și de PIDCP. Restricțiile din CDC le reafirmă pe cele din PIDCP și, în toate cazurile, criteriul este același: restricția trebuie să fie legală, să urmărească un scop legitim, să fie necesară și proporțională. Cu toate acestea, se pare că nu se ia prea mult în considerare modul în care aceste criterii sunt sau ar trebui să fie aplicate în practică atunci când titularii drepturilor sunt copii.

În plus, chiar și atunci când nu se aplică niciuna dintre restricțiile menționate mai sus, adulții pot împiedica copiii să își exercite drepturile civile și politice pentru a asigura exercitarea efectivă a altor drepturi ale copilului (de exemplu, dreptul la protecție împotriva vătămarilor, dreptul la educație). Acest lucru se întâmplă cu fiecare copil în parte (de exemplu, deciziile luate de părinți/profesori), cât și în cazul copiilor ca grup (de exemplu, deciziile luate de autorități (cum ar fi restricțiile privind vârsta minimă), școli, poliție). **Limitarea drepturilor civile și politice din cauza echilibrării drepturilor aceluiași individ ar fi aplicată rareori, dacă nu chiar niciodată, oricărui adult și, în prezent, nu există o lipsă de claritate cu privire la modul în care ar trebui tratat un conflict între drepturile proprii ale copiilor.** Acest lucru duce adesea la utilizarea preocupărilor de protecție ca scuză pentru a limita exercitarea drepturilor civile și politice ale copiilor.

În general, s-a discutat puțin despre când și cum pot fi limitate drepturile civile și politice ale copiilor. Într-adevăr, este important să ne amintim că:

- Un stat are obligația să exploreze mai întâi dacă pot fi luate măsuri pentru a se asigura că un CADO poate acționa în condiții de siguranță, evitând astfel necesitatea de a limita exercitarea drepturilor civile și politice ale copiilor cu scopul protejării lor împotriva prejudiciilor.
- Interesul superior al copilului nu poate fi redus la protejarea unui copil de violență. O înțelegere corectă a interesului superior al copilului include capacitatea acestuia de a se bucura de toate drepturile, inclusiv de drepturile civile și politice ale copiilor pentru a-i proteja de prejudicii.
- Dreptul părinților/îngrijitorilor de a oferi consiliere și îndrumare unui copil în exercitarea drepturilor sale civile și politice nu este absolut și rămâne supus cerinței ca acesta să fie în concordanță cu capacitățile în evoluție ale copilului (a se vedea secțiunea 3.2).
- Evaluarea cazurilor la necesitate și proporționalitate se aplică în continuare oricărei încercări de a restricționa drepturile civile și politice ale unui copil din motive de protecție. Nu toate prejudiciile sau efectele asupra educației unui copil ar trebui să prevaleze asupra drepturilor sale civile și politice și nu toate restricțiile trebuie să fie interdicții generale, bazate pe vârstă sau nelimitate în timp.

În cele din urmă, în cazul în care se impun restricții justificabile asupra drepturilor civile și politice ale unui copil, procesul, rezultatul și motivele unei astfel de decizii trebuie să fie transparente și comunicate copiilor. Copiii au dreptul ca opiniile lor să fie solicitate și luate în serios și ar trebui să primească informații accesibile și adecvate vârstei lor în toate etapele procesului decizional.

Dreptul la vot: dreptul lipsă?

Una dintre principalele diferențe dintre drepturile civile și politice ale copiilor și cele ale adulților este că, de obicei, copiii nu beneficiază de dreptul de vot. Această lipsă a dreptului de vot este unul dintre motivele care stau la baza articolului 12 din CDC. Atunci când copiii nu pot vota, este cu atât mai important ca aceștia să se bucure de celelalte drepturi civile și politice, deoarece acestea le oferă posibilitatea de a influența procesul de luare a deciziilor publice. CDC nu abordează în mod direct dreptul la vot, dar Comitetul a lăudat statele care au redus vârsta de vot. În plus, permițând copiilor să participe la alegeri, se extinde potențialul copiilor de a acționa în calitate de ADO prin acordarea votului lor unei opțiuni politice care este în concordanță cu aceste interese și prin utilizarea inițiativelor și a referendumurilor, acolo unde acestea sunt disponibile. De asemenea, transmite un mesaj important publicului larg despre puterea și dreptul copiilor de a fi auziți și ascultați.

3.5.1 Libertatea de exprimare

CDC

Articolul 13

(1) Copilul are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept include libertatea de a căuta, de a primi și de a difuza informații și idei de orice fel, fără a ține cont de frontiere, sub formă orală, scrisă sau tipărită, sau artistică, fie prin orice alt mijloc de comunicare ales de copil.

(2) Exercițarea acestui drept poate fi supusă anumitor restricții, dar acestea trebuie să fie numai cele prevăzute de lege și care sunt necesare:

(a) Pentru respectarea drepturilor sau a reputației altora; sau

(b) Pentru protecția securității naționale, a ordinii, a sănătății sau moralei publice.

DADO

Articolul 6

Orice persoană are dreptul, în mod individual și în asociere cu alții:

(a) De a cunoaște, de a căuta, de a obține, de a primi și de a deține informații cu privire la toate drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv de a avea acces la informații privind modul în care aceste drepturi și libertăți sunt puse în aplicare în sistemele legislative, judiciare sau administrative interne;

(b) În conformitate cu prevederile drepturilor omului și ale altor instrumente internaționale aplicabile, să publice, să comunice sau să difuzeze liber opiniile, informațiile și cunoștințele privind toate drepturile omului și libertățile fundamentale;

(c) Să studieze, să dezbată, să își formeze și să își exprime opiniile cu privire la respectarea, atât în drept, cât și în practică, a tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, prin aceste mijloace și prin alte mijloace adecvate, să atragă atenția publicului asupra acestor aspecte.

Articolul 7

Orice persoană are dreptul, individual și în asocieră cu alte persoane, de a elabora și de a discuta noi principii privind drepturile omului și de a milita pentru acceptarea lor.

Articolul 6 din Declarație oferă o explicație importantă a exercitării dreptului la libertatea de exprimare și de informare în contextul activității de ADO. A existat o recunoaștere limitată a faptului că dreptul la libertatea de exprimare este un drept de care se bucură copiii.⁹² Citite alături de articolul 13 din CDC, articolele 6 și 7 din Declarație întăresc faptul că copilul are dreptul de a căuta, primi și transmite informații despre drepturile și libertățile omului, de a dezvolta și discuta noi idei privind drepturile omului și de a pleda pentru acceptarea lor. Această dispoziție, printre altele, este de o importanță esențială pentru CADO: „libertatea de exprimare este principalul canal de participare și servește drept mecanism de incluziune”.⁹³

Articolul 13 se referă la exprimarea într-o serie de formate care ar putea fi în mod special adaptate pentru copii, inclusiv arta și mass-media, la alegerea copilului. Articolul 13 se extinde la dreptul copiilor de a căuta, primi și transmite informații. Acesta din urmă este uneori pierdut atunci când acest drept este explicat copiilor. Pentru CADO, dreptul de a transmite informații este la fel de important ca și dreptul de a căuta informații. De exemplu, o mare parte din activitatea tinerilor activiști de mediu a fost de a modela înțelegerea drepturilor omului în domeniul mediului în general. Programele de educație de la egal la egal pot oferi un mecanism important în acest sens, dezvoltând capacitatea copiilor și deschizând oportunități, în special atunci când problema în cauză este stigmatizată (de exemplu, drepturile reproductive și de sănătate). Jurnaliștii care relatează despre aspecte legate de drepturile omului au fost

recunoscuți ca fiind ADO, iar jurnaliștii copii ar trebui să se bucure de aceeași recunoaștere și protecție.

Includerea sintagmei „fără a ține seama de frontiere” în articolul 13, alineatul (1) este deosebit de semnificativă, având în vedere capacitatea de comunicare globală prin intermediul mijloacelor de comunicare socială și al internetului.⁹⁴ Este, de asemenea, extrem de relevantă pentru activitatea CADO, mulți dintre aceștia lucrând pe probleme transnaționale și globale, inclusiv, de exemplu, schimbările climatice. Raportorul special pentru libertatea de exprimare a observat că „Copiii se confruntă cu obstacole deosebite în realizarea dreptului lor la libertatea de exprimare ca urmare a unor atitudini paternaliste înrădăcinate care, adesea, supraestimează riscurile de a permite copiilor să comunice liber și le subestimează capacitatea de acțiune. În plus, drepturile copiilor sunt, de asemenea, afectate de toate barierele care împiedică libertatea de exprimare a adulților”.⁹⁵

CADO au raportat o serie de provocări legate de exercitarea drepturilor lor în temeiul articolului 13. În primul rând, deseori nu li se permite să vorbească sau să își publice gândurile din cauza faptului că sunt copii și nu sunt considerați competenți să vorbească. Și, în al doilea rând, mulți dintre ei nu au acces la informațiile de care au nevoie sau la mijloacele de a comunica informații altora. Unii CADO, cum ar fi copiii cu dizabilități, copiii fără adăpost și copiii care trăiesc în sărăcie, se confruntă cu bariere suplimentare, deoarece adesea nu se bucură de acces egal la informații. Deși acest lucru este cauzat în general de insuficiența sau lipsa resurselor care afectează comunitățile lor, CADO se confruntă adesea cu obstacole suplimentare din cauza faptului că trebuie să obțină permisiunea sau ajutorul adulților. O dificultate deosebită apare atunci când copiii exprimă opinii cu care adulții (părinți, profesori, lideri religioși, autorități ale statului) nu sunt de acord. În cele din urmă, copiii sunt uneori împiedicați să vorbească de către adulții care sunt îngrijorați de siguranța copiilor. Raportorul Special privind libertatea de exprimare a sugerat că „posibilele riscuri cu care se confruntă copiii ca urmare a vârstei lor tinere și a gradului lor de imaturitate relativă sunt exagerate și folosite ca scuză pentru a restricționa în mod nejustificat drepturile adulților și ale copiilor la libertatea de exprimare”.⁹⁶

Mai mult, mulți copii vor alege să acționeze în ciuda preocupărilor adulților și trebuie să fie protejați de prejudicii, inclusiv prin informarea și împuternicirea lor pentru a înțelege și a aborda riscurile.

CADO au raportat următoarele dificultăți în exercitarea drepturilor lor în temeiul articolului 13:

Societatea în care trăim își bate joc de noi atunci când încercăm să ne facem auzită vocea în legătură cu o anumită problemă, ne tratează ca pe niște oameni incapabili să ne asumăm responsabilitatea, și nu ca pe niște oameni capabili să se gândească serios la aceste chestiuni.

Asia-Pacific

Copiii își doresc ca adulții să îi sprijine pentru a cunoaște mai multe despre drepturile lor. Este nevoie de mai multe informații și de mai multă educație despre drepturile omului, pentru a-i ajuta pe copii să devină ei înșiși apărători ai drepturilor omului.

Africa

Copiii și tinerii dispun de informații deficitare cu privire la oportunitățile pe care le au în calitate de CADO sau despre modalitățile prin care pot susține drepturile lor și ale celorlalți.

Europa de Est

Dificultățile în asigurarea dreptului la libertatea de exprimare au fost recunoscute în cadrul DGD2018. Pe lângă dificultățile legate de accesul la informații, au fost semnalate probleme legate de acuratețea și fiabilitatea informațiilor pe care copiii le găsesc sau le primesc (problema dezinformării și a „știrilor false”). DGD2018 a recomandat ca toți CADO „să primească informații specifice, complete și relevante, astfel încât să își poată exprima opinia și să participe la procesele decizionale. Statele ar trebui să asigure informații gratuite și accesibile tuturor copiilor prin diverse mijloace, inclusiv prin internet, și să le dezvolte capacitatea de a analiza și de a gândi critic cu privire la informațiile pe care le accesează”.⁹⁷

Articolul 13, alineatul (2) stabilește restricțiile admisibile ale acestui drept. Raportorul Special privind libertatea de exprimare a stabilit un set de principii care trebuie respectate atunci când se iau decizii privind restricțiile în contextul acestui drept.⁹⁸ Deși toate aceste principii se aplică exercitării de către copii a drepturilor lor civile și politice, unele dintre ele pot avea o semnificație specială atunci când sunt luate în considerare în legătură cu activitatea CADO. De exemplu, cel de-al patrulea principiu (d) prevede că „restricțiile trebuie să fie accesibile, concrete, clare și lipsite de ambiguitate, astfel încât să poată fi înțelese de toată lumea și să poată fi aplicate oricui”.⁹⁹

Este demn de remarcat faptul că articolul 13, alineatul (2) include referiri la drepturile și reputația „altora”. Acesta nu include o restricție cu privire la protejarea propriilor drepturi ale copilului.

În practică, dreptul copiilor la libertatea de exprimare poate fi limitat pe motiv că exercitarea acestui drept poate fi considerată de către adulți ca nefiind în interesul superior al copilului, în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din CDC, sau pentru că adulții doresc să îi ferească de prejudicii, în conformitate cu articolul 18 din CDC. În plus, limitările pot fi impuse și în contextul școlii lor și pot fi justificate prin raportare la drepturile celorlalți copii din școală. Orice astfel de limitări ar trebui să respecte principiile propuse de Raportorul Special privind libertatea de exprimare, de exemplu: nu ar trebui să compromită sau să pună în pericol esența dreptului; nu ar trebui să fie nejustificate sau exagerate; ar trebui să fie proporționale și ar trebui să fie revizuite în permanență.¹⁰⁰

3.5.2 Libertatea de gândire, conștiință și religie

CDC

Articolul 14

- (1) Statele părți vor respecta dreptul copilului la libertatea de gândire, conștiință și religie.
- (2) Statele părți respectă drepturile și obligațiile părinților și, dacă este cazul, ale îngrijitorilor/tutorilor legali, de a îndruma copilul în exercitarea dreptului său, într-un mod compatibil cu evoluția capacităților copilului.
- (3) Libertatea de a-și manifesta religia sa sau convingerile sale poate fi supusă numai unor limitări prevăzute de lege și care sunt necesare pentru a proteja siguranța publică, ordinea, sănătatea sau morala sau drepturile și libertățile fundamentale ale altora.

DADO

Articolul 6

Fiecare persoană are dreptul, în mod individual și în asociere cu alții:

- (c) Să studieze, să dezbată, să își formeze și să își exprime opiniile cu privire la respectarea, atât în drept, cât și în practică, a tuturor drepturilor omului și a libertăților fundamentale și, prin aceste mijloace și prin alte mijloace adecvate, să atragă atenția publicului asupra acestor aspecte.

Articolul 7

Fiecare persoană are dreptul, individual și în asociere cu alte persoane, de a elabora și de a discuta noi principii privind drepturile omului și de a milita pentru acceptarea lor.

Dreptul copilului la libertatea de gândire, de conștiință și de religie a fost, în mare măsură, trecut cu vederea (sau a fost transferat părinților).¹⁰¹ Mai mult, examinarea limitată a articolului a fost până în prezent dominată de un accent pe libertatea religioasă. Pentru CADO, ca și pentru toți ADO, dreptul la libertatea de gândire și de conștiință are o importanță majoră. Prin urmare, articolele 6 și 7 din Declarație abordează o lacună semnificativă în ceea ce privește înțelegerea articolului 14 în general și pentru CADO în special. Declarația arată clar că punerea în aplicare a articolului 14 pentru CADO include următoarele: dreptul de a studia, discuta, forma și susține opinii cu privire la respectarea drepturilor omului, de a atrage atenția asupra problemelor legate de drepturile omului, de a dezvolta și discuta noi idei privind drepturile omului și de a le susține.

De exemplu, copiii activiști în domeniul mediului au fost în prima linie a campaniilor de promovare a înțelegerii faptului că prevenirea daunelor aduse mediului este o problemă legată de drepturile omului.

CDC, la rândul său, completează înțelegerea Declarației, recunoscând că acest drept, adesea refuzat copiilor, este un drept fundamental al omului. Aceasta contestă presupunerile conform cărora copiii nu își pot forma sau dezvolta propriile convingeri și idealuri.¹⁰² Declarația ar trebui interpretată și aplicată în contextul altor drepturi relevante ale CDC. Printre acestea se numără dreptul copiilor de a căuta, de a primi și de a transmite informații (articolul 13) și dreptul la consiliere și îndrumare din partea părinților/îngrijitorilor - un element al articolului 14, care face ecoul articolului 5 din CDC (discutat la punctul 3.2.1).

Articolul 14 include **o obligație pozitivă de a permite copiilor să își formeze, să aibă și să își exprime gândurile** și o obligație negativă de a nu interveni în acest drept (de exemplu, prin îndoctrinare în școală sau în altă parte sau prin pedepsirea copiilor care au și își exprimă anumite convingeri). Statele au, de asemenea, un rol important pentru a se asigura că actorii nestatali (părinți, profesori, bătrâni) nu limitează în mod nejustificat exercitarea dreptului. Comitetul pentru Drepturile Omului consideră că echivalentul său din PIDCP (articolul 18) permite instruirea în școlile publice la materii precum istoria generală a religiilor și etica, dacă aceasta este dată într-un mod neutru și obiectiv.¹⁰³ Această interpretare poate fi aplicată pentru a extinde înțelegerea

eticii la principiile și valorile drepturilor omului. Restricțiile privind exercitarea dreptului de a-și manifesta convingerile, ca și în cazul altor dispoziții, trebuie să fie conforme cu articolul 14, alineatul (3) din CDC și trebuie să fie necesare și proporționale.

3.5.3 Libertatea de asociere și la întruniri pașnice

CDC

Articolul 15

(1) Statele părți recunosc drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de întrunire pașnică.

(2) Exercițarea acestor drepturi nu poate fi supusă alt restricții decât cele impuse în conformitate cu legea și care sunt necesare, într-o societate democratică, în interesul securității naționale sau al siguranței publice, al ordinii publice, al protecției sănătății sau moralei publice sau al protecției drepturilor și libertăților altora.

DADO

Articolul 5

În scopul promovării și protejării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, fiecare persoană are dreptul, individual și în asociere cu alte persoane, la nivel național și internațional:

- (a) De a se reuni sau de a se aduna în mod pașnic;
- (b) De a înființa, de a adera și de a participa în organizații neguvernamentale, asociații sau grupuri;

Articolul 12

Fiecare persoană are dreptul, individual și în asociere cu alții, de a participa la activități pașnice împotriva încălcărilor drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Copiii se bucură de dreptul la libertatea de asociere și de întrunire pașnică. Acesta este exact același drept de care se bucură toți ADO; nu există restricții sau dezvoltări suplimentare ale domeniului de aplicare a acestui drept pentru copii în cadrul articolului 15. Cu toate acestea, articolul 15 trebuie să fie înțeles și aplicat în contextul altor drepturi ale copiilor prevăzute în CDC, inclusiv, de exemplu, dreptul lor de a fi ascultați și de a fi protejați de prejudicii.

Copiii **trebuie** să se bucure de libertatea și de dreptul de a se întruni pașnic pentru a se opune deciziilor care le afectează prezentul și viitorul. În practică, copiii sunt adesea împiedicați de către adulți să se alăture sau să formeze asociații și să participe la întruniri pașnice, cum ar fi protestele.¹⁰⁴ Aceste limitări își au rădăcinile în preocupările societății cu privire la faptul că activismul nu este adecvat pentru copii și/sau în preocupările legate de siguranța copiilor. Unele dintre aceste preocupări au teme: ADO pot fi demonizați și hărțuiți pentru activitatea lor, iar acest lucru poate afecta în special CADO, deoarece pot deveni obiectul unor reacții negative atât din cauza activității lor, cât și din cauza vârstei lor. Statele ar trebui să se asigure că un copil care participă la viața publică și se reunește în mod pașnic sau creează o asociație/un club/un parlament este considerat ca exercitând un drept fundamental. Dreptul de a participa la deciziile publice nu este doar pentru adulți. Prin urmare, unul dintre cele mai importante aspecte ale articolului 15 este faptul că acesta apare în CDC și că, în sine, confruntă și inversează „percepția tradițională conform căreia drepturile la libertatea de asociere și de întrunire pentru copii erau în mare măsură irelevante”.¹⁰⁵

Libertatea de asociere

Libertatea de asociere este un aspect crucial al activității tuturor ADO și poate fi considerată deosebit de importantă pentru CADO. CADO aleg frecvent să lucreze alături de alți copii sau adulți pentru a obține sprijinul suplimentar (inclusiv consolidarea capacităților, sprijin de la egal la egal, acces la informații) sau protecția de care ar putea avea nevoie în timpul activităților lor. Mulți CADO își desfășoară activitatea sub umbrela unor organizații ale societății civile, grupuri de tineri, asociații sau parlamente. Cu toate acestea, articolul 15 le recunoaște dreptul de a lucra cu alții pentru a-și forma propriile asociații și subliniază astfel capacitatea de a forma mișcări conduse de copii. Comitetul a recomandat că: „Trebuie să se acorde recunoaștere juridică adolescenților

pentru a-și înființa propriile asociații, cluburi, parlamente și forumuri, atât în cadrul școlii, cât și în afara acesteia, să formeze rețele online, să se înscrie în partide politice și să se alătore sau să își formeze propriile sindicate.”¹⁰⁶

Statele au obligația de a se asigura că atât statele, cât și actorii nestatali nu încalcă dreptul la libertatea de asociere. Acestea au, de asemenea, obligația pozitivă de a se asigura că copiii se pot bucura de acest drept. În practică, copiii sunt adesea împiedicați să formeze sau să adere la asociații, unele dintre aceste restricții făcând parte din legislația națională. În multe țări, legislația și alte reglementări au introdus bariere în calea înregistrării organizațiilor societății civile, cum ar fi necesitatea unei autorizații pentru a funcționa sau pentru a dobândi personalitate juridică sau proceduri de înregistrare costisitoare și îndelungate și/sau penalizarea activităților asociațiilor neînregistrate.¹⁰⁷ Aceste dificultăți sunt sporite în cazul CADO. Comitetul și-a exprimat în mod frecvent îngrijorarea față de statele care au: restricții privind vârsta minimă; interdicții privind întâlnirile copiilor în spații publice; interdicții privind implicarea copiilor în activități politice; și interzicerea copiilor de a înființa sau de a fi membri ai sindicatelor.¹⁰⁸ **Statele au obligația pozitivă de a promova un mediu sigur și favorabil astfel încât CADO să se reunească și să formeze asociații, de a promova un mediu sigur și favorabil inclusiv prin eliminarea practicilor discriminatorii bazate pe vârstă care restricționează participarea CADO la luarea deciziilor publice, precum și prin oferirea de resurse pentru activitatea CADO și a organizațiilor conduse de copii.**

Restricțiile privind vârsta minimă de constituire a asociațiilor reprezintă, în practică, unul dintre cele mai importante obstacole în calea formării de asociații de către copii, deoarece majoritatea legilor și reglementărilor din întreaga lume cer o personalitate juridică, iar vârsta pentru personalitatea juridică coincide de obicei cu vârsta capacității juridice/maturității, care este adesea de 18 ani (sau 21 de ani în unele țări). O provocare asociată este problema răspunderii juridice a acestor asociații. Statele ar putea, de exemplu, să nu facă din recunoașterea juridică o condiție prealabilă pentru ca asociațiile să funcționeze. Cu toate acestea, un alt obstacol major ar putea fi contul bancar și alte implicații financiare pentru asociațiile conduse de copii. În practică, CADO vor avea nevoie de sprijinul adulților sau de un parteneriat cu aceștia pentru a funcționa ca asociație formală.

Asigurarea compatibilității legislației privind libertatea de asociere cu standardele internaționale

Curtea Supremă a Estoniei a constatat că dispozițiile Legii privind asociațiile fără scop lucrativ, care limitează persoanelor cu vârsta de peste 18 ani dreptul de a forma și de a conduce asociații, contravin articolului 15 din Convenția privind Drepturile Copilului.

<https://www.riigikohus.ee/en/constitutional-judgment-3-4-1-1-96>

Natura restricțiilor de la articolul 15(2) a primit o atenție limitată.¹⁰⁹ Este dificil de înțeles cum pot fi justificate restricțiile privind dreptul CADO de a forma sau de a se alătura unor asociații în vederea promovării drepturilor omului, pe baza faptului că se încadrează în oricare dintre motivele prevăzute la articolul 15(2), doar pentru că acestea nu au împlinit vârsta de 18 ani. În acest caz, orice restricție privind exercitarea acestui drept de către CADO trebuie să fie justificată prin raportare la un exercițiu de echilibrare cu celelalte drepturi ale copilului (de exemplu, dreptul de a fi protejat de prejudicii, dreptul la educație) sau cu drepturile altora (de exemplu, exercitarea drepturilor altor copii în contextul unei școli). În astfel de cazuri, poziția implicită nu ar trebui să fie aceea de a presupune că educația sau siguranța vor prevala întotdeauna. În plus, ca în toate aceste cazuri, restricția trebuie să fie legală, necesară și proporțională.

Libertatea de întrunire pașnică

Dreptul la întruniri pașnice poate „contribui la exprimarea opiniilor minoritare și la aducerea vizibilității grupurilor marginalizate sau reprezentate în mod insuficient”.¹¹⁰ Este **deosebit de important pentru CADO, deoarece aceștia nu dispun adesea de putere politică și nu sunt reprezentați în structurile tradiționale**.¹¹¹ Este, de asemenea, un mijloc important prin care copiii își pot afirma și revendica toate celelalte drepturi ale omului (cum ar fi dreptul la educație, dreptul de a fi protejat împotriva vătămării etc.). Copiii cu dizabilități

au dreptul specific de „a se bucura de o viață deplină și decentă, în condiții care să le asigure demnitatea, să promoveze autonomia și să faciliteze participarea activă a copilului în comunitate”(articolul 23 din CDC). Ca și în cazul dreptului la libertatea de asociere, statele nu ar trebui să interfereze cu exercitarea acestui drept și ar trebui să ia măsuri pozitive pentru a se asigura că toți copiii se pot bucura de el în siguranță.

Comitetul pentru Drepturile Omului a afirmat că statele trebuie să promoveze un mediu favorabil pentru exercitarea dreptului la întruniri pașnice fără discriminare și să instituie un cadru juridic și instituțional în care acest drept să poată fi exercitat în mod eficient. Uneori pot fi necesare măsuri specifice din partea autorităților. De exemplu, acestea pot fi nevoite să blocheze străzile, să redirecționeze traficul sau să asigure securitatea. Atunci când este necesar, statele trebuie, de asemenea, să protejeze participanții împotriva posibilelor abuzuri din partea actorilor nestatali, cum ar fi intervenția sau violența din partea altor membri ai publicului,¹¹² a contramanifestanților și a furnizorilor de securitate privați. Statele trebuie să se asigure că legile, precum și interpretarea și aplicarea acestora nu au ca rezultat discriminarea în exercitarea dreptului la întruniri pașnice, de exemplu, pe criterii de rasă, culoare, etnie, vârstă, sex, limbă, proprietate, religie sau convingeri, opinii politice sau de altă natură, origine națională sau socială, naștere, de minoritate, de criteriul indigen sau de altă natură, dizabilitate, orientare sexuală sau identitate de gen, sau alt statut.¹¹³ Cerințele formale de notificare pentru întrunirile pașnice pot discrimina CADO care s-ar putea să nu fie la curent cu acestea și să nu fie în măsură să corespundă acestora.

Libertatea de întrunire pașnică și nediscriminarea

Curtea Constituțională a Africii de Sud, în cauza *Mlungwana și alții împotriva S și Alții* [2018] ZACC, a constatat că dispozițiile Legii privind adunările care prevăd o obligație legală de a furniza o notificare oficială a unui protest îi discriminează pe copii: incriminarea copiilor pentru simpla lipsă de notificare este neconstituțională. Instanța a notat că copiii:

„care s-ar putea să nu cunoască nici măcar cerințele de notificare din lege sau să nu dispună de resursele necesare pentru a respecta cerința de notificare sunt trași la răspundere penală în mod nediscriminatoriu dacă nu notifică înainte de a convoca o întrunire”

<http://www.saflii.org/za/cases/ZACC/2018/45.html>

Punerea în aplicare în mod eficient a articolului 15 pentru CADO ar asigura faptul că legile și politicile naționale nu impun limite de vârstă arbitrare care să interzică copiilor să participe la adunări pașnice. Statele ar trebui, de asemenea, să elimine obstacolele legislative care împiedică copiii să se bucure de drepturile lor, cum ar fi legile care stabilesc o vârstă mai mică pentru organizarea sau participarea la adunări pașnice, cele care necesită consimțământul părinților pentru a adera la o asociație sau la o adunare și cele care permit poliției să înlăture copiii care se adună pașnic în grupuri.¹¹⁴ Raportorul Special privind libertatea de întrunire pașnică și de asociere recunoaște că, deși pot exista probleme de siguranță atunci când tinerii participă la unele demonstrații publice, „o interdicție generală pentru persoanele de o anumită vârstă elimină dreptul de a participa la adunări publice pașnice pentru o întreagă parte a populației, fără excepție, contrar articolului 15”.¹¹⁵ Realizarea dreptului copiilor la libertatea de întrunire pașnică necesită, prin urmare, o recunoaștere atât a capacităților, cât și a vulnerabilităților copiilor, astfel încât statele trebuie să faciliteze dreptul acestora și să pună în aplicare măsuri speciale pentru a-i proteja.

Legalitatea unei interdicții de participare a minorilor la proteste publice

Guvernul moldovean a justificat interzicerea unui protest pașnic în parte pentru că la acesta participau minori, invocând articolul 15 din CDC. În cauza Partidul Creștin Democrat împotriva Moldovei (Cererea nr. 28793/02), Curtea Europeană a Drepturilor Omului a declarat:

„În ceea ce privește prezența copiilor, Curtea observă că instanțele interne nu au stabilit că aceștia se aflau acolo ca urmare a vreunei acțiuni sau politici din partea părții solicitante. Întrucât adunările au avut loc într-un loc public, oricine, inclusiv copiii, putea participa. În plus, în opinia Curții, a fost mai degrabă o chestiune de alegere personală pentru părinți să decidă dacă să permită copiilor lor să participe la aceste adunări și ar părea să fie contrară libertății de întrunire a părinților și a copiilor să îi împiedice să participe la astfel de evenimente care, trebuie reamintit, erau un protest împotriva politicii guvernamentale privind școlarizarea. În consecință, Curtea nu este convinsă că acest motiv a fost relevant și suficient.”

<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72346>

Școlile au, de asemenea, un rol de jucat pentru a permite exercitarea acestui drept. Acestea pot sprijini copiii prin educarea lor cu privire la drepturile lor și la modul în care să le exercite în siguranță (a se vedea secțiunea 3.3). Statele ar trebui să ofere îndrumări școlilor cum să răspundă nevoilor copiilor care aleg să participe la adunări pașnice, fie în școală, fie în altă parte, și cum să respecte drepturile acestor copii. Autoritățile și instituțiile de învățământ ar trebui să se consulte cu elevii pentru a elabora politici privind participarea la adunări pașnice.

După grevă, administrația unei școli de unde au participat mai mulți elevi la grevă i-a adunat pe toți elevii din școală pentru a-i amenința cu exmatricularea pe elevii care au participat (sau ar fi vrut să participe) la greve în timpul orelor. A amenințat cu exmatricularea sau cu neadmiterea la examenul final. Acest lucru a atras atenția opiniei publice naționale...

Școlile ar trebui să analizeze împreună cu elevii experiențele lor privind întrunirile pașnice și să sprijine împărtășirea experiențelor de învățare în școală.

Europa de Est

Statele au obligația pozitivă de a proteja în mod activ întrunirile pașnice, inclusiv de a proteja participanții împotriva persoanelor sau grupurilor care încearcă să perturbe o adunare sau să comită acte de violență împotriva participanților.¹¹⁶ Această obligație se aplică și copiilor, dar CDC impune statelor obligații suplimentare de a se asigura că copiii sunt protejați împotriva oricărui prejudiciu, indiferent dacă iau parte la o întrunire a copiilor sau la o întrunire a adulților. Mai mult, dreptul „este protejat chiar și în cazul unor acte de violență sporadice sau al existenței unor acte criminale comise de alți membri ai grupului, cu condiția ca persoana să rămână pașnică în intențiile sau comportamentul său”.¹¹⁷ Comitetul pentru Drepturile Omului a afirmat că „numai agenții de aplicare a legii instruiți în domeniul gestionării de adunări, inclusiv în ceea ce privește standardele relevante privind drepturile omului, ar trebui să fie implicați în acest scop. Formarea ar trebui să sensibilizeze funcționarii cu privire la nevoile specifice ale persoanelor sau grupurilor aflate în situații de vulnerabilitate, care pot include, în unele cazuri, femei, copii și persoane cu dizabilitate, atunci când participă la întruniri pașnice.”¹¹⁸

În practică, îngrijorarea cu privire la siguranța copiilor are adesea efectul de a anula dreptul acestora de a se implica în întruniri pașnice. Articolul 15

trebuie citit în contextul altor drepturi din CDC și, în special, al articolului 5 (dreptul părinților de a sfătui și de a îndruma copilul în funcție de capacitățile în evoluție ale copilului); articolul 3(1) (interesul superior al copilului ca element primordial); articolul 6 (viață, supraviețuire și dezvoltare) și articolul 19 (protecția împotriva daunelor). În plus, Declarația afirmă că:

DADO

Articolul 12(2)

Statul va lua toate măsurile necesare pentru a asigura protecția de către autoritățile competente a oricărei persoane, individual sau în asociere cu alte persoane, împotriva oricărei violențe, amenințări, represalii, discriminări defavorabile de facto sau de iure, presiuni sau oricărei alte acțiuni arbitrare ca urmare a exercitării legitime a drepturilor menționate în prezenta Declarație.

Atunci când există preocupări legate de siguranță, un răspuns implicit al actorilor statali ar putea fi acela de a împiedica participarea copiilor, în timp ce un răspuns bazat pe drepturi ar fi acela de a vedea ce se poate face pentru a se asigura că copiii își pot exercita drepturile civile și politice și de a se asigura că sunt în siguranță atunci când fac acest lucru (de exemplu, prin participarea la o adunare). În plus, atunci când copiii participă, răspunsul poliției ar trebui să se abțină de la utilizarea unor metode de dispersie sau de reținere care ar putea pune în pericol sau ar putea avea un impact negativ disproporționat asupra copiilor (dispozitive cu ultrasunete de înaltă frecvență, gloanțe de plastic, gaze lacrimogene, electroșocuri etc.). Orice metode de control al mulțimii prin forță ar trebui să fie strict reglementate și considerate ca fiind la capătul îndepărtat al unui continuum.¹¹⁹ Există dificultăți suplimentare atunci când CADO participă la proteste care nu sunt „pașnice”, indiferent dacă acestea încep sau nu astfel.

Manualul pentru Drepturile Omului privind supravegherea adunărilor, elaborat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE/BIDDO)¹²⁰

Manualul OSCE/BIDDO oferă îndrumări specifice copiilor:

Considerații generale: „din cauza că sunt mai mici, copiii pot fi mai vulnerabili în anumite contexte ale întrunirilor, iar poliția ar trebui să ia în considerare acest lucru atunci când își analizează opțiunile operaționale”.

Utilizarea forței: ori de câte ori este posibil, nu ar trebui să se utilizeze forța împotriva copiilor, dar dacă este inevitabilă, nivelul forței ar trebui să fie proporțional cu circumstanțele.

Ofițerii de gestionare a mulțimilor: pot asista persoanele aflate în dificultate (de exemplu, în caz de accidente, copii pierduți)

Utilizarea armelor: orice utilizare a armelor poate avea un impact deosebit de dăunător asupra anumitor grupuri vulnerabile, inclusiv, în special, asupra copiilor și tinerilor.

Utilizarea agenților chimici: există anumite contexte în care aceștia nu ar trebui să fie utilizați niciodată. Printre acestea se numără ca mijloc de dispersare a unei adunări pașnice, în cazul în care există copii sau alte persoane care ar putea avea dificultăți în a se îndepărta pentru a evita substanțele chimice, în spații închise sau pe stadioane sportive, unde ieșirile sunt limitate și există pericolul de rănire prin strivire.

Dispersie: poliția ar trebui, de asemenea, să ia în considerare orice aspecte specifice legate de dispersie care pot avea un impact disproporționat asupra siguranței copiilor.

Conținție: ar trebui să existe posibilități de ieșire din zona de izolare, în special pentru persoanele potențial vulnerabile, cum ar fi copiii.

<https://www.osce.org/odihr/226981>

Protecția și promovarea bunăstării copiilor de către poliție

În cazul „Castle și Alții împotriva Comisarului de poliție pentru Metropolis”, o instanță engleză a acceptat faptul că există o obligație de a avea în vedere bunăstarea copiilor (bazându-se pe CDC în interpretarea sa) - dar nu a constatat că aceasta a fost încălcată în cazul dat, în ciuda faptului că copiii au fost ținuți sub observație timp de mai multe ore:

„Concluzionăm că secțiunea 11 din 2004 Legea privind copiii le cere șefilor de poliție să își exercite funcțiile într-un mod care să ia în considerare necesitatea de a proteja și de a promova bunăstarea copiilor”.

<http://www.crae.org.uk/media/33573/Castle-v-Commissioner-of-Police-of-the-Metropolis.pdf>

Comitetul pentru Drepturile Omului a subliniat că autoritățile au obligația de a justifica orice restricție și că impunerea oricărei restricții ar trebui să fie ghidată de obiectivul de facilitare a dreptului, mai degrabă decât de căutarea unor limitări inutile și disproporționate. Restricțiile nu trebuie să fie discriminatorii, nu trebuie să afecteze esența dreptului sau nu trebuie să aibă ca scop descurajarea participării la întruniri sau nu trebuie să provoace un efect de descurajare.¹²¹ Interdicțiile impuse CADO care participă la adunări online sau offline în vederea promovării drepturilor omului nu pot fi justificate pe baza faptului că se încadrează în oricare dintre limitările repetate la articolul 15, alineatul (2) doar pentru că titularii drepturilor au sub 18 ani. Orice restricție privind exercitarea dreptului trebuie să fie justificată prin raportare la alte drepturi ale copilului (de exemplu, dreptul de a fi protejat de prejudicii sau dreptul la educație) sau la drepturile altora (de exemplu, exercitarea drepturilor altor copii în contextul unei școli). În toate aceste cazuri, amestecul în dreptul copilului în temeiul articolului 15 trebuie să urmărească un scop legitim, legal, necesar și proporțional. Justificările propuse (de exemplu, faptul că poliția poate să nu fie echipată sau instruită pentru a proteja copiii) trebuie să fie evaluate cu atenție pentru a se stabili dacă sunt necesare și proporționale.

3.5.4 Dreptul la viață privată și la protecție de atacuri asupra reputației

CDC

Articolul 16

(1) Niciun copil nu poate fi supus imixtiunii arbitrare sau ilicite în viața privată, familia, casa sau corespondența sa, nici atacurilor ilegale la adresa onoarei și reputației sale.

(2) Copilul are dreptul la protecție legală împotriva unor asemenea imixtiuni sau atacuri.

Articolul 16 repetă formularea articolului 17 din PIDCP. Totuși acesta trebuie interpretat și aplicat în raport cu celelalte drepturi ale copiilor, în special cu dreptul acestora de a fi îndrumați de părinți (articolul 5), de a avea interesul lor superior ca o considerație primordială (articolul 3(1)), de a li se acorda importanța cuvenită opiniilor lor (articolul 12) și de a fi protejați împotriva oricărui prejudiciu (articolul 19). În plus, ceea ce constituie o imixtiune în viața privată și/sau atac asupra onoarei sau reputației ar trebui, de asemenea, să fie interpretat într-un mod care să includă o înțelegere a modului în care problemele legate de viața privată și atacurile la adresa reputației se desfășoară în viața CADO, inclusiv, în special, în mass-media online.¹²²

Acest drept este abreviat de obicei ca „dreptul la viață privată”, dar cuprinde o multitudine de aspecte care sunt relevante pentru activitatea ADO. În plus, se aplică atât activităților online, cât și celor offline. Printre acestea se numără formele de supraveghere (inclusiv sistemele de recunoaștere facială și utilizarea datelor biometrice), perchezițiile corporale și ale proprietății, utilizarea cătușelor, transmiterea de informații personale, interceptarea și înregistrarea comunicațiilor și piratarea/spammingul conturilor CADO (cu amenințări, pornografie etc.). Dreptul a fost interpretat, de asemenea, ca incluzând respectul pentru autonomia personală și dezvoltarea personalității, precum și modul în care o persoană prezintă acest lucru, toate acestea fiind relevante pentru ADO.¹²³

În timp ce toți ADO au dreptul la protecție împotriva interferențelor cu dreptul lor la viață privată, un factor distinctiv pentru CADO este rolul părinților: „părinții vor avea dreptul la informații despre copiii lor atunci când este necesar și la informații relevante în scopul de a se asigura că aceștia sunt capabili să își îndeplinească obligațiile privind îngrijirea și dezvoltarea copilului lor (articolele 5, 18 și 27)”.¹²⁴ Chiar și așa, orice **imixtiuni în viața privată a copilului (de exemplu, corespondența, e-mailurile, mesajele text și alte mesaje din rețelele sociale) de către un părinte ar trebui să fie exercitată în conformitate cu capacitățile în evoluție ale copilului**, să aibă ca principal considerent interesul superior al copilului și să țină seama de opinia copilului.

Un alt factor de diferențiere pentru mulți CADO este faptul că ei frecventează școlile și că școlile pot fi centrul activității lor în domeniul drepturilor omului. Este posibil ca școlile și profesorii să aibă o înțelegere limitată a faptului că copiii continuă să se bucure de dreptul lor la intimitate în mediul școlar și că orice ingerință în acest sens trebuie să fie legală, necesară și proporțională. Dreptul de a fi protejat împotriva atacurilor la adresa onoarei și a reputației este, de asemenea, relevant pentru CADO, mulți dintre aceștia raportând abuzuri personale menite să le submineze integritatea și să le afecteze reputația. Dispoziția trebuie interpretată într-un mod specific copiilor. De exemplu, **mulți CADO au raportat că au fost hărțuiți, inclusiv au fost hărțuiți cibernetici, de către alți copii din școala lor, ca urmare a activităților lor de CADO. Prin urmare, școlile trebuie să dispună de proceduri eficiente pentru a aborda acest aspect și trebuie să le pună în aplicare.**

Copilul are dreptul la protecția legii împotriva unor astfel de încălcări sau atacuri. Acest lucru impune statelor obligația de a nu efectua ele însele astfel de atacuri, dar și de a face tot ceea ce este rezonabil pentru a împiedica actorii nestatali să facă acest lucru. Mass-media are un rol special în acest sens. Statele ar trebui să se asigure că există **cursuri de formare pentru profesioniștii din mass-media și coduri de conduită care să abordeze dreptul copilului la viață privată**. Statele ar trebui să se asigure că mass-media, inclusiv mediile sociale, sunt obligate prin lege să protejeze copiii de orice astfel de atacuri și să abordeze încălcările în moduri care pot restabili reputația și onoarea copilului.

3.5.5 Acces la informații în mass-media

CDC

Articolul 17

Statele părți recunosc funcția importantă îndeplinită de mass-media și se asigură că copilul are acces la informații și materiale dintr-o diversitate de surse naționale și internaționale, în special cele care vizează promovarea bunăstării sale sociale, spirituale și morale și sănătatea fizică și psihică.

În acest scop, statele părți:

- a. încurajează mass-media să difuzeze informații și materiale de folos social și cultural pentru copil și în conformitate cu articolul 29;
- b. încurajează cooperarea internațională în producerea, schimbul și diseminarea unor astfel de informații și materiale dintr-o diversitate de surse culturale, naționale și internaționale;
- c. încurajează producerea și difuzarea de cărți pentru copii;
- d. încurajează mass-media să acorde o atenție deosebită nevoilor lingvistice ale copilului care aparține unui grup minoritar sau care este indigen;
- e. încurajează elaborarea de orientări adecvate pentru protecția copilului împotriva informațiilor și materialelor care dăunează bunăstării sale, ținând cont de dispozițiile articolelor 13 și 18.

DADO

Articolul 6

Fiecare persoană are dreptul, individual și în asocieră cu ceilalți:

(a) Să cunoască, să caute, să obțină, să primească și să dețină informații despre toate drepturile omului și libertățile fundamentale, inclusiv accesul la informații cu privire la modul în care aceste drepturi și libertăți sunt aplicate în sistemele legislative, judiciare sau administrative interne;

(b) Așa cum este prevăzut în instrumente internaționale privind drepturile omului și alte instrumente aplicabile, să publice sau să disemineze liber altora opinii, informații și cunoștințe cu privire la toate drepturile omului și libertățile fundamentale.

Articolul 7

Fiecare persoană are dreptul, individual și în asocieră cu ceilalți, să dezvolte și să discute noi idei și principii privind drepturile omului și să pledeze pentru acceptarea lor.

Articolul 17 se aplică mijloacelor de informare în masă, inclusiv radioul, televiziunea, ziarele, revistele și toate formele de mijloace de comunicare socială, fie ele publice sau private. Dreptul de acces la astfel de mijloace de comunicare este esențial pentru activitatea de CADO, iar copiii se bucură de un drept distinct în acest context. „În timp ce raționamentul care stă la baza acestuia este adesea considerat a fi de protecție sau de dezvoltare, el nu se limitează la un accent de protecție și acordă prioritate funcțiilor pozitive pe care trebuie să le îndeplinească sursele mass-media.”¹²⁵ Citit alături de articolele 6 și 7 din Declarație, este clar că acest drept include informații despre drepturile lor umane și despre modul în care acestea sunt puse în aplicare la nivel național. Articolul 17 este o obligație relativ slabă (statele trebuie doar să „încurajeze”) și este întărit de Declarație în ceea ce privește informațiile și resursele care sprijină activitatea CADO.

Articolul 17 include un set larg și distinct de obligații care ar putea sprijini activitatea CADO. De exemplu, „difuzarea informațiilor de interes social pentru copil” ar trebui să includă informații care oferă informații despre subiectele de actualitate referitoare la problemele de care sunt interesați CADO (sau care pot deveni interesați datorită faptului că au primit astfel de informații). Referirea specifică la cooperarea internațională și la accesul la materiale provenite din diverse surse din articolul 17 litera (b) stă la baza cerinței ca copiii să aibă acces la materiale despre probleme globale, multe dintre acestea (cum ar fi schimbările climatice, migrația) fiind în centrul atenției pentru mulți CADO.

Pentru CADO, este deosebit de important ca acest lucru să includă informații accesibile despre drepturile copiilor în sine, în loc de o obligație care se leagă de articolul 29 (obiectivele educației) și de articolul 42 (diseminarea CDC) și este subliniat în continuare de articolul 6 din Declarație (mai sus) și de articolul 14 din Declarație, care cere statelor să ia măsuri „pentru a promova înțelegerea de către toate persoanele aflate sub jurisdicția lor a drepturilor lor civile, politice, economice, sociale și culturale”. Aceste măsuri includ:

DADO

Articolul 14

(a) Publicarea și disponibilitatea pe scară largă a legilor și reglementărilor naționale și a instrumentelor internaționale de bază privind drepturile omului aplicabile;

(b) Acces deplin și egal la documentele internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv rapoartele periodice ale statelor către organele instituite prin tratatele internaționale privind drepturile omului la care este parte, precum și rapoartele și recomandările oficiale ale acestor corpuri.

Articolul 17(d) impune statelor o obligație specifică de a încuraja mijloacele de informare în masă să facă informațiile accesibile copiilor care vorbesc limbi minoritare și/sau care provin din comunități indigene. Articolul 17 încurajează mijloacele de informare în masă să protejeze copiii de informațiile care lezează bunăstarea lor. Acest lucru vizează, în general, conținutul sexual și violent inadecvat și, prin urmare, statele ar trebui să încurajeze mass-media să protejeze toți copiii de un astfel de conținut dăunător, inclusiv CADO, care ar putea fi ținta unor astfel de materiale cu scopul de a le provoca suferință, de exemplu, prin intermediul rețelelor de socializare. Copiii ar trebui să fie implicați în orice inițiativă de elaborare a politicilor sau a orientărilor și de a le face accesibile, în conformitate cu articolul 12 din CDC.

Mass-media are, de asemenea, un rol important în asigurarea faptului că copiii primesc acces la informații corecte și nu sunt expuși dezinformării (așa-numitele „știri false”). Acest tip de informații ar trebui, de asemenea, să fie considerat „dăunător pentru bunăstarea copilului”. În plus, jurnaliștii și cei care produc conținut media trebuie să își consolideze capacitatea și înțelegerea cu privire la drepturile copilului, astfel încât, în comunicările lor, să poată promova o perspectivă bazată pe drepturile copilului.

3.5.6 Drepturile civile și politice: rezumatul măsurilor pentru implementare

Statele ar trebui să se asigure că drepturile civile și politice ale CADO sunt protejate prin lege și că orice restricții privind exercitarea acestor drepturi de către copii sunt legale, necesare, proporționale și nediscriminatorii.

Statele ar trebui să se asigure că orice proces care poate duce la restricții în exercitarea de către copii a propriilor drepturi civile și politice ia în considerare opiniile copiilor, acordă importanța cuvenită acestor opinii și este transparent și accesibil copiilor. Justificările oricăror restricții trebuie să se bazeze pe drepturi și să fie explicate copiilor în mod proactiv, într-o manieră prietenoasă copiilor.

Informațiile cu privire la potențialele riscuri pe care le implică activitatea de CADO ar trebui oferite copiilor într-o manieră accesibilă și prietenoasă copiilor, astfel încât aceștia să poată face alegeri în cunoștință de cauză și să acționeze în apărarea drepturilor.

Statele ar trebui să dezvolte relații directe cu CADO, creând spațiu și oportunități pentru CADO de a menține atenția și interesul politicienilor și al factorilor de decizie și de a coopera cu ei.

Statele ar trebui să se asigure că toți CADO beneficiază de acces, fără discriminare, la informații online și offline.

Statele ar trebui să ofere educație parentală și să adopte și să implementeze strategii de conștientizare a publicului care să sprijine înțelegerea faptului că copiii au dreptul de a căuta, primi și împărtăși informații, au opinii, își exprimă opiniile, formează asociații și participă la adunări pașnice.

Forțele de poliție, educatorii și alți profesioniști care lucrează cu copiii ar trebui să fie instruiți în domeniul drepturilor copilului și să elaboreze politici, ținând cont de opiniile CADO, care le permit copiilor să își exercite drepturile civile și politice în siguranță.

Statele ar trebui să se asigure că CADO se bucură de dreptul lor la intimitate și de protecție împotriva atacurilor la adresa reputației lor.

Mass-media ar trebui să ofere copiilor, inclusiv CADO, informații relevante și exacte cu privire la problemele care îi afectează, inclusiv aspecte legate de drepturile lor.

Mass-media și autoritățile de reglementare a mass-media ar trebui să elaboreze politici și linii directoare, în consultare cu CADO, care protejează drepturile civile și politice ale copiilor online și offline.

Statele ar trebui să sprijine și să nu restricționeze sau să nu interzică activitatea organizațiilor societății civile și a altora care sprijină copiii să își exercite drepturile civile și politice și să acționeze în calitate de CADO.

4. Justiție prietenoasă copiilor: Monitorizare, redresare, remedii

Există diverși actori naționali și internaționali care monitorizează situația ADO promovează sau pun în aplicare măsuri de prevenire și sprijinire a ADO în vederea obținerii remedierii sau despăgubirii pentru încălcarea drepturilor lor. Accesul la remedii și la despăgubiri este important nu doar pentru a face dreptate victimelor, ci și pentru că poate duce la apariția unei jurisprudențe care poate contribui la îmbunătățirea punerii în aplicare a drepturilor CADO. Acest lucru este deosebit de important, deoarece există o lipsă de jurisprudență privind drepturile civile și politice și drepturile CADO. Cu toate acestea, până în prezent, puțini actori naționali sau internaționali, inclusiv cei care lucrează în mod specific cu copiii sau cu CADO, au acordat atenție nevoilor și dificultăților distincte ale CADO în ceea ce privește accesul la sprijin, reabilitare și căi de redresare. În primul rând, CADO este posibil să nu cunoască despre existența unor instituții și organizații care pot oferi sprijin și asistență, ceea ce pune în sarcina acestor entități responsabilitatea de a se asigura că serviciile pe care le oferă sunt mediatizate pe scară largă, în așa fel încât să ajungă la toți copiii. În al doilea rând, copiii trebuie să poată avea acces la sprijinul, remediile și redresările oferite. Astfel, aceste instituții și organizații trebuie **să comunice într-un limbaj adaptat copiilor și, dacă este necesar, să ofere asistență financiară și reprezentare independentă**. O dificultate suplimentară în multe contexte este faptul că, **adesea, copiii nu au calitatea juridică de a iniția sau de a întreprinde acțiuni în mod independent sau în nume propriu**. În cele din urmă, având în vedere că copiii sunt încă în curs de dezvoltare și că există obligații imediate în ceea ce privește protecția lor împotriva prejudiciilor, există o nevoie suplimentară de a **oferi căi de remediere care să fie prompte și care să promoveze reabilitări transformative și garanții de nerepetare**. Toate aceste aspecte trebuie să fie luate în considerare și abordate de instituțiile și organizațiile naționale și internaționale, astfel încât acestea să ofere **un mediu sigur, accesibil și favorabil pentru CADO**.

4.1 Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului

DADO

Articolul 14 alineatul (3)

Statele vor asigura și sprijini, după caz, crearea și dezvoltarea unor instituții naționale independente pentru promovarea și protecția drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe tot teritoriul aflat sub jurisdicția sa, fie că sunt avocații poporului, comisii pentru drepturile omului sau orice altă formă de instituție națională.

Comitetul a încurajat în mod constant statele să dezvolte sau să consolideze capacitatea INDO pentru a include un accent specific asupra copiilor (fie că este vorba de o instituție dedicată copiilor, fie de un grup de lucru axat pe copii în cadrul INDO).¹²⁶ Acesta a identificat o serie de motive pentru care copiii ar trebui să primească o atenție specială în cadrul INDO, inclusiv următoarele: „etapele de dezvoltare ale copiilor îi fac deosebit de vulnerabili la încălcarea drepturilor omului; opiniile lor sunt încă rareori luate în considerare; majoritatea copiilor nu au drept de vot și nu pot avea un rol semnificativ în procesul politic care determină răspunsul guvernelor la drepturile omului; copiii întâmpină probleme semnificative în utilizarea sistemului judiciar pentru a-și proteja drepturile sau pentru a căuta căi de atac în cazul încălcărilor drepturilor lor; iar accesul copiilor la organizațiile care le pot proteja drepturile este, în general, limitat”.¹²⁷ Fiecare dintre aceste justificări este deosebit de relevantă pentru CADO și, prin urmare, este important să existe o INDO care să înțeleagă drepturile și nevoile CADO, care să le ofere protecție și căi de remediere accesibile și care să le sprijine activitatea. S-a recomandat ca o INDO: „să se poziționeze în mod public ca un actor în domeniul drepturilor copilului, prin includerea unei perspective privind drepturile copilului în declarațiile sale publice și în publicațiile sale”.¹²⁸ Mai mult, Principiile de la Paris cer ca INDO să „dezvolte relații cu organizațiile neguvernamentale dedicate promovării și protecției drepturilor omului, dezvoltării economice și sociale, combaterii rasismului, protejării grupurilor deosebit de vulnerabile (în special a copiilor)”.¹²⁹ Aceasta ar trebui să includă organizațiile conduse de copii, precum și organizațiile societății civile care lucrează cu și pentru copii.

Toate INDO, indiferent dacă activitatea lor este sau nu dedicată copiilor, ar trebui să fie accesibile tuturor deținătorilor de drepturi ale omului, inclusiv copiilor. Cu toate acestea, este deosebit de important ca copiii să aibă acces la o INDO care are un rol și o experiență specifică în ceea ce privește protecția drepturilor copiilor atunci când aceștia încearcă să își valorifice propriile drepturi (fie ca individ sau ca grup). Un aspect esențial în acest sens este diseminarea de materiale accesibile pentru copii, care să le permită acestora să își înțeleagă drepturile și modul în care le pot accesa. Principiile de la Paris cer ca INDO „să contribuie la elaborarea de programe de predare și cercetare în domeniul drepturilor omului și să participe la realizarea acestora în școli, universități și cercuri profesionale”. Ca parte a **acestui demers, INDO ar trebui să familiarizeze copiii și profesioniștii care lucrează cu ei cu definiția ADO și ar trebui să îi sprijine să își înțeleagă drepturile în calitate de CADO sau obligațiile în calitate de deținători de obligații**. De exemplu, comisarul scoțian pentru copii a elaborat prima versiune a Declarației adaptată copiilor.¹³⁰ DGD2018 a recomandat ca INDO să disemineze informații despre activitatea lor către CADO; să colaboreze mai strâns cu CADO și să le sprijine în raportare și în solicitarea de despăgubiri pentru încălcări ale drepturilor omului.¹³¹ Acest lucru se aplică atât instituțiilor specifice copiilor, cum ar fi Avocații Poporului pentru Drepturile Copilului și Comisarii pentru copii, cât și INDO cu atribuții generale.

INDO ar trebui să aibă competența de a examina plângeri și petiții individuale și de a efectua investigații, inclusiv cele depuse în numele sau direct de către copii.¹³² Acest lucru ar trebui să includă competența de a obliga și audia martorii, de a avea acces la dovezi documentare relevante și de a avea acces la locurile de detenție. Acestea ar trebui să încerce să se asigure că copiii dispun de căi de remediere eficiente - consiliere independentă, proceduri de advocacy și de reclamații - pentru orice încălcare a drepturilor lor. Dacă este cazul, INDO ar trebui să întreprindă acțiuni de mediere și conciliere a plângerilor. În cele din urmă, INDO ar trebui să aibă competența de a sprijini copiii care aduc cazuri în instanță, inclusiv competența (a) de a lua în considerare cazuri referitoare la probleme ale copiilor în numele INDO și (b) de a interveni în procese în instanță pentru a informa instanța cu privire la problemele legate de drepturile omului implicate în cazul respectiv.¹³³

4.2 Dreptul la remedii la nivel național

PIDCP

Articolul 2(3)

Fiecare stat parte la prezentul pact se angajează:

(a) Să asigure că orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți recunoscute în prezentul Pact sunt încălcate va avea o cale de remediere efectivă, chiar dacă încălcarea a fost comisă de persoane care acționează în calitate oficială;

(b) Să se asigure că orice persoană care pretinde o astfel de cale de remediere își va vedea dreptul la aceasta stabilit de autoritățile judiciare, administrative sau legislative competente sau de orice altă autoritate competentă prevăzută de sistemul juridic al statului și să dezvolte posibilitățile de recurs judiciar;

(c) Să se asigure că autoritățile competente pun în aplicare aceste căi de remediere atunci când sunt acordate.

DADO

Articolul 9

(1) În exercitarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv promovarea și protecția drepturilor omului prevăzute în prezenta Declarație; orice persoană are dreptul, individual și în asociere cu alții, de a beneficia de un remediu efectiv și de a fi protejată în cazul încălcării acestor drepturi.

(2) În acest scop, orice persoană ale cărei drepturi sau libertăți se presupune că sunt încălcate are dreptul, fie personal, fie prin reprezentare legal autorizată, de a se plânga și de a solicita examinarea promptă a plângerii în ședință publică în fața unei autorități judiciare sau de altă natură independentă, imparțială și competentă stabilită prin lege și de a obține de la o astfel de autoritate o decizie, în conformitate cu legea, care să ofere

despăgubiri, inclusiv orice compensație cuvenită, în cazul în care a existat o încălcare a drepturilor sau libertăților acelei persoane, precum și executarea eventualei decizii și sentințe, toate fără întârzieri nejustificate.

(3) În același scop, orice persoană are dreptul, individual și în asociere cu alții, printre altele:

(a) Să se plângă de politicile și acțiunile funcționarilor și instituțiilor guvernamentale individuale cu privire la încălcarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, prin petiție sau prin alte mijloace adecvate, către autoritățile judiciare, administrative sau legislative competente sau către orice altă autoritate competentă prevăzută de sistemul juridic al statelor, care ar trebui să ia decizia asupra plângerii fără întârzieri nejustificate;

(b) Să participe la audieri publice, proceduri și procese pentru a-și forma o opinie cu privire la respectarea legislației naționale și a obligațiilor și angajamentelor internaționale aplicabile;

(5) Statele trebuie să efectueze o investigație promptă și imparțială sau să se asigure că o anchetă are loc ori de câte ori există motive rezonabile să se creadă că a avut loc o încălcare a drepturilor omului și a libertăților fundamentale pe orice teritoriu aflat sub jurisdicția sa.

Articolul 9 din Declarație stabilește ce este necesar pentru ca toți apărătorii drepturilor omului să aibă acces la un remediu la nivel național. Comitetul a subliniat că: „Pentru ca drepturile să aibă sens, trebuie să existe căi de remediere eficiente pentru a soluționa încălcările”.¹³⁴ Protecțiile nu se schimbă pentru copii, dar ceea ce ar putea fi necesar pentru a le pune în practică va fi diferit. De exemplu, accesul copiilor la justiție depinde adesea de adulții care îi

informează despre existența unor remedii și care le permite accesul la acestea. Este important ca copiii să aibă un drept independent de a solicita remediu și ca opiniile lor să fie solicitate și luate în considerare în mod serios pe tot parcursul procesului, direct, dacă este posibil și, dacă este cazul, prin intermediul unei reprezentări independente (articolul 12(2) din CDC). Comitetul a afirmat că „statutul special și dependent al copiilor creează dificultăți reale pentru aceștia în ceea ce privește exercitarea remediilor în cazul încălcării drepturilor lor. Prin urmare, statele trebuie să acorde o atenție deosebită pentru a se asigura că există proceduri eficiente, adaptate la nevoile copiilor, la dispoziția copiilor și a reprezentanților acestora. Acestea ar trebui să includă oferirea de informații, consultanță, advocacy, inclusiv sprijin pentru autoapărarea drepturilor copiilor, precum și accesul la proceduri independente de depunere a plângerilor și la instanțe cu asistența juridică și de altă natură necesară. În cazul în care se constată că drepturile au fost încălcate, ar trebui să existe o reparație adecvată, inclusiv despăgubiri și, dacă este necesar, măsuri de promovare a recuperării fizice și psihologice, a reabilitării și a reintegrării, în conformitate cu articolul 39.”¹³⁵

Articolul 9, alineatul (5) din Declarație prevede că investigațiile ar trebui să fie „prompte” și, deși acest lucru este important în orice moment, este deosebit de important pentru copiii a căror dezvoltare se schimbă rapid.

Orientări privind justiția prietenoasă copiilor

Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a identificat următoarele aspecte cheie ale unei justiții adaptate nevoilor copiilor: accesibilă; adecvată vârstei; rapidă; diligentă; adaptată și axată pe nevoile copilului; respectând dreptul la un proces echitabil; respectând dreptul de a participa și de a înțelege procedurile; respectând dreptul la viață privată și de familie; și respectând dreptul la integritate și demnitate.

<https://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-justice>

4.3 Arestul, detenția, sancțiunile administrative și pedepsele penale

CDC

Articolul 37

Statele părți se asigură că:

- (a) Niciun copil nu va fi supus torturii sau altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante. Nici pedeapsa capitală, nici închisoarea pe viață fără posibilitate de eliberare nu se aplică pentru infracțiunile săvârșite de persoane sub vârsta de optsprezece ani;
- (b) Niciun copil nu poate fi privat de libertate în mod ilegal sau arbitrar. Arestarea, reținerea sau închisoarea unui copil se face în conformitate cu legea și se utilizează numai ca măsură de ultimă instanță și pentru cea mai scurtă perioadă de timp adecvată;
- (c) Fiecare copil privat de libertate va fi tratat cu umanitate și respect pentru demnitatea inerentă a persoanei umane și într-un mod care ține seama de nevoile persoanelor de vârsta sa. În special, fiecare copil privat de libertate va fi separat de adulți, cu excepția cazului în care se consideră că este în interesul superior al copilului să nu se facă acest lucru și va avea dreptul de a menține legătura cu familia sa prin corespondență și vizite, cu excepția unor circumstanțe ieșite din comun;
- (d) Orice copil privat de libertate are dreptul de a avea acces prompt la asistență juridică și de altă natură adecvată, precum și dreptul de a contesta legalitatea privării sale de libertate în fața unei instanțe sau a unei altei autorități competente, independente, imparțiale și la o decizie promptă cu privire la orice astfel de acțiune.

CADO nu ar trebui să fie arestați sau reținuți doar pentru exercitarea drepturilor omului și pentru activitatea de ADO. Cu toate acestea, la fel ca în cazul multor alți CADO, în realitate, copiii sunt arestați și reținuți, acuzați de infracțiuni penale și/sau supuși unor sancțiuni administrative. În timp ce toți ADO au dreptul la un proces echitabil și prompt, CDC prevede obligații specifice pentru state în ceea ce privește copiii, în articolul 37. Acesta extinde „corpusul dreptului internațional prin interzicerea detenției pe viață fără posibilitatea de eliberare, prin faptul că se cere ca detenția unui copil să fie o măsură de ultimă instanță și pentru o perioadă de timp cât mai scurtă și că un copil are dreptul de a păstra legătura cu familia în timp ce este privat de libertate”.¹³⁶ Studiul global al ONU privind Copiii Privați de Libertate a solicitat încetarea tuturor detențiilor de copii, afirmând că privarea de libertate înseamnă privarea de copilărie.¹³⁷

4.4 Interacțiunea cu Organizațiile Internaționale

DADO

Articolul 9(4)

... în conformitate cu instrumentele și procedurile internaționale aplicabile, fiecare persoană are dreptul, individual și în asocieră cu alții, la acces nestingherit și la comunicarea cu organizațiile internaționale cu competență generală sau specială pentru a primi și examina aspecte legate de drepturile omului și libertățile fundamentale.

4.4.1 Națiunile Unite

Atunci când copiii se implică în activitățile Organizației Națiunilor Unite (ONU) și, în special, în mecanismele ONU privind drepturile omului, ei acționează pentru a promova sau proteja drepturile omului, deoarece acțiunile lor vizează o mai bună punere în aplicare a normelor și standardelor internaționale privind drepturile omului. Acești copii sunt ADO și ar trebui să fie recunoscuți și tratați ca atare de către ONU și de către statele sale membre. Statele ar trebui să susțină activitatea CADO în cadrul ONU în mai multe moduri, inclusiv prin crearea și extinderea spațiilor sigure în care copiii să vorbească și, prin împuternicirea acestora, să monitorizeze și să raporteze cum se aplică

normele și standardele internaționale privind drepturile omului. DGD2018 a recomandat ca ONU să ofere CADO informații care să le permită să se implice în mod eficient în mecanismele sale privind drepturile omului și să promoveze participarea CADO la activitățile sale legate de drepturile copilului, punând în aplicare platforme și procese adaptate copiilor pentru a facilita implicarea copiilor în persoană sau virtual. Mecanismele ONU privind drepturile omului ar trebui, de asemenea, să dezvolte și să avanseze standardele privind protecția și împuternicirea CADO prin formularea de recomandări și prin oferirea de asistență tehnică statelor membre.

4.4.2. Comitetul pentru Drepturile Copilului

„30 de ani de experiență au arătat că implicarea copiilor în procesul de elaborare a rapoartelor către Comitetul pentru Drepturile Copilului este una dintre cele mai puternice modalități de a împuternici copiii apărători ai drepturilor omului să promoveze realizarea drepturilor copilului prin monitorizare, raportare și pledoarie.”¹³⁸

Luis Pedernera, președintele Comitetului pentru Drepturile Copilului

Comitetul este principalul organism expert de monitorizare și mecanism de responsabilitate pentru drepturile copilului. Acesta este mandatat să monitorizeze și să evalueze modul în care statele părți la CDC și la protocoalele sale opționale promovează și protejează drepturile CADO în temeiul CDC și al protocoalelor sale opționale. Prin intermediul DGD2018, Comitetul a început să recunoască în mod specific rolul CADO și să ofere îndrumări și standarde privind punerea în aplicare a drepturilor acestora în recomandările sale către state.

Observații finale: Guineea

Comitetul reamintește statului parte că apărătorii drepturilor omului, în special copiii apărătorii ai drepturilor omului, merită protecție, deoarece activitatea lor este crucială pentru promovarea drepturilor omului pentru toți, inclusiv pentru copii și, prin urmare, îndeamnă statul parte să adopte și să pună în aplicare proiectul de lege privind promovarea și protecția apărătorilor drepturilor omului, care a fost prezentat ministrului Unității Naționale și Cetățeniei de către societatea civilă în decembrie 2018, asigurându-se în același timp că nevoile apărătorilor drepturilor omului sunt abordate .¹³⁹

Comitetul a fost în fruntea inițiativelor de implicare a CADO în activitățile sale și a emis orientări detaliate privind implicarea copiilor în procedurile de raportare periodică¹⁴⁰ și participarea la DGD2018.¹⁴¹ Acesta a clarificat faptul că statele au obligația de a implica copiii în pregătirea rapoartelor de stat către Comitet și că ar trebui să sprijine copiii în pregătirea propriului lor raport alternativ.

Comitetul se întâlnește cu copiii în timpul întrunirilor de pre-sesiune ale grupurilor de lucru, încurajează participarea acestora la diferite activități, oferă informații adaptate copiilor prin intermediul unei pagini web dedicate copiilor¹⁴² și își revizuieste periodic propriile practici.

De asemenea, Comitetul a făcut o normă din consultarea copiilor în elaborarea Observațiilor Generale și a dezvoltat bune practici în acest sens. Opiniile copiilor au fost menționate direct în cele mai recente Observații Generale.

Ascultarea copiilor în elaborarea comentariilor generale

Comentariul general nr. 19 al Comitetului privind cheltuielile publice a fost elaborat în urma unei consultări globale cu 2 693 de copii din 71 de țări, realizată prin intermediul unui sondaj online, al unor grupuri de discuție și al unor consultări regionale în Asia, Europa și America Latină. Consultarea a inclus contribuții din partea băieților și fetelor din medii diferite în ceea ce privește vârsta, sexul, abilitățile, contextul socioeconomic, limba, etnia, înscrierea la școală, deplasarea și experiența în materie de bugetare participativă a copiilor. Procesul a fost o oportunitate unică de a împuternici copiii să acționeze în calitate de CADO și să desfășoare activități de advocacy pe tema resurselor pentru drepturile copilului în țările lor.

Copiii pot, de asemenea, să depună rapoarte individuale la Comitet în temeiul celui de-al treilea Protocol facultativ la Convenția cu privire la Drepturile Copilului referitor la o procedură de comunicare (OPIC).¹⁴³ Ratificarea OPIC nu numai că oferă un mecanism internațional accesibil, inclusiv proceduri sensibile la nevoile copiilor, care respectă articolul 9(4) din Declarație. De asemenea, aceasta are o **valoare normativă importantă, oferind o declarație fără îndoială, că statele recunosc faptul că copiii au dreptul de a solicita căi de remediere pentru încălcările propriilor drepturi ale omului**. CADO care se confruntă cu încălcări ale drepturilor lor în temeiul CDC și al protocoalelor opționale ale acesteia, prezentate în acest ghid, pot trimite o comunicare către Comitetul pentru drepturile copilului, dacă statul care a comis încălcarea (care poate să nu fie statul în care locuiește copilul) a ratificat OPIC și dacă cazul îndeplinește condițiile de admisibilitate. În timp ce seria completă și detaliată de drepturi pentru copii prevăzute în CDC este cel mai puternic instrument pentru CADO, aceștia pot utiliza, de asemenea, mecanismele de comunicare individuală

stabilite în cadrul altor instrumente internaționale privind drepturile omului pentru a obține multe dintre drepturile lor în temeiul acestor instrumente, dacă statul lor (statul care încalcă drepturile) a ratificat aceste instrumente.

Cu toate acestea, există încă loc pentru creșterea accesului copiilor la Comitet, așa cum subliniază recomandarea DGD2018: „Comitetul ar trebui să continue să extindă canalele de comunicare cu copiii apărători ai drepturilor omului și să depună eforturi suplimentare pentru a se asigura că procesul său de raportare este accesibil tuturor copiilor, inclusiv celor din grupurile marginalizate”.

Comitetul ar trebui, de asemenea, să își consolideze procedurile de protecție și să promoveze mai activ integrarea drepturilor CADO, a participării copiilor și a protecției acestora în cadrul mai larg al sistemului ONU.

4.4.3 Raportorul Special privind Apărătorii Drepturilor Omului

Raportorul Special privind situația apărătorilor drepturilor omului este expertul-cheie al ONU care promovează în mod special punerea în aplicare efectivă a Declarației privind Apărătorii Drepturilor Omului. Raportorul Special a dezvoltat o colaborare cu Comitetul prin implicarea activă în DGD2018, care se reflectă în recomandările finale, inclusiv în cele de mai jos: „Comitetul ar trebui să își consolideze cooperarea cu Raportorul special privind situația apărătorilor drepturilor omului în oferirea de îndrumări statelor cu privire la modul în care să integreze protecția și împuternicirea copiilor apărători ai drepturilor omului în legislația și politicile naționale.”¹⁴⁴

De la DGD2018, raportorul special s-a întâlnit cu copiii în timpul vizitelor în țară și pentru a examina situația specială a CADO atât în rapoartele globale, tematice, cât și în cele de țară. Rapoartele de țară din 2019 privind Moldova și Mongolia se referă în mod explicit la particularitățile situației CADO. Raportul privind Mongolia prezintă copiii și tinerii ADO ca fiind un grup specific de apărători aflați în pericol și care au nevoie de protecție specială.¹⁴⁵ Impactul implicării copiilor în vizita Raportorului Special în Mongolia a mers dincolo de influențarea recomandărilor finale ale vizitei. Experiența i-a încurajat pe copiii

implicați să întreprindă acțiuni de advocacy la nivel național și internațional cu privire la drepturile lor ca apărători. Copiii au oferit contribuții tehnice guvernului cu privire la proiectul de lege privind protecția apărătorilor drepturilor omului, devenind astfel primul grup de apărători ai drepturilor omului care a pus în aplicare în mod direct recomandarea DGD2018: „Statele ar trebui să elaboreze și să adopte legi și politici naționale cuprinzătoare privind protecția și împuternicirea apărătorilor drepturilor omului, inclusiv a copiilor apărători ai drepturilor omului”.¹⁴⁶

4.4.4 Alte Organizații din cadrul Tratatelor privind Drepturile Omului

CADO pot interacționa cu alte organizații din cadrul Tratatelor privind Drepturile Omului dacă Statele lor au ratificat tratatele corespunzătoare. Statele ar trebui să împuternicească copiii să facă acest lucru, deoarece angajamentul cu alte instituții din cadrul Tratatului oferă copiilor posibilitatea de a dobândi o mai bună înțelegere a drepturilor lor și a mecanismelor ONU privind drepturile omului, precum și o pârghie suplimentară pentru acțiunile lor în calitate de ADO. De asemenea, pot consolida standardele internaționale privind drepturile omului legate de drepturile lor. Toate organismele instituite prin tratate ar trebui să facă accesibile copiilor procedurile lor de raportare periodică și de comunicare, bazându-se pe experiența Comitetului. Deși acest lucru începe să se întâmple într-o măsură mult mai mare decât înainte, există o marjă de manevră considerabilă pentru ca alte instituții din cadrul tratatului să colaboreze cu CADO pentru a-și face activitatea mai accesibilă și mai relevantă pentru copii.

Promovarea participării copiilor la procesele Comitetului pentru Drepturile Omului

În 2020, Child Rights Connect a colaborat cu Comitetul pentru Drepturile Omului – instituția în cadrul tratatului mandatată să monitorizeze implementarea PIDCP – pentru a aduna opiniile copiilor cu privire la Comentariul general nr. 37 al Comitetului privind întrunirea pașnică. Cu un număr tot mai mare de copii care participă la proteste pașnice din întreaga lume, în special în grevele împotriva schimbărilor climatice, Child Rights Connect a încercat să se asigure că copiii pot împărtăși cu ONU ce înseamnă pentru ei dreptul la întrunire pașnică și ce dificultăți întâmpină în exercitarea acestui drept. Printr-un sondaj, Child Rights Connect a ascultat opiniile a 91 de copii, cu vârsta cuprinsă între 10-18 ani, din 15 țări diferite, din cinci regiuni (Asia de Est și Pacific, America Latină și Caraibe, Africa Subsahariană, Europa și Asia Centrală, Orientul Mijlociu și Africa de Nord). Opiniile lor au contribuit la înaintarea raportului nostru către ONU.

4.4.5 Procedurile speciale ale Consiliului pentru Drepturile Omului și Evaluarea Periodică Universală

Consiliul ONU pentru Drepturile Omului a instituit mecanisme privind drepturile omului, cum ar fi Procedurile Speciale și Evaluarea Periodică Universală, care reprezintă un mijloc important prin care CADO își pot face auzite îngrijorările și pot pleda pentru drepturile copilului.

Procedurile speciale includ raportori speciali, experți independenți sau grupuri de lucru care monitorizează, consiliază și raportează public cu privire la situația drepturilor omului în anumite teritorii sau pe probleme tematice. Multe dintre acestea se ocupă de aspecte care sunt foarte relevante pentru CADO (cum ar fi mediul, popoarele indigene, dizabilitatea, vânzarea de copii,

libertatea de exprimare, de întrunire și de asociere). Acestea pot fi mecanisme unice de promovare a exercitării drepturilor omului de către CADO și pot oferi un loc în care CADO să caute sprijin în prevenirea și abordarea încălcărilor drepturilor omului. Pentru ca aceste mecanisme să fie eficiente, toate procedurile speciale ar trebui să fie accesibile tuturor ADO, inclusiv copiilor. Acest lucru va implica dezvoltarea procedurilor de participare a copiilor și de protejare a acestora, inclusiv prin: împuternicirea copiilor să prezinte rapoarte; consultarea directă a copiilor cu privire la aspectele care îi afectează atunci când se efectuează cercetări și consultări; întâlniri cu CADO în timpul vizitelor în țară; sau oferirea de informații adaptate vârstei și în timp util pentru CADO, într-o limbă și într-un format pe care aceștia le pot înțelege (de exemplu, producerea de versiuni ale rapoartelor adaptate copiilor).

Implicarea copiilor în cadrul procedurilor speciale

Raportorul Special pentru Drepturile Omului și Mediu a elaborat o versiune prietenoasă copiilor a raportului său despre Drepturile Copilului și Mediu (disponibil în toate limbile ONU) și a susținut o serie de consultări regionale cu copiii ca parte a Inițiativei pentru Drepturile Copilului în domeniul Mediului.

<https://www.ohchr.org/en/issues/environment/srenvironment/pages/environmentandrightschild.aspx>

Evaluarea Periodică Universală (EPU) este un mecanism important pentru a promova drepturile CADO. Deși EPU este un mecanism interguvernamental de examinare a situației generale a drepturilor omului în toate statele membre ale ONU de către toate statele membre ale ONU, acesta oferă societății civile, inclusiv CADO, posibilitatea de a contribui la proces în diferite etape și în diferite moduri, pentru a împărtăși informații despre țările evaluate. A fost o practică din ce în ce mai răspândită participarea CADO la procesul EPU prin trimiterea de rapoarte elaborate de copii sau prin participarea la sesiunile

preliminare, practici care sporesc și mai mult vizibilitatea CADO și integrează drepturile copilului.

Atât statele, cât și societatea civilă au rolul de a se asigura că opiniile CADO sunt ascultate în cadrul procesului, atât prin intermediul raportului statului, cât și al raportului părților interesate, și de a le implica în etapa de implementare a recomandărilor EPU.

4.4.6 Reprezentantul Special al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor și Reprezentantul Special al Secretarului General pentru copii și conflicte armate

Atât Reprezentantul Special al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor (SRSG VAC), cât și Reprezentantul Special al Secretarului General pentru copii și conflicte armate (SRSG CAAC), în calitate de avocați independenți la nivel mondial, care se ocupă de protecția și bunăstarea copiilor în domeniile lor respective, au un rol în promovarea drepturilor CADO și oferă o platformă pentru amplificarea vocii acestora. Ambii SRSG au un rol de punte între părțile interesate și colaborează îndeaproape cu societatea civilă, inclusiv cu copiii, în activitatea lor atunci când elaborează rapoarte, oferă asistență tehnică sau în cadrul vizitelor în țară. Sunt în curs de dezvoltare bune practici.¹⁴⁷

4.4.7 Alte oportunități ale Națiunilor Unite

Secretariatul ONU și agențiile și programele ONU elaborează mecanisme pentru a preveni cazurile de represalii asupra ADO precum și pentru a asigura protecție, căi de remediere și responsabilitate pentru victimele represaliilor. În 2017, Asistentul Secretarului General Adjunct pentru Drepturile Omului a fost desemnat în calitate de înalt funcționar al ONU pentru a conduce eforturile în vederea unui răspuns mai cuprinzător și mai coordonat la nivelul întregului sistem al ONU, cu sprijinul echipei de represalii a OHCHR. Este disponibilă o adresă de e-mail specifică (reprisals@ohchr.org) prin care ONU și partenerii săi, inclusiv organizațiile societății civile, victimele și membrii familiilor acestora pot

transmite informații privind actele de intimidare și represalii. Un alt exemplu este Politica privind Apărătorii a Programului pentru Mediu al Organizației Națiunilor Unite, care are ca scop promovarea unei mai mari protecții pentru persoanele și grupurile care își apără drepturile de mediu și oferirea de soluții pentru a atenua abuzul față de drepturile de mediu, care afectează un număr tot mai mare de persoane în multe părți ale lumii.¹⁴⁸ Chiar dacă mai sunt încă multe de făcut pentru a se asigura că ONU dispune de mecanisme care să țină seama de nevoile copiilor și care să fie accesibile CADO, aceștia ar trebui să fie sprijiniți în utilizarea acestor diverse mecanisme.

4.4.8 Mecanismele regionale pentru drepturile omului

Organizațiile regionale pentru drepturile omului și mecanismele de depunere a plângerilor pot aduce o contribuție semnificativă la activitatea CADO.

Uniunea Africană are un Raportor Special pentru ADO. Uniunea Europeană și Comisia Interamericană pentru Drepturile Omului au comisari pentru ADO și, de exemplu, au elaborat orientări privind sprijinul pentru ADO.¹⁴⁹ Deși acestea din urmă nu se referă în mod specific la copii în calitate de ADO, multe dintre recomandări (cum ar fi facilitarea întâlnirilor și creșterea vizibilității, precum și promovarea unor mecanisme de sprijin care să protejeze membrii familiei) ar fi în mod considerabil benefice pentru drepturile omului în rândul CADO. Orientările ar trebui revizuite sau completate pentru a aborda drepturile specifice și experiențele distincte ale CADO. Ghidul OSCE/BIDDO privind protecția drepturilor ADO, de exemplu, face o serie de referiri explicite la copii, inclusiv următoarele: „Politicile și programele de protecție publică ar trebui să ia în considerare, de asemenea, problemele și nevoile specifice ale altor categorii de apărători ai drepturilor omului, inclusiv ale tinerilor și ale copiilor apărători ai drepturilor omului” și „Tinerii apărători ai drepturilor omului, inclusiv copiii, sunt adesea prezentați ca fiind prea tineri pentru a avea o opinie și li se refuză dreptul de a-și exprima opiniile”.¹⁵⁰ Orientările ulterioare, pornind de la prezentul ghid de punere în aplicare, ar trebui să consolideze faptul că copiii sunt ADO și să dezvolte implicațiile acestui fapt în practică. De asemenea, ar putea fi de natură colectivă pentru a preveni prejudicii aduse copiilor din cauza asocierii lor cu o organizație, cu un grup sau cu o comunitate cu membri identificați sau identificabili.

4.5 Justiție prietenoasă copilului: Sumarul măsurilor de implementare

Statele ar trebui să ia în considerare și să abordeze nevoile speciale ale CADO atunci când planifică sau asigură mecanisme de despăgubire și remedii pentru încălcări.

Toate instituțiile și organizațiile, naționale sau internaționale, ar trebui să recunoască și să abordeze nevoile speciale ale CADO și să permită copiilor să aibă acces prompt la justiție.

Statele și alți actori ar trebui să se consulte cu copiii în toate etapele de elaborare și dezvoltare a mecanismelor care oferă acces la justiție.

5. Implementarea unei abordări bazate pe drepturi pentru CADO (art. 4 din CDC și art. 2 din DADO)

Realizarea drepturilor copiilor, în special a drepturilor CADO, necesită ca măsurile de punere în aplicare să fie adaptate pentru copii și drepturile lor, accesibile copiilor și capabile să îi implice în mod semnificativ. În plus, punerea în aplicare pentru titularii de drepturi care sunt copii se confruntă cu dificultăți suplimentare, având în vedere statutul lor în societate, lipsa de putere politică, dependența frecventă de adulți pentru accesul la mecanismele de responsabilizare și, în general, o rezistență din partea adulților față de ideea că copiii au drepturi și ar trebui să li se faciliteze revendicarea acestora.

CDC

Articolul 4

Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative și de altă natură care sunt necesare pentru punerea în aplicare a drepturilor recunoscute în prezenta Convenție. În ceea ce privește drepturile economice, sociale și culturale, statele părți vor întreprinde aceste măsuri, în limitele maxime ale resurselor lor disponibile și, dacă este necesar, în cadrul cooperării internaționale.

DADO

Articolul 2

(1) Fiecare stat are responsabilitatea și datoria primordială de a proteja, promova și pune în aplicare toate drepturile omului și libertățile fundamentale, printre altele, prin adoptarea măsurilor necesare pentru a crea toate condițiile necesare în domeniile social, economic, politic și în alte domenii, precum și garanțiile legale necesare pentru a se asigura că toate persoanele aflate sub jurisdicția sa, în mod individual și în asociere cu alții, se pot bucura în practică de toate acele drepturi și libertăți.

(2) Fiecare stat va adopta măsurile legislative, administrative și de altă natură necesare pentru a se asigura că drepturile și libertățile menționate în prezenta Declarație sunt garantate efectiv.

Articolul 4 din CDC este similar cu cauzele de punere în aplicare din alte instrumente privind drepturile omului (care, desigur, se aplică și copiilor). Cu toate acestea, Comitetul a subliniat că, în contextul CDC, „Statele trebuie să considere că rolul lor este acela de a îndeplini obligații legale clare față de fiecare copil în parte. Punerea în aplicare a drepturilor omului pentru copii nu trebuie să fie văzută ca un proces caritabil, prin care se acordă favoruri copiilor”.¹⁵¹ Comitetul a oferit îndrumări detaliate cu privire la punerea în aplicare a Convenției în Comentariul general nr. 5 privind măsurile generale de punere în aplicare.

În afară de articolul 4, CDC conține o serie de dispoziții care sprijină punerea în aplicare. Cu toate acestea, Declarația completează înțelegerea a ceea ce este necesar pentru a asigura o împuternicire și o protecție efectivă a drepturilor omului. Citite împreună, **CDC și Declarația se combină pentru a oferi o foaie de parcurs pentru protejarea, respectarea și realizarea drepturilor copiilor care sunt ADO.**

5.1 Legislație și politici (Art. 3, 9 DADO)

DADO

Articolul 3

Dreptul intern în conformitate cu Carta Națiunilor Unite și cu alte obligații internaționale ale Statelor în domeniul drepturilor omului și al libertăților fundamentale este cadrul juridic în care drepturile omului și libertățile fundamentale ar trebui să fie implementate și exercitate, și în cadrul căruia toate activitățile menționate la prezenta Declarație pentru promovarea, protecția și realizarea efectivă a acestor drepturi și libertăți ar trebui să fie realizate.

Articolul 3 din Declarație completează articolul 4 din CDC prin reafirmarea necesității ca legislația internă să fie în concordanță cu obligațiile internaționale ale statului. Statele care au încorporat CDC în dreptul intern tind să aibă un respect mai mare pentru drepturile copilului în general, ceea ce oferă un mediu mai favorabil pentru CADO.¹⁵² Deși nu există o singură modalitate corectă de a face acest lucru, **statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că legislația internă este în concordanță cu CDC și cu Declarația.** Acest lucru ar putea lua forma unei legi cuprinzătoare privind drepturile omului care să includă drepturile copilului (în întregime sau în cadrul unor secțiuni separate) și/sau să se asigure că drepturile copilului sunt integrate în legile sectoriale relevante. Oricare ar fi abordarea adoptată, legislația națională trebuie să respecte obligațiile statului față de copii în temeiul CDC. DGD2018 a recomandat următoarele:

- Statele elaborează și adoptă **legi și politici naționale cuprinzătoare privind protecția și împuternicirea ADO**, care să integreze o abordare sensibilă la gen și la vârstă, acordând o atenție specială copiilor aflați în situații de risc.
- Statele ar trebui să se asigure că **cadrul juridic național respectă CDC** și permite copiilor să acționeze în mod liber în calitate de ADO (deci ar trebui să respecte Declarația).
- Legislația națională ar trebui să ia în considerare punctele de vedere ale CADO și să le includă.
- Statele ar trebui să asigure punerea în aplicare efectivă a legislației și a politicilor pentru CADO, **prin alocarea resurselor umane, tehnice și financiare necesare.**¹⁵³

Legi și politici pentru CADO: Elemente minime recomandate

Toate legile și politicile naționale relevante pentru drepturile CADO, în concordanță cu obligațiile internaționale, ar trebui să aibă următoarele caracteristici:

- Fără vârstă minimă;
- Se aplică tuturor copiilor;
- Interesul superior este o considerație primordială;
- Include dreptul de a fi ascultat;
- Drepturile și obligațiile părinților/ îngrijitorilor sunt incluse;
- Oferirea de sprijin adecvat vârstei pentru CADO și părinții/ îngrijitorii acestora;
- Asigurarea unei protecții sporite pentru ADO sub 18 ani și pentru copiii aflați în situații de risc;
- Proceduri sensibile la vârstă pentru mecanismele de raportare și redresare;
- CADO sunt consultați în timpul procesului de elaborare a documentelor.

5.1.1 Evaluări ale Impactului asupra Drepturilor Copilului

Comitetul a recomandat ca toate Statele să adopte Evaluări ale Impactului asupra Drepturilor Copilului (EIDC) și să facă acest lucru „într-un mod care să promoveze și mai mult integrarea vizibilă a copiilor în procesul de elaborare a politicilor și sensibilitatea față de drepturile lor”.¹⁵⁴ Deși evaluările de impact al politicilor sau verificarea impactului asupra unor aspecte precum genul, mediul, sănătatea și egalitatea de șanse sunt acum relativ comune, copiii și drepturile lor se pot pierde în aceste procese¹⁵⁵. Acest lucru este evidențiat de faptul că, la momentul redactării acestui document, toate legile și politicile existente specifice ADO sunt centrate pe adulți și abordează drepturile CADO

într-un mod limitat sau deloc. EIDC încurajează factorii de decizie să pună un accent specific pe copii și pe drepturile acestora și să identifice orice impact disproporționat asupra copiilor.

EIDC oferă un mecanism de evidențiere a impactului special asupra drepturilor CADO în legile și politicile care nu sunt specifice copiilor. Procesul EIDC ar trebui, de asemenea, să implice copiii și să ofere o oportunitate pentru CADO (a) de a avea un impact asupra legislației și a politicilor și (b) de a identifica aspectele care pot avea un impact negativ asupra capacității copiilor de a acționa în calitate de ADO.

5.2 Colectare de date și monitorizare

DGD2018 a evidențiat faptul că există date limitate cu privire la experiența trăită de CADO și la încălcările drepturilor acestora, în parte din cauza lipsei de conștientizare și de înțelegere a drepturilor CADO și în parte din cauza faptului că datele relevante nu sunt colectate prin prisma CADO și nu sunt dezagregate în funcție de vârstă. Multe părți interesate nu îi consideră pe copii drept ADO: colectarea de date privind ADO se concentrează asupra adulților și/sau a tinerilor, iar colectarea de date privind copiii nu se concentrează asupra activității lor în calitate de CADO. CADO devin invizibili.

Este nevoie de indicatori și de mecanisme de colectare a datelor axate pe drepturile CADO, pentru a ajuta copiii și toate celelalte părți interesate relevante (Statele, societatea civilă, INDO, Avocații Poporului pentru Drepturile Copilului, ONU și mecanismele regionale privind drepturile omului, instituțiile interguvernamentale de monitorizare) să colecteze date, să monitorizeze și să raporteze cu privire la realizarea drepturilor CADO. Acest lucru poate oferi, de asemenea, o oportunitate de a documenta și de a face schimb de bune practici. Datele ar trebui să fie dezagregate (în funcție de gen, dizabilitate, etnie etc.), astfel încât impactul asupra anumitor CADO să poată fi monitorizat. CADO ar trebui să li se ofere posibilitatea de a colecta propriile date și de a contribui la alte studii. De asemenea, este important ca procesele de colectare a datelor și sursele de date să nu fie utilizate în mod abuziv și, în special, să nu expună CADO la prejudicii, cum ar fi represaliile.

5.3 Sensibilizarea publicului și formarea profesioniștilor

CDC

Articolul 42

Părțile se angajează să facă cunoscute pe scară largă principiile și dispozițiile Convenției, prin mijloace adecvate și active, atât adulților, cât și copiilor.

DADO

Articolul 15

Statul are responsabilitatea de a promova și de a facilita predarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale la toate nivelurile de învățământ și de a se asigura că toți responsabilii pentru pregătirea avocaților, agenților de drept, personalului forțelor armate și funcționarilor publici includ elemente relevante în programul de formare privind drepturile omului.

Articolul 16

Persoanele fizice, organizațiile neguvernamentale și instituțiile relevante au un rol important de a contribui la conștientizarea publicului cu privire la problemele legate de toate drepturile omului și libertățile fundamentale prin activități precum educația, formarea și cercetarea în aceste domenii pentru a consolida în continuare, printre altele, înțelegerea, toleranța, pacea și relațiile de prietenie între națiuni și între toate grupurile rasiale și religioase, ținând cont de diferitele medii ale societăților și comunităților în care își desfășoară activitățile.

Statele au obligația generală de a promova conștientizarea publică cu privire la drepturile omului în rândul publicului larg și o obligație specifică de a promova conștientizarea importanței CDC și, prin urmare, a drepturilor copilului. Articolele 15 și 16 din Declarație subliniază necesitatea educației și a formării în domeniul drepturilor omului pentru a facilita activitatea tuturor consilierilor pentru drepturile omului. Importanța strategiilor de sensibilizare a publicului, inclusiv a părinților, precum și a formării specifice pentru profesioniști, cum ar fi profesorii și poliția, nu poate fi subestimată pentru CADO, mulți dintre aceștia raportând rezistență față de activitățile lor din partea actorilor nestatali. Barierele care rezultă din aceasta pot lua mai multe forme: **reticența de a accepta faptul că copiii au drepturi; reticența de a accepta faptul că copiii pot sau ar trebui să acționeze în calitate de ADO; și o lipsă de conștientizare a domeniului de aplicare sau a naturii drepturilor umane ale copiilor, ceea ce duce la adoptarea de către adulți a unor poziții care pun accentul mai degrabă pe protecție decât pe împuternicire.** Școlile și INDO au un rol semnificativ în promovarea înțelegerii și conștientizării drepturilor omului ale copiilor în rândul copiilor, al părinților, al profesioniștilor care lucrează cu copiii și al publicului (a se vedea secțiunile 3.3 și 4.1). Cu toate acestea, acest rol nu ar trebui să fie lăsat doar în seama lor.

Obligația statutară de a promova cunoașterea Convenției

În conformitate cu Măsura privind drepturile copiilor și ale tinerilor (Țara Galilor) din 2011, miniștrii galezi trebuie să ia măsurile necesare pentru a promova cunoașterea și înțelegerea de către publicul larg (inclusiv copii) a Convenției și Protocoalelor.

<https://www.legislation.gov.uk/mwa/2011/2/contents>

5.4. Acces la resurse

DADO

Articolul 13

Fiecare persoană are dreptul, individual și în asocieri cu ceilalți, să solicite, să primească și să utilizeze resurse în scopul expres de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale prin mijloace pașnice, în conformitate cu articolul 3 din prezenta Declarație.

Mulți CADO se bazează pe organizațiile societății civile locale, naționale și internaționale pentru a-și susține activitatea. Cu toate acestea, există o îngrijorare tot mai mare cu privire la lipsa de finanțare pentru organizațiile societății civile și, în special, pentru organizațiile pentru copii. Mai mult, este mai probabil ca finanțarea pentru copii să fie acordată mai degrabă pentru proiecte specifice și pentru protecție, decât pentru inițiative menite să sprijine activitatea lor în calitate de ADO. Copiii trebuie să aibă la dispoziție finanțare pentru protecție și finanțare pentru activitățile de CADO. Posibilitatea de a căuta și de a primi resurse pentru activitatea în domeniul drepturilor omului este deosebit de importantă pentru CADO, care pot întâmpina dificultăți în a-și forma propriile organizații și în a căuta și a primi bani, deoarece sunt copii. De asemenea, statele ar trebui să se asigure că copiii pot avea acces și pot participa în cadrul organizațiilor societății civile și că nu li se interzice acestor organizații să caute și să primească finanțare la nivel național și internațional.

5.5 Societatea civilă

Copiii sunt actori ai societății civile și au dreptul de a-și forma propriile asociații și de a se alătura asociațiilor (a se vedea secțiunea 3.6.3). Copiii joacă un rol-cheie în spațiul civic și democratic, în special în spațiul digital, prin reducerea decalajului dintre generații și contribuția la soluții comune. De foarte multe ori, acțiunile pe care copiii le întreprind în calitate de actori civici sunt cele care îi transformă în ADO. Cu toate acestea, rolul jucat de copii în calitate de actori civici este insuficient recunoscut, la fel ca și rolul lor în calitate de

ADO. Statele ar trebui să valorifice orice ocazie pentru a sprijini diversitatea participării societății civile la nivel național, regional și internațional, punând un accent deosebit pe grupurile subreprezentate ale societății civile, inclusiv pe copii.¹⁵⁶

Organizațiile conduse de către adulți trebuie, de asemenea, să fie capabile să creeze și să ofere sprijin atât pentru ADO, cât și pentru CADO.

Împuternicirea copiilor va fi limitată, iar siguranța și securitatea lor vor fi puse în pericol dacă există o viziune negativă asupra activității în domeniul drepturilor omului și dacă ADO se confruntă cu atacuri, arestări și detenție. Mulți CADO vor lucra prin intermediul organizațiilor societății civile, multe dintre acestea având cunoștințe și experiență semnificative în crearea de spații accesibile pentru CADO, sprijinindu-i în activitățile lor și menținând trează atenția statelor pentru ca acestea să facă mai mult pentru susținerea CADO. Organizațiile societății civile pot oferi un sprijin important CADO care sunt dezamăgiți de rezultatele activității lor, oferindu-le sprijin și consiliere în permanență. Statele ar trebui, de asemenea, să ofere sprijin specific, inclusiv sprijin financiar, organizațiilor conduse de copii și sprijin pentru activitățile de la egal la egal care le dau putere CADO și promovează un mediu sigur și favorabil pentru CADO. Aceasta ar trebui să includă sprijin pentru evenimente și reuniuni locale, naționale, regionale și internaționale.

6. Concluzii

Activitățile și drepturile CADO au fost, în cea mai mare parte, ignorate și marginalizate de către state, de către public și de către organizațiile naționale și internaționale pentru drepturile omului și ale societății civile. Copiii nu au așteptat această recunoaștere. Mulți copii din întreaga lume au acționat pentru a promova și proteja drepturile omului, modelând și definind înțelegerea normelor privind drepturile omului și punerea în aplicare a acestora. CADO și-au continuat activitatea, chiar dacă propriile lor drepturi de ADO nu au fost înțelese și/sau acceptate. Până de curând, organizațiile, programele și orientările specifice nu au reușit să recunoască sau să abordeze drepturile și nevoile distincte ale copiilor care acționează în calitate de ADO. De asemenea, a existat o recunoaștere limitată a faptului că CADO nu reprezintă un grup omogen și că dificultățile cu care se confruntă aceștia sunt adesea mult mai grave atunci când sunt fete, atunci când au o dizabilitate sau fac parte dintr-o minoritate etnică sau dintr-o comunitate indigenă/diferită.

Prezentul ghid de implementare își propune să umple această lacună. Acesta identifică ceea ce este distinctiv în ceea ce privește CADO în sine, contextele în care aceștia acționează și drepturile de care beneficiază. Din această analiză, a reieșit că drepturile copiilor care acționează în calitate de ADO nu sunt bine cunoscute sau înțelese. În special, este evident că exercitarea de către copii a drepturilor lor civile și politice, esențiale pentru toți ADO, este adesea limitată în circumstanțe în care motivele restricțiilor nu sunt transparente și în care copiii nu sunt implicați în procesul de luare a deciziilor și/sau nu primesc informații care să le justifice sau să le explice. În plus, există o concepție greșită conform căreia drepturile civile și politice ale CADO ar putea fi contrabalansate de alte drepturi ale acestora, cum ar fi dreptul la educație sau dreptul de a fi protejat de prejudicii. Acesta din urmă, în special, este adesea echivalat cu principiul interesului superior, cu efectul că copiilor li se interzice să acționeze. Prezentul Ghid subliniază faptul că este, de asemenea, în interesul superior al copiilor să li se permită să își exercite drepturile civile și politice și că statele au obligația de a se asigura că fiecare copil poate face acest lucru în siguranță. **Interzicerea copiilor de a acționa în calitate de CADO nu ar trebui să fie poziția implicită atunci când există preocupări ale adulților cu privire la**

activitatea copiilor. În timp ce obligația de a proteja CADO de prejudicii este imediată și crucială, aceasta nu ar trebui să fie pusă în aplicare în detrimentul exercitării de către copii a tuturor drepturilor omului.

Ghidul de implementare a drepturilor CADO oferă recomandări pentru state, părinți/îngrijitori, școli și alți prestatori de servicii publice, precum și pentru organizațiile naționale și internaționale din domeniul drepturilor omului. În toate cazurile, intenția este de a sprijini titularii de obligații și de a sprijini CADO să înțeleagă drepturile de care ar trebui să se bucure copiii și adulții să coopereze cu copiii pentru a se asigura că acestea sunt puse în aplicare în moduri care nu sunt doar eficiente, ci și înțelese și susținute de CADO. Consultările cu privire la Ghid au evidențiat necesitatea elaborării unor orientări practice pe baza Ghidului, în special în următoarele domenii: restricțiile privind drepturile, gestionarea protestelor, activitatea online, participarea la viața publică, abilitarea CADO prin educație, promovarea parentingului permisiv și protector, răspunsuri sensibile la nevoile copilului din partea mecanismelor de protecție, fetele CADO, CADO cu dizabilități și alte grupuri de CADO aflați în situații vulnerabile. Acest lucru este esențial pentru a avansa în continuare în procesul de înțelegere a ceea ce ar trebui realizat în practică. CADO vor avea un rol-cheie în elaborarea acestor orientări practice.

7. Referințe

- 1 Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale din 2018 al Comitetului Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018): *Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p.10. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/Discussions/2018/crc_dgd_2018_outcomereport_en.pdf.
- 2 Biroul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) (2018) *Ziua de discuții generale: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*. Preluat la 19 mai 2020, de la: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRC/Pages/Discussion2018.aspx>.
- 3 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale 2018: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*.
- 4 Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989).
- 5 Protocol opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului privind vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă (2000); Protocolul opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului privind implicarea copiilor în conflictele armate (2000); și Protocolul opțional la Convenția privind Drepturile Copilului privind o procedură de comunicare (2011).
- 6 Adunarea Generală a Națiunilor Unite (1998) *Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*.
- 7 Raportor special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organelor societății pentru a promova și proteja drepturile omului universal recunoscute și Libertăți fundamentale*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Defenders/CommentarytoDeclarationondefendersjuly2011.pdf>.
- 8 Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (2006).
- 9 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua de discuții generale Document de fond: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p.9. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://www.childrightsconnect.org/wp-content/uploads/2018/09/DGD-Background-Paper_FINAL_E-1.pdf.
- 10 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale 2018: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*; Orr, K., Emerson, L., Lundy, L., Royal-Dawson, L. și Jimenez, E. (2016) Permitearea exercitării drepturilor civile și politice: opiniile copiilor. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <http://resourcecentre.savethechildren.se/library/enabling-exercise-civil-and-political-rights-views-children>; Child Rights Connect (2018) *Comunicare către Comitetul pentru drepturile omului: Proiect revizuit de Comentariul general nr. 37 privind articolul 21 (dreptul de întrunire pașnică) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CCPR/Pages/GCArticle21.aspx>.

- 11 *Rețeaua de membri* Child Rights Connect. Preluat la 19 mai 2020, de la: <https://www.childrightsconnect.org/member-network/>.
- 12 Archard, D. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p.22.
- 13 A se vedea, de exemplu, Comitetul pentru Drepturile Copilului, Observații finale: Côte d'Ivoire CRC/C/CIV/CO/2, para. 18; Albania CRC/C/ALB/CO/2-4, para. 26; Myanmar CRC/C/MMR/CO/3-4, alin. 34; Thailanda CRC/C/THA/CO/3-4, para. 32 și Bangladesh CRC/C/BGD/CO/4, para. 31 litera (a).
- 14 Carta africană a drepturilor și bunăstării copilului, art. 2 (1990).
- 15 OOHCHR (2004) *Fișa informativă nr. 29, Apărătorii drepturilor omului: protecția dreptului la apărarea drepturilor omului*, p. 2. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet29en.pdf>.
- 16 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale 2018: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p.5.
- 17 OHCHR (2004) *Fișa informativă nr. 29, Apărătorii drepturilor omului: Protejarea dreptului la apărarea drepturilor omului*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet29en.pdf>.
- 18 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (1991) *Orientări generale privind forma și conținutul rapoartelor inițiale care trebuie prezentate de statele părți în conformitate cu articolul 44, Paragraful 1 litera (a) din Convenție*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/137523?ln=en>.
- 19 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2013) *Comentariul general nr. 14 cu privire la dreptul copilului de a avea în vedere interesul său superior ca o considerație primordială (art. 3, alin. 1), CRC/C/GC/14, alin. 44*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf.
- 20 Raportorul special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organele societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*; vezi, de asemenea, *Situația privind Apărătorii drepturilor omului (2019) Raport privind situația femeilor apărătoare a drepturilor omului*, 10 ianuarie 2019, A/HRC/40/60, parag. 59-60. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G19/004/97/PDF/G1900497.pdf?OpenElement>.
- 21 Raportorul special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și Organele Societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*, p.70.
- 22 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2016) *Comentariul general nr. 20 (2016) privind punerea în aplicare a drepturilor copilului în perioada adolescenței*, CRC/C/GC/20, alin. 34. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/855544?ln=en#record-files-collapse-header>.

- 23 Rețeaua Internațională pentru Drepturile Copilului (2016) *Discriminare și lipsă de drepturi: raport privind infracțiunile de statut* (ediția a treia). Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://archive.crin.org/sites/default/files/crin_status_offences_global_report_0.pdf.
- 24 Serviciul Internațional pentru Drepturile Omului (2016) *Legea model pentru recunoașterea și protecția apărătorilor drepturilor omului*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.ishr.ch/news/model-law>.
- 25 Eekelaar, J. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 106.
- 26 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2013) *Comentariul general nr. 14 cu privire la dreptul copilului de a se lua în considerare interesul său superior ca primă considerație (art. 3, alin. 1)*, CRC/C/ GC/14, alin. 22.
- 27 Eekelaar, J. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 95.
- 28 Adunarea Generală a Națiunilor Unite (1998) *Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*, art. 12(2).
- 29 United Nations Human Rights Committee (2018) *General comment No. 36 on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life*, CCPR/C/GC/36, para. 23. Retrieved 8 Oct 2020, from: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf.
- 30 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2003) *Comentariul general nr. 5 Măsuri generale de implementare a Convenției privind drepturile copilului*, CRC/ GC/2003/5, para. 12. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/513415?ln=en>
- 31 Raportor special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și Organele Societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*, p. 9: „dreptul la viață... ar trebui protejat de încălcări nu numai de către agenții statelor, dar și de către persoane sau entități private. Această obligație ar trebui să se aplice în orice moment (A/65/223, alin. 31).”
- 32 Peleg, N. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un comentariu*, p. 199.
- 33 United N33 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2012) *Observații finale: Republica Arabă Siriană*, CRC/C/SYR/CO/3-4, alin. 46. În martie 2019, Comitetul a reamintit această recomandare. A se vedea Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2019) *Observații finale: Republica Arabă Siriană*, CRC/C/SYR/CO/5, para. 25.
- 34 Raportor special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și Organele Societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*, p. 26.
- 35 Peleg, N. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un*

- comentariu, p. 228.
- 36 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2009) *Comentariul general nr. 12 (2009) privind Dreptul copilului de a fi ascultat*, CRC/C/GC/12, alin. 1. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/671444?ln=en>.
- 37 *Id.*
- 38 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2016) *Comentariul general nr. 20 (2016) privind punerea în aplicare a drepturilor copilului în perioada adolescenței*, CRC/C/GC/20, alin. 42.
- 39 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale 2018: Protejarea și împuternicirea copiilor în calitate de apărători ai drepturilor omului*.
- 40 *Id.* la p. 33.
- 41 Raportorul special al Organizației Națiunilor Unite pentru drepturile omului pentru persoanele strămutate în interior (2019) *Raportul raportorului special privind drepturile persoanelor strămutate în interior persoane*, A/74/261, alin. 17. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/3825558?ln=en>.
- 42 42 Divizia pentru Drepturile Copilului și Departamentul Tineret al Consiliului Europei (2016) *Instrument de evaluare a participării copiilor*. <https://edoc.coe.int/fr/les-jeunes-en-europe/7152-child-participation-assesment-tool.html>
- 43 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2009) *Comentariul general nr. 12 (2009) privind dreptul copilului de a fi ascultat*, CRC/C/GC/12, para. 49.
- 44 Lundy, L. (2018) *În apărarea tokenismului? Implementarea dreptului copiilor de a participa la luarea deciziilor colective*. p. 340-354.
- 45 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2009) *Comentariul general nr. 12 (2009) privind dreptul copilului de a fi ascultat*, CRC/C/GC/12.
- 46 Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (2018) *Proiect de orientări pentru state privind implementarea efectivă a dreptului de a participa la afacerile publice*, A/HRC/39/28, alin. 59. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la : <https://digitallibrary.un.org/record/1640583?ln=en>.
- 47 *Linii directoare ale UE pentru promovarea și protecția drepturilor copilului (2017): Nu lăsați copiii în urmă*. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/eu_guidelines_rights_of_child_0.pdf.
- 48 Tobin, J. și Varadan, S. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un comentariu*.
- 49 *Id.* la p. 160.
- 50 *Id.* la p. 177.
- 51 *Id.* la p. 184.
- 52 Eekelaar, J. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un*

- comentariu*, p. 101.
- 53 *Id.* la p. 103.
- 54 *Id.* la p. 103.
- 55 Tobin, J. și Seow, F. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 657.
- 56 Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, art. 13(1) (1996); Carta Națiunilor Unite (1945).
- 57 Lundy, L. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*.
- 58 Jerome, L., Emerson, L., Lundy, L. și Orr, K. (2015) *Teaching and learning about child rights: A study of implementation in 26 states*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.unicef.org/media/63086/file/UNICEF-Teaching-and-learning-about-child-rights.pdf>.
- 59 Declarația Națiunilor Unite privind educația și formarea în domeniul drepturilor omului (2011)..
- 60 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2001) *Comentariul general nr. 1 privind articolul 29(1): Obiectivele educației*, CRC/GC/2001/1, para. 15.
- 61 Raportor special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și Organele Societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*, p. 81.
- 62 Raportor special al Națiunilor Unite pentru situația apărătorilor drepturilor omului (2010) *Raportul Raportorului Special privind promovarea și protecția dreptului la libertatea de opinie și de exprimare*, A/HRC/14/23, alin. 51. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/130/49/PDF/G1013049.pdf?OpenElement>.
- 63 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2001) *Comentariul general nr. 1 privind articolul 29(1): Obiectivele educației*, CRC/GC/2001/1, para. 18.
- 64 Lundy, L. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 1122.
- 65 Convenția cu privire la Drepturile Copilului, preambul (1989).
- 66 Child Rights Connect (2018) *Ziua discuțiilor generale 2018: opiniile, perspectivele și Recomandările copiilor din întreaga lume*. Preluat la 28 mai 2020, de la: https://www.childrightsconnect.org/wp-content/uploads/2018/09/DGD-REPORT_WEB_en_def_web.pdf.
- 67 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua de discuții generale Document de fond: Protejarea și împuternicirea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p. 8: „Lipsa sau mediul și spațiile inadecvate pentru ca apărătorii drepturilor omului să participe și să raporteze.”
- 68 Tobin, J. și Cashmore, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului:*

- un comentariu*, pp. 688-690.
- 69 *Id.* la p. 705.
- 70 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2011) *Comentariul general nr. 13 privind Dreptul copilului la libertatea de orice formă de violență*, CRC/C/GC/13, alin. 37. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.13_en.pdf.
- 71 *Id.*
- 72 *Id.* la alin. 4.
- 73 Tactical Technology Collective (2016) *Securitate holistică: un manual de strategie pentru om Apărătorii Drepturilor*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: https://holistic-security.tacticaltech.org/ckeditor_assets/attachments/61/hs_complete_hires.pdf
- 74 *Id.*
- 75 Tobin, J. și Cashmore, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un comentariu*, p. 695.
- 76 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2011) *Comentariul general nr. 13 privind dreptul copilului la eliberarea de toate formele de violență*, CRC/C/GC/13, para. 33.
- 77 Raportorul special al Națiunilor Unite privind situația apărătorilor drepturilor omului (2011) *Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor organelor societății pentru a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*.
- 78 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua de discuții generale Raportul rezultatelor: Protejarea și abilitarea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*.
- 79 Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (2004) *Carte extinsă de buzunar privind drepturile omului pentru poliție*, p. 38. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training5Add3en.pdf>.
- 80 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2011) *Comentariul general nr. 13 Dreptul copilului la eliberarea de toate formele de violență*, CRC/C/GC/13, para. 44.
- 81 *Id.* la alin. 30.
- 82 UNICEF, Pactul Global și Salvați Copiii (2012) *Drepturile Copilului și Principiile de afaceri*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://resourcecentre.savethechildren.net/node/5717/pdf/5717.pdf>.
- 83 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2011) *Comentariul general nr. 13 privind dreptul copilului la eliberarea de toate formele de violență*, CRC/C/GC/13, para. 27.
- 84 Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 1419.
- 85 Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un comentariu*, p. 1403.
- 86 Hart, R. A. (1992) *Participarea copiilor: de la tokenism la cetățenie*, p. 12. Preluat la 13

- octombrie 2020, de la: <https://www.unicef-irc.org/publications/100-childrens-participation-from-tokenism-to-citizenship.html>.
- 87 Tobin, J. și Hobbs, H. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: Un comentariu*, p. 1445-88. Id. la p. 1445.
- 88 *Id.* la p. 1445
- 89 Tobin, J. și Marshall, C. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 1593.
- 90 *Id.* la p.1569
- 91 A se vedea, de ex. Corte Constitucional de Columbia. Auto Nr 251/08. 6 octombrie 2008.
- 92 Tobin, J. și Parkes, A. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 437.
- 93 Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite pentru promovarea și protecția dreptului la libertatea de opinie și de exprimare (2010) *Raportul raportorului special privind grupurile care au nevoie de atenție, limitările dreptului la libertatea de exprimare și protecția jurnaliștilor*, A/HRC/14/23, alin.
- 94 Tobin, J. și Parkes, A. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 439.
- 95 Raportorul special al Națiunilor Unite pentru promovarea și protecția dreptului la Libertatea de opinie și de exprimare (2014) *Raportul Raportorului Special privind dreptul copilului la libertatea de exprimare*, A/69/335, alin. 34. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://undocs.org/A/69/335>.
- 96 *Id.* la alin. 3.
- 97 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *Raportul privind rezultatele Zilei Discuțiilor Generale 2018: Protejarea și împuternicirea copiilor în calitate de apărători ai drepturilor omului*, p. 32.
- 98 Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite pentru promovarea și protecția dreptului la libertatea de opinie și de exprimare (2010) *Raportul raportorului special privind grupurile care au nevoie de atenție, limitările dreptului la libertatea de exprimare și protecția jurnaliștilor*, A/HRC/14/23, alin. 79.
- 99 *Id.* la alin. 79(d).
- 100 *Id.* la alin. 79.
- 101 Langlaude Done, S. și Tobin, J. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 515.
- 102 *Id.* la p. 484.
- 103 Comitetul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite (1993) *Comentariul general nr. 22 (48) (art. 18)*, CCPR/C/21/Rev.1/Ad. 4, alin. 6. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2f21%2fRev.1%2fAdd.4&Lang=en.

- 104 Child Rights Connect (2018) *Ziua de discuții generale 2018: opiniile, perspectivele și recomandările copiilor din întreaga lume.*
- 105 Breen, C. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 527.
- 106 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2016) *Comentariul general nr. 20 privind punerea în aplicare a drepturilor copilului în perioada adolescenței*, 6 decembrie 2016, CRC/C/GC/20, para. 45.
- 107 Amnesty International (2019) *Legi concepute pentru a reduce la tăcere*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.amnesty.org/en/documents/act30/9647/2019/en/>.
- 108 Breen, C. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 525.
- 109 *Id.* la p. 545.
- 110 Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (2019) *Depunere scrisă a Biroului OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului către Comitetul pentru Drepturile Omului: Elaborarea Comentariului General privind articolul 21, alin. 9.*
- 111 Danka, A. (2019) *Dreptul copiilor de a fi audiați prin proteste pașnice.*, pp. 405-416. Preluat la 27 noiembrie 2020, de la: <https://doi.org/10.1017/9781780689562.019>.
- 112 Comitetul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite (2013) *Opiniile Comitetului pentru Drepturile Omului în temeiul articolului 5, paragraful 4, din Protocolul Opțional la Pactul Internațional privind drepturile civile și politice (sesiunea a 109-a) privind Comunicarea nr. 1873/2009, alin. 9.6.* Preluat la 8 octombrie 2020, de la: http://www.worldcourts.com/hrc/eng/decisions/2013.10.25_Alekseev_v_Russian_Federation.pdf.
- 113 Sistemul uman al Națiunilor Unite Comitetul hts (2020) *Comentariul general nr. 37 privind articolul 21 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice – Dreptul de întrunire pașnică*, CCPR/C/GC/37, alin. 24. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2fC%2fGC%2f37&Lang=en.
- 114 *Raportul Raportorului Special privind drepturile la libertatea de întrunire pașnică și de asociere, Maina Kiai, A/HRC/26/29, alin. 24 (2014).* Preluat la 13 octombrie 2020, de la: https://www.ohchr.org/Documents/Issues/FAssociation/A-HRC-26-29_en.pdf;
Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2016) *Observații finale privind cel de-al cincilea raport periodic al Franței*, CRC/C/FRA/CO/5, parag. 34-35; *Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2004) Examinarea rapoartelor prezentate de statele părți în temeiul articolului 44 din Convenție: Observații finale: Japonia*, CRC/C/15/Add.231, parag. 29-30.
- 115 *Raportul Raportorului Special privind drepturile la libertatea de întrunire pașnică și de asociere, Maina Kiai, A/HRC/26/29, alin. 24 (2014).*
- 116 *Raportor special al Națiunilor Unite pentru situația apărătorilor drepturilor omului (2011) Comentariu la Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și Organele Societății pentru Promovarea și Protecția Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale Universal recunoscute, alin. 28.*

- 117 Breen, C. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind drepturile copilului: un comentariu*, p. 538.
- 118 Comitetul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite (2020) *Comentariul general nr. 37 privind articolul 21 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice – Dreptul de întrunire pașnică* CCPR/C/GC/37, para. 80.
- 119 A se vedea Oficiul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (2019) *Monitorizarea Libertatea întrunirii pașnice în anumite state participante OSCE*, alin. 245. Recuperat 8 Oct 2020, de la: <https://www.osce.org/files/f/documents/7/b/430793.pdf>.
- 120 OSCE ODIHR (2016) *Manual pentru drepturile omului privind adunările de poliție*. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.osce.org/files/f/documents/c/5/226981.pdf>.
- 121 Comitetul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite (2020) *Comentariul general nr. 37 privind articolul 21 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice – Dreptul de întrunire pașnică*, CCPR/C/GC/37, alin. 36.
- 122 Tobin, J. și Field, S.M. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: Un comentariu*, p. 553.
- 123 *Id.* la pp. 560-561.
- 124 *Id.* la p. 571
- 125 Tobin, J. și Handsley, E. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: un comentariu*, p. 602.
- 126 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2002) *Comentariul general nr. 2 (2002) despre Rolul instituțiilor naționale independente pentru drepturile omului în promovarea și protecția drepturilor copilului*, CRC/GC/2002/2. Pre luat la 13 octombrie 2020, de la: <https://digitallibrary.un.org/record/490983?ln=en>.
- 127 *Id.* la alin. 5
- 128 GAINDO și UNICEF (2018) *Drepturile copiilor în instituțiile naționale pentru drepturile omului: A Exercițiu de cartografiere*. Pre luat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/publikationen/detail/childrens-rights-in-national-human-rights-institutions#>.
- 129 Principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale (Principiile de la Paris), alin. 3 litera (g) (1993). Pre luat la 13 octombrie 2020, de la: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/statusofnationalinstitutions.aspx>.
- 130 Comisarul pentru copii și tineri din Scoția *Apărătorii drepturilor omului pentru copii*. Recuperat 8 octombrie 2020, de la: <https://cypcs.org.uk/rights/child-human-rights-defenders/>.
- 131 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua discuțiilor generale Raport privind rezultatele: Protejarea și împuternicirea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p. 34.
- 132 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2002) *Comentariul general nr. 2 (2002) despre Rolul instituțiilor naționale independente pentru drepturile omului în promovarea și protecția Drepturilor Copilului*, CRC/GC/2002/2, alin. 13.

- 133 *Id.* la alin. 14.
- 134 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2003) *Comentariul general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de aplicare a Convenției cu privire la Drepturile Copilului (art. 4, 42 și 44, alin. 6)*, CRC/GC/2003/5, alin. 24.
- 135 *Id.*
- 136 Tobin, J. și Hobbs, H. în Tobin, J. (Ed.) (2019) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: Un comentariu*, p. 1501.
- 137 Manfred Nowak (2019) *The United Nations Global Study despre copiii privați de libertate*. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://omnibook.com/global-study-2019/liberty/page-001.html>.
- 138 Child Rights Connect (2020) *Ghidul meu de buzunar pentru raportarea CRC*, p.12. Recuperat la 8 oct 2020, de la: <https://www.childrightsconnect.org/wp-content/uploads/2018/05/crcbookleteng.pdf>.
- 139 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2019) *Observații finale privind al treilea-al șaselea raport periodic al Guineei*, CRC/C/GIN/CO/3-6, alin. 23.
- 140 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2014) *Metode de lucru pentru participarea copiilor la zilele de discuții generale ale Comitetului pentru Drepturile lui Copilul*, CRC/C/155.
- 141 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2014) *Metode de lucru pentru participarea copiilor la procesul de raportare al Comitetului pentru Drepturile Copilului*, CRC/C/66/2..
- 142 OHCHR (2018) *Ziua de discuții generale: Protejarea și împuternicirea copiilor ca oameni Apărătorii Drepturilor*. Preluat la 19 mai 2020, de la : <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/>; vezi, de asemenea, Child Rights Connect *Day of General Discussion*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://www.childrightsconnect.org/day-of-general-discussion/>.
- 143 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2013) *Regulamentul de procedură conform Protocolului opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului privind procedura de comunicare* , CRC/C/62/3. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://undocs.org/en/CRC/C/62/3>; vezi, de asemenea, Child Rights Connect (2020) *OPIC: Protocolul Opțional la Convenția cu privire la Drepturile Copilului asupra unei proceduri de comunicare*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <http://opic.childrightsconnect.org/>.
- 144 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua generală Raport privind rezultatele discuției: Protejarea și împuternicirea copiilor ca apărători ai drepturilor omului*, p. 35.
- 145 Raportorul special al Națiunilor Unite pentru situația apărătorilor drepturilor omului (2020) *Raportul Raportorului Special privind situația apărătorilor drepturilor omului în vizita sa în Mongolia*, A/HRC/43/51/Add.5. Preluat la 8 octombrie 2020, de la : <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/crc/pages/discussion2018.aspx>.
- 146 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziua generală Raport privind rezultatele discuției: Protejarea și împuternicirea copiilor ca drepturi ale omului*

Apărătorii, p. 32.

- 147 Reprezentantul Special al Națiunilor Unite al Secretarului General pentru violența împotriva copiilor (2020) *5 pași pentru a încorpora vocile copiilor în Evaluarea Națională Voluntară*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: https://violenceagainstchildren.un.org/sites/violenceagainstchildren.un.org/files/2020/vnr_lab/hlpf_vnr_lab_summary_15_july_2020.pdf.
- 148 Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (2018) Promovarea unei mai mari protecții pentru Apărătorii mediului, p. 91. Extras la 15 martie 2021 de pe: https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/22769/UN%20Environment%20Policy%20on%20Environmental%20Defenders_08.02.18Clean.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 149 Uniunea Europeană (2016) *Asigurarea protecției - Orientările Uniunii Europene privind Apărătorii Drepturilor Omului*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133601>; Comisia Interamericană pentru Drepturile Omului (2017) *Politici de protecție integrală pentru apărătorii drepturilor omului*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <http://www.oas.org/en/iachr/reports/pdfs/Defensores-eng-2017.pdf>.
- 150 OSCE ODIHR (2014) *Orientări privind protecția apărătorilor drepturilor omului*, parag. 89 & 121. Preluat la 8 octombrie 2020, de la: <https://www.osce.org/odihr/guidelines-on-the-protection-of-human-rights-defenders>.
- 151 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2003) *Comentariul general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de aplicare a Convenției cu privire la Drepturile Copilului (art. 4, 42 și 44, alin. 6)*, CRC/GC/2003/5, alin. 11.
- 152 Lundy, L., Kilkelly, U., Byrne, B. și Kang, J. (2012) *Convenția ONU privind Drepturile Copilului: Un studiu al implementării legale în 12 țări*. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://www.unicef.org.uk/publications/child-rights-convention-2012-report/>.
- 153 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2018) *2018 Ziuă discuțiilor generale Raport privind rezultatele: Protejarea și împuternicirea copiilor apărătorii ai drepturilor omului*, p. 32.
- 154 Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Copilului (2003) *Comentariul general nr. 5 (2003) privind măsurile generale de aplicare a Convenției cu privire la drepturile copilului (art. 4, 42 și 44, alin. 6)*, CRC/GC/2003/5, alin. 47.
- 155 Byrne, B. & Lundy, L. (2019) *Children's rights-based childhood policy: a six-P framework*, pp. 357-373. Preluat la 27 noiembrie 2020, de la: <https://doi.org/10.1080/13642987.2018.1558977>
- 156 Consiliul pentru Drepturile Omului al Națiunilor Unite (2018) *Spațiu pentru societatea civilă – interacțiune cu organizații internaționale și regionale*, A/HRC/RES/38/12. Preluat la 13 octombrie 2020, de la: <https://undocs.org/en/A/HRC/RES/38/12>.

Accesați site-ul nostru web: <https://childrightsconnect.org>